

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง

พระราชบัญญัติ

ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๐/๒๕๕๐

วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๐

อ.พ. ๒๐๐/๒๕๕๐

จัดทำโดย
สำนักกฎหมาย

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

Legislative Institutional Repository of Thailand

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. .... เสนอโดยคณะรัฐมนตรีชุดที่มีพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๐ และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๐/๒๕๕๐ วันพุธที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๐

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการของวงงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้นเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกฎหมาย

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตุลาคม ๒๕๕๐

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นายันท ผาสุข ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย

นายสุชาติ พันทองคำ ผู้อำนวยการกลุ่มงานกฎหมาย ๒

นางสาวนภพร ชวรงค์กร นิตกร ๖ นายรุ่งธรรม เปรมมางกูร นิตกร ๕

นางสาวจินดา สัตยารัฐวานิชย์ นิตกร ๕ นางสาวน้ำฝน ราชสมบัติ นิตกร ๔

นางสาวสุวรรณา พรหมพิมพ์ วิทยากร ๕ นางสาวสิริกันย์ ส่องแสง เจ้าหน้าที่งานธุรการ ๖

นางกาญจนา ว่าบ้านเลน เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๒

กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย โทร. ๐ ๒๔๓๑ ๕๒๕๖

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๔๒

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ท่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และผู้สนใจที่มีความประสงค์หรือต้องการที่จะศึกษาเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นการล่วงหน้าก่อนวันประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้จากเว็บไซต์สภานิติบัญญัติแห่งชาติ www.senate.go.th

หรือขอรับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้ ในทุกวันอังคารของสัปดาห์ที่มีการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นต้นไป ที่ศูนย์บริการข้อมูลกฎหมาย วุฒิสภา อาคารรัฐสภา ๒ ชั้น ๑ หมายเลขโทรศัพท์ ๐๒ ๒๔๔ ๑๕๖๔

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ความเป็นมา สาระสำคัญ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ประกอบร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

- บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๑
- ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ๑๐
- สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ๑๑
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่าง
พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ๔๑

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

- ความจำเป็นในการตรากฎหมาย ๔๗
- ทรัพยากรน้ำ ๕๗
- หนังสือสำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่อง
ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ..... ๖๗
- ความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการ “น้ำ”
อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ๖๙

ส่วนที่ ๓ ภาคผนวก

- ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ..... (๑)
- บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ
ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ..... (๓๑)
- ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....
(พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
และคณะ เป็นผู้เสนอ) ..... (๔๑)
- บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....
(พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
และคณะ เป็นผู้เสนอ) ..... (๕๕)
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๕๐ ..... ๑๑

ส่วนที่ ๑

- บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
- ความเป็นมา
- สาระสำคัญ
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ
พ.ศ. ....

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. .... เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตาม บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๐ และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในคราวประชุม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๐/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๐

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำ

เหตุผล

เนื่องจากปัจจุบันมีปัญหาเกี่ยวกับ ทรัพยากรน้ำในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหา น้ำขาดแคลน การแย่งชิงน้ำ การใช้น้ำอย่าง ฟุ่มเฟือย น้ำท่วม การก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ การบุกรุกและการเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำ การดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้กระทำ โดยหลายหน่วยงานตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายหลายฉบับ โดยไม่มี กฎหมายแม่บทเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ ทำให้ การดำเนินงานแก้ไขปัญหาน้ำขาดความ

เป็นเอกภาพ ประกอบกับการจัดทำกิจกรรม และโครงการบางอย่างเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว นั้นขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และบางครั้งยังส่งผลกระทบอย่างร้ายแรง ต่อวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอีกด้วย ดังนั้น จึงสมควรให้มีกฎหมายเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ และมาตรการในการรับประกันสิทธิขั้นพื้นฐาน ของประชาชนในการเข้าถึงน้ำ การควบคุม การใช้น้ำ การบริหารจัดการน้ำ การใช้น้ำอย่าง มีประสิทธิภาพและยั่งยืน การพัฒนา การคุ้มครอง พื้นฟูและอนุรักษ์แหล่งน้ำ การป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและ น้ำขาดแคลน การตั้งกองทุนทรัพยากรน้ำ การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในลุ่มน้ำ ตลอดจนการจัดตั้งองค์กร ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติ และระดับลุ่มน้ำ รวมทั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ เพื่อให้มีการดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. .... มีเนื้อหารวมทั้งสิ้น ๑๐ หมวด จำนวน ๙๔ มาตรา และอัตราค่าธรรมเนียม ค่าขอ ใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สอง

ใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สาม ใบแทนใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาตและการโอนใบอนุญาต โดยมีสาระสำคัญดังนี้

- กำหนดขอบเขตการใช้บังคับของพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๓)

- กำหนดบทนิยาม คำว่า “น้ำ” “ทรัพยากรน้ำ” “ทรัพยากรน้ำของรัฐ” “การใช้น้ำ” “ลุ่มน้ำ” “พนักงานเจ้าหน้าที่” “หน่วยงานของรัฐ” “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” และ “รัฐมนตรี” (ร่างมาตรา ๔)

- กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นค่าธรรมเนียม และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๕)

หมวด ๑ แหล่งน้ำของรัฐ

- กำหนดแหล่งน้ำของรัฐที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน (ร่างมาตรา ๖)

- กำหนดให้รัฐมีอำนาจพัฒนาแหล่งน้ำสาธารณะโดยเปลี่ยนแปลงรูปร่างของแหล่งน้ำหรือขยายพื้นที่ของแหล่งน้ำได้ แต่ถ้าเป็นการลดพื้นที่หรือเลิกใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดิน และกำหนดให้รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้แหล่งน้ำสาธารณะที่รัฐพัฒนาขึ้นแห่งใดเป็นแหล่งน้ำของรัฐตามมาตรา ๖ (๒) ได้ และจะกำหนดหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดเป็น

ผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลแหล่งน้ำดังกล่าวด้วยก็ได้ และกำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการควบคุมดูแลแหล่งน้ำดังกล่าวมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์การเข้าใช้สอยแหล่งน้ำนั้นตามที่เห็นสมควร (ร่างมาตรา ๗)

หมวด ๒ สิทธิในน้ำ

- กำหนดสิทธิใช้น้ำของบุคคล (ร่างมาตรา ๘)

- กำหนดสิทธิของบุคคลในการนำน้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะมาใช้หรือเก็บกัก (ร่างมาตรา ๙)

- กำหนดสิทธิเก็บกักหรือใช้น้ำของเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินซึ่งมีน้ำพุเกิดขึ้นหรือมีน้ำไหลผ่านตามธรรมชาติไม่ว่าบนดินหรือใต้ดิน (ร่างมาตรา ๑๐)

- ในกรณีที่เกิดภาวะขาดแคลนน้ำ กำหนดให้รัฐมนตรีหรือผู้ที่รัฐมนตรีมอบหมายมีอำนาจสั่งให้บุคคลซึ่งเก็บกักน้ำไว้ตามความจำเป็น หรือบุคคลซึ่งเก็บกักน้ำไว้เกินความจำเป็น ต้องนำน้ำออกมาเพื่อประโยชน์สาธารณะได้ (ร่างมาตรา ๑๑)

หมวด ๓ องค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ส่วนที่ ๑ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

- กำหนดให้มีคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กนช.” (ร่างมาตรา ๑๒)

- กำหนดให้กรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๑๒ (๔) มาจากการคัดเลือกทุกสองปี (ร่างมาตรา ๑๓)

- กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา ๑๒ (๔) (ร่างมาตรา ๑๔)

- กำหนดเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตามมาตรา ๑๒ (๔) และ (๕) นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ (ร่างมาตรา ๑๕)

- กำหนดให้เริ่มดำเนินการคัดเลือกกรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กรรมการนั้นพ้นจากตำแหน่ง ในกรณีที่กรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๑๒ (๔) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระตามมาตรา ๑๕ (ร่างมาตรา ๑๖)

- กำหนดให้นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างลงภายในหกสิบวันนับแต่วันที่กรรมการนั้นพ้นจากตำแหน่ง ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา ๑๒ (๔) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระตามมาตรา ๑๕ (ร่างมาตรา ๑๗)

- กำหนดให้กรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๑๒ (๔) หรือ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา ๑๒ (๕) ที่ดำรงตำแหน่งครบวาระแล้วปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการคัดเลือกหรือแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ (ร่างมาตรา ๑๘)

- กำหนดองค์ประชุมของคณะกรรมการลุ่มน้ำแห่งชาติ หรือ กนช. (ร่างมาตรา ๑๙)

- กำหนดอำนาจหน้าที่ของ กนช. (ร่างมาตรา ๒๐)

- กำหนดให้ กนช. จัดทำนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำตามมาตรา ๒๐ (๑) ทุกห้าปี (ร่างมาตรา ๒๑)

- กำหนดให้ กนช. ติดตามและประเมินผลการดำเนินการ รวมทั้งพิจารณา ทบทวนหรือปรับปรุงนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหาร ทรัพยากรน้ำ และรายงานต่อคณะรัฐมนตรี ทุกปี (ร่างมาตรา ๒๒)

- กำหนดให้ กนช. มีอำนาจแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่แทน กนช. หรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ กนช. มอบหมาย (ร่างมาตรา ๒๓)

- กำหนดให้ กนช. หรือ คณะอนุกรรมการที่ กนช. มอบหมายมีอำนาจ ออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใด มาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น (ร่างมาตรา ๒๔)

- กำหนดให้กรรมการทรัพยากรน้ำ แห่งชาติ และอนุกรรมการตามมาตรา ๒๓ ได้รับเบี้ยประชุม ค่าพาหนะ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอย่างอื่น ตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด (ร่างมาตรา ๒๕)

- กำหนดให้กรมทรัพยากรน้ำทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการ กนช. และกำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเลขานุการ กนช. (ร่างมาตรา ๒๖)

ส่วนที่ ๒ ลุ่มน้ำและคณะกรรมการลุ่มน้ำ

- กำหนดให้การกำหนดลุ่มน้ำให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยให้คำนึงถึงสภาพอุทกวิทยา สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และวิถีชีวิตของประชาชนด้วย (ร่างมาตรา ๒๗)

- กำหนดให้ กนช. แต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำลุ่มน้ำ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ (ร่างมาตรา ๒๘)

- กำหนดให้กรรมการลุ่มน้ำดำรงตำแหน่งคราวละสองปี (ร่างมาตรา ๒๙)

- กำหนดเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการลุ่มน้ำ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ (ร่างมาตรา ๓๐)

- กำหนดให้นำมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๘ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการลุ่มน้ำด้วยโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๓๑)

- กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการลุ่มน้ำ (ร่างมาตรา ๓๒)

- กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในเขตท้องที่ที่คณะกรรมการลุ่มน้ำกำหนดในเขตลุ่มน้ำที่ตนรับผิดชอบได้ตามที่เห็นสมควร (ร่างมาตรา ๓๓)

- กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขา (ร่างมาตรา ๓๔)

- กำหนดให้นำมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับกับการประชุมและการดำเนินการของคณะกรรมการลุ่มน้ำและคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขาด้วยโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๓๕)

ส่วนที่ ๓ องค์กรผู้ใช้น้ำ

- กำหนดให้บุคคลซึ่งใช้น้ำในบริเวณใกล้เคียงกันและอยู่ในเขตลุ่มน้ำเดียวกันมีสิทธิรวมตัวกันจดทะเบียนก่อตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ (ร่างมาตรา ๓๖)

- กำหนดให้กฎกระทรวงตามมาตรา ๓๖ จะกำหนดสถานะ หลักเกณฑ์การจัดตั้ง ภารกิจ อำนาจหน้าที่ขององค์กรผู้ใช้น้ำให้แตกต่างกันในแต่ละลุ่มน้ำได้ (ร่างมาตรา ๓๗)

หมวด ๔ กองทุนทรัพยากรน้ำ

- กำหนดให้จัดตั้งกองทุนทรัพยากรน้ำมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา พื้นฟู คุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ รวมทั้งการศึกษาวิจัย และการวางแผนแม่บทเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว (ร่างมาตรา ๓๘)

- กำหนดกิจการที่นำเงินของกองทุนทรัพยากรน้ำไปใช้จ่ายได้ (ร่างมาตรา ๓๙)

- กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนทรัพยากรน้ำ (ร่างมาตรา ๔๐)

- กำหนดให้นำมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๘ มาใช้บังคับกับกรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๔๐ ด้วยโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๔๑)

- กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกองทุนทรัพยากรน้ำ (ร่างมาตรา ๔๒)

- กำหนดให้กองทุนน้ำจัดทำงบดุลงบการเงิน และบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีและกำหนดให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชี และประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของกองทุนทรัพยากรน้ำ (ร่างมาตรา ๔๓)

- กำหนดให้นำมาตรา ๑๕ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับกับการประชุม และการดำเนินการของคณะกรรมการบริหารกองทุนทรัพยากรน้ำด้วยโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๔๔)

หมวด ๕ การจัดสรรน้ำ

- กำหนดแบ่งประเภทการใช้น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะเป็นสามประเภท (ร่างมาตรา ๔๕)

- กำหนดให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการลุ่มน้ำที่เกี่ยวข้องและโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการใช้น้ำประเภทที่หนึ่ง สำหรับแต่ละลุ่มน้ำได้ (ร่างมาตรา ๔๖)

- กำหนดให้การใช้น้ำประเภทที่สองต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำที่แหล่งน้ำสาธารณะนั้นตั้งอยู่ (ร่างมาตรา ๔๗)

- กำหนดให้การใช้น้ำประเภทที่สามต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของ กนช. (ร่างมาตรา ๔๘)

- กำหนดให้ผู้ใช้น้ำในแหล่งน้ำที่เปลี่ยนสถานะจากเดิมมาเป็นแหล่งน้ำสาธารณะภายหลังจากวันที่กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สองตามมาตรา ๔๗ หรือกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สามตามมาตรา ๔๘ ใช้บังคับ ยื่นคำขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่แหล่งน้ำดังกล่าวเปลี่ยนสถานะจากเดิมมาเป็นแหล่งน้ำสาธารณะ (ร่างมาตรา ๔๙)

- กำหนดให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สอง และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สาม (ร่างมาตรา ๕๐)

- กำหนดให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าใช้น้ำ สำหรับการใช้น้ำประเภทที่สอง และการใช้น้ำประเภทที่สามได้ (ร่างมาตรา ๕๑)

- กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่อาจกำหนดเงื่อนไขการใช้น้ำที่ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องปฏิบัติไว้ในใบอนุญาต (ร่างมาตรา ๕๒)

- ให้พนักงานเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำหรือ กนช. มีอำนาจสั่งแก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการใช้น้ำที่ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องปฏิบัติได้ (ร่างมาตรา ๕๓)

- กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตการใช้น้ำต้องติดตั้งเครื่องมือวัดปริมาณน้ำที่ใช้และการเก็บข้อมูลที่จำเป็นเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ (ร่างมาตรา ๕๔)

- กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำหรือ กนช. มีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตมีกำหนดเวลาตามที่เห็นสมควรแต่ต้องไม่เกินสองเดือน และถ้าเป็นกรณีสำคัญจะสั่งเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้ (ร่างมาตรา ๕๕)

- กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรียมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตขาดแคลนน้ำและกำหนดการแบ่งปันน้ำ โดยกำหนดให้กิจการใดสามารถใช้น้ำได้ในปริมาณเพียงใด (ร่างมาตรา ๕๖)

- กำหนดให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจสั่งให้ดำเนินการนำน้ำจากกลุ่มน้ำหนึ่งไปยังอีกกลุ่มน้ำหนึ่งเพื่อบรรเทาภาวะขาดแคลนน้ำได้ (ร่างมาตรา ๕๗)

หมวด ๖ การป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม

- กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมขึ้นไว้เป็นการล่วงหน้า (ร่างมาตรา ๕๘)

- กำหนดให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องจัดสร้างหรือเตรียมอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม รวมทั้งบำรุงรักษาสังก่อสร้าง หรืออุปกรณ์นั้น หรือดำเนินการใดๆ เพื่อให้เป็นไปตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม (ร่างมาตรา ๕๙)

- กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำติดตามการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมที่ กนช. ให้ความเห็นชอบ ทบทวนแผนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (ร่างมาตรา ๖๐)

- กำหนดให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจสั่งให้ดำเนินการนำน้ำจากกลุ่มน้ำหนึ่งไปยังอีกกลุ่มน้ำหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม (ร่างมาตรา ๖๑)

- กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม (ร่างมาตรา ๖๒)

- กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม และกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะจากน้ำท่วม (ร่างมาตรา ๖๓)

- กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๓ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก (ร่างมาตรา ๖๔)

- กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดให้บุคคลต้องปฏิบัติตามการใด ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมตามหลักเกณฑ์ที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดได้ (ร่างมาตรา ๖๕)

- กำหนดห้ามมิให้บุคคลใดเอาไป ยกย้าย ทำอันตราย หรือทำให้เสียหาย แก่สิ่งก่อสร้าง สิ่งของหรืออุปกรณ์ใดๆ หรือละเมิดมาตรการใดๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีขึ้นเพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม (ร่างมาตรา ๖๖)

หมวด ๗ การอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำของรัฐ

- กำหนดให้กนช. เสนอรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการให้พื้นที่ที่มีลักษณะเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ให้เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (ร่างมาตรา ๖๗)

- รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีเขตติดต่อหรืออาจส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำสาธารณะ (ร่างมาตรา ๖๘)

- กำหนดให้เมื่อกฎกระทรวงตามมาตรา ๖๘ ใช้บังคับแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดใช้ประโยชน์ที่ดินแตกต่างหรือขัดกับข้อกำหนดในกฎกระทรวงนั้น (ร่างมาตรา ๖๙)

- กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปดำเนินการใดๆ ในที่ดิน หรือใช้ประโยชน์ในที่ดินของบุคคลอื่นเพื่อป้องกัน ระวัง หรือบรรเทาเหตุเหตุฉุกเฉิน หรือมีภัยอันตรายที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำของรัฐอย่างรุนแรง (ร่างมาตรา ๗๐)

- กำหนดให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อคุ้มครองสภาพแหล่งน้ำสาธารณะ และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของรัฐได้ (ร่างมาตรา ๗๑)

- กำหนดห้ามมิให้บุคคลใด เททิ้ง หรือระบายสิ่งใดๆ ให้ปะปนไปในน้ำหรือลงในที่ดินที่มีผลโดยตรงไปยังแหล่งน้ำสาธารณะ อันอาจเป็นเหตุทำให้เกิดภาวะมลพิษแก่น้ำ หรือทำให้น้ำมีสภาพเป็นพิษจนน่าจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคล (ร่างมาตรา ๗๒)

- กำหนดอำนาจของหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการดูแลทรัพยากรน้ำของรัฐในบริเวณที่เกิดความเสียหาย (ร่างมาตรา ๗๓)

หมวด ๘ การควบคุมและตรวจตราทรัพยากรน้ำ

- กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการควบคุมและตรวจตราทรัพยากรน้ำ (ร่างมาตรา ๗๔)

- กำหนดอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๗๕)

LIRT

- กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ (ร่างมาตรา ๗๖)

หมวด ๙ ความรับผิดชอบทางแพ่งในกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐ

- กำหนดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือประมาทเลินเล่อกระทำโดยผิดกฎหมายทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐหรือใช้ทรัพยากรน้ำของรัฐโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย ผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน และกำหนดให้กรมทรัพยากรน้ำเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐตามมาตรา ๗๗ (ร่างมาตรา ๗๗)

- กำหนดให้นายจ้าง ตัวการ หรือผู้ว่าจ้าง ต้องร่วมกันรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐเกิดจากการกระทำของลูกจ้าง ตัวแทน หรือผู้รับจ้าง และกำหนดให้ผู้แทนนิติบุคคล กรรมการผู้มีอำนาจ หรือผู้จัดการของนิติบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบกับนิติบุคคลในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐ (ร่างมาตรา ๗๘)

- กำหนดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐ ซึ่งได้กระทำการอันมีผลเป็นการขัดหรือบรรเทาความเสียหายและทำให้ทรัพยากรน้ำของรัฐกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมหรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ ให้มีผลเป็นการลดจำนวน

ค่าสินไหมทดแทนตามส่วนที่ได้กระทำ (ร่างมาตรา ๗๙)

หมวด ๑๐ บทกำหนดโทษ

- บทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์การเข้าใช้สอยแหล่งน้ำตามมาตรา ๗ วรรคสาม (ร่างมาตรา ๘๐)

- บทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนคำสั่งที่ออกตามมาตรา ๒๔ (ร่างมาตรา ๘๑)

- บทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๔๖ (ร่างมาตรา ๘๒)

- บทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๔๗ (ร่างมาตรา ๘๓)

- บทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๔๘ (ร่างมาตรา ๘๔)

- บทกำหนดโทษผู้ขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๖๒ มาตรา ๖๓ มาตรา ๗๔ หรือมาตรา ๗๕ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๖๕ หรือไม่ดำเนินการตามหนังสือขอความร่วมมือตามมาตรา ๗๓ วรรคสอง (ร่างมาตรา ๘๕)

- บทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (ร่างมาตรา ๘๖)

- บทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๖๘ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง (๑) หรือ (๒) (ร่างมาตรา ๘๗)

- บทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๗๒ (ร่างมาตรา ๘๘)

LIRT

- บทกำหนดโทษผู้ครอบครอง รุกฉ้อ หรือปลูกสร้างสิ่งใดในแหล่งน้ำสาธารณะโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ร่างมาตรา ๘๙)

- กำหนดให้ผู้แทนนิติบุคคล กรรมการผู้มีอำนาจ หรือผู้จัดการของนิติบุคคล ต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่นิติบุคคลกระทำ (ร่างมาตรา ๙๐)

- กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษามีอำนาจเปรียบเทียบในบรรดาความผิดตามมาตรา ๘๐ มาตรา ๘๑ มาตรา ๘๒ มาตรา ๘๓ และมาตรา ๘๔ และเมื่อได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้วให้ถือว่าคดีเลิกกัน (ร่างมาตรา ๙๑)

บทเฉพาะกาล

- กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ปฏิบัติหน้าที่ตามเดิมในลุ่มน้ำนั้นไปพลางก่อนระหว่างที่ยังมิได้มีการกำหนดลุ่มน้ำตาม มาตรา ๒๗ หรือยังมิได้มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๘ (ร่างมาตรา ๙๒)

- กำหนดให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีการคัดเลือกผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๑๒ (๔) และแต่งตั้ง ผู้ทรงคุณวุฒิ ตาม มาตรา ๑๒ (๕) (ร่างมาตรา ๙๓)

- กำหนดให้ผู้ใช้ น้ำที่เข้าลักษณะของการใช้น้ำประเภทที่สองตามมาตรา ๔๕ (๒) หรือการใช้น้ำประเภทที่สามตาม มาตรา ๔๕ (๓) แล้วแต่กรณี ยื่นคำขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำภายในหกสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สองตาม มาตรา ๔๗ หรือกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สามตาม มาตรา ๔๘ ใช้บังคับแล้ว (ร่างมาตรา ๙๔)

อัตราค่าธรรมเนียม

อัตราค่าธรรมเนียม

๑. ค่าขอ ฉบับละ ๑๐ บาท
๒. ใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สอง ฉบับละ ๑๐,๐๐๐ บาท
๓. ใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สาม ฉบับละ ๕๐,๐๐๐ บาท
๔. ใบแทนใบอนุญาต ฉบับละกึ่งหนึ่งของค่าธรรมเนียมใบอนุญาต
๕. การต่ออายุใบอนุญาต ครั้งละเท่ากับค่าธรรมเนียมใบอนุญาต
๖. การโอนใบอนุญาต ครั้งละเท่ากับค่าธรรมเนียมใบอนุญาต

ความเป็นมา

ของร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. .... เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ชุดที่มีพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๐ และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๐/๒๕๕๐ วันพุธที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๐

โดยที่ร่างพระราชบัญญัตินี้ คณะรัฐมนตรีชุดที่มี พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ และผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว โดยให้ส่งคณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาต่อไป โดยมีเหตุผล ดังนี้

เนื่องจากปัจจุบันมีปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาน้ำขาดแคลน การแย่งชิงน้ำ การใช้น้ำอย่างฟุ่มเฟือย น้ำท่วม การก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ การบุกรุกและการเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำ การดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้กระทำโดยหลายหน่วยงานตามอำนาจหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายหลายฉบับ โดยไม่มีกฎหมายแม่บทเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ ทำให้การดำเนินงานแก้ไขปัญหาน้ำขาดความเป็นเอกภาพ ประกอบกับการจัดทำกิจกรรมและโครงการบางอย่างเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้นขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และบางครั้งยังส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอีกด้วย ดังนั้น จึงสมควรให้มีกฎหมายเพื่อวางหลักเกณฑ์และมาตรการในการรับประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการเข้าถึงน้ำ การควบคุมการใช้น้ำ การบริหารจัดการน้ำ การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การพัฒนาการคุ้มครอง พื้นฟูและอนุรักษ์แหล่งน้ำ การป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและน้ำขาดแคลน การตั้งกองทุนทรัพยากรน้ำ การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในลุ่มน้ำ ตลอดจนการจัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติและระดับลุ่มน้ำ รวมทั้งองค์กรผู้ใช้น้ำเพื่อให้มีการดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

อนึ่ง พลเอก สุรินทร์ พิกุลทอง สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะ ได้เคยเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. .... ซึ่งมีหลักการและเหตุผลในทำนองเดียวกันให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕๕/๒๕๕๐ วันพุธที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๐ โดยคณะรัฐมนตรีได้ขอรับร่างพระราชบัญญัตินี้ไปพิจารณาก่อนรับหลักการตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๑๑๑ ซึ่งที่ประชุมมีมติอนุมัติตามที่คณะรัฐมนตรีร้องขอ

สาระสำคัญ
ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำ

๑.๒ เหตุผล

เนื่องจากปัจจุบันมีปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาน้ำขาดแคลน การแย่งชิงน้ำ การใช้น้ำอย่างฟุ่มเฟือย น้ำท่วม การก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ การบุกรุกและการเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำ การดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้กระทำโดยหลายหน่วยงานตามอำนาจหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายหลายฉบับ โดยไม่มีกฎหมายแม่บทเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ ทำให้การดำเนินงานแก้ไขปัญหาดังกล่าวขาดความเป็นเอกภาพ ประกอบกับการจัดทำกิจกรรมและโครงการบางอย่างเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้นขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และบางครั้งยังส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอีกด้วย ดังนั้น จึงสมควรให้มีกฎหมายเพื่อวางหลักเกณฑ์และมาตรการในการรับประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการเข้าถึงน้ำ การควบคุมการใช้น้ำ การบริหารจัดการน้ำ การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การพัฒนา การคุ้มครอง ปันฟูและอนุรักษ์แหล่งน้ำ การป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและน้ำขาดแคลน การตั้งกองทุนทรัพยากรน้ำ การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในลุ่มน้ำ ตลอดจนการจัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติและระดับลุ่มน้ำ รวมทั้งองค์กรผู้ใช้น้ำเพื่อให้มีการดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....”

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำ

๔. บทจำกัดสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๓ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๖๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

๕. วันใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๒)

พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๖. บทนิยามศัพท์ (ร่างมาตรา ๔)

ในพระราชบัญญัตินี้

“น้ำ” หมายความว่า น้ำในบรรยากาศ น้ำบนผิวดิน น้ำใต้ดิน และน้ำในทะเลอาณาเขต

“ทรัพยากรน้ำ” หมายความว่า น้ำ แหล่งต้นน้ำลำธาร แหล่งเก็บกักน้ำไม่ว่าจะเกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น คลองส่งน้ำ และสิ่งอื่นที่ใช้เพื่อการจัดการน้ำ

“ทรัพยากรน้ำของรัฐ” หมายความว่า

- (๑) น้ำในบรรยากาศ
- (๒) น้ำบนผิวดินที่ไหลตามธรรมชาติ
- (๓) น้ำใต้ดิน
- (๔) แหล่งต้นน้ำลำธาร
- (๕) แหล่งน้ำที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ
- (๖) แหล่งน้ำของรัฐ
- (๗) แหล่งน้ำระหว่างประเทศที่อาจนำมาใช้ประโยชน์ได้

“การใช้น้ำ” หมายความว่า การทำกิจกรรมในแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การประปา การผลิตพลังงาน การรักษาระบบนิเวศ หรือเพื่อประโยชน์อื่นใด ไม่ว่าจะทำให้น้ำมีปริมาณเปลี่ยนไปหรือไม่ก็ตาม

“ลุ่มน้ำ” หมายความว่า พื้นที่ซึ่งมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินครอบคลุมลำน้ำธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งที่รวมน้ำให้ไหลลงสู่ลำน้ำ

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

LIRT

๗. บทรักษาการตามพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๕)

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นค่าธรรมเนียม และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

๘. เนื้อหาของพระราชบัญญัติ

๘.๑ กำหนดขอบเขตการใช้บังคับของพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๓)

การใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่มีกฎหมายใดกำหนดเกี่ยวกับการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ ก็ให้ดำเนินการไปตามกฎหมายเฉพาะนั้น

๘.๒ หมวด ๑ แหล่งน้ำของรัฐ

๘.๒.๑ กำหนดแหล่งน้ำของรัฐที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

(ร่างมาตรา ๖)

แหล่งน้ำของรัฐเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ประกอบด้วย

(๑) แหล่งน้ำสาธารณะ ได้แก่ แหล่งน้ำของรัฐที่ให้ประชาชนใช้หรือที่สงวนไว้ให้ประชาชนใช้ หรือโดยสภาพประชาชนอาจใช้ประโยชน์ร่วมกัน และให้แหล่งน้ำดังต่อไปนี้ เป็นแหล่งน้ำสาธารณะ

(ก) แม่น้ำ ลำคลอง ทางน้ำ บึง แหล่งน้ำใต้ดิน ทะเลสาบ ทะเลอาณาเขต และแหล่งน้ำธรรมชาติอื่นๆ

(ข) แหล่งน้ำที่รัฐจัดสร้างขึ้นเพื่อให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน

แหล่งน้ำสาธารณะให้หมายความรวมถึง

๑) ที่ดินที่อยู่ใต้แหล่งน้ำตาม (ก) หรือ (ข) และในกรณีที่มีน้ำขึ้นลงให้ถือจุดสูงสุดที่น้ำขึ้นถึงในหน้าน้ำปกติเป็นเกณฑ์

๒) ที่ดินรกร้างว่างเปล่าริมแหล่งน้ำตาม (ก) หรือ (ข) ที่อยู่ถัดจากที่ดินตาม ๑) ในระยะที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นเขตสงวนเพื่อการใช้สอยแหล่งน้ำตามความเหมาะสมของสภาพแหล่งน้ำนั้น

(๒) แหล่งน้ำที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ได้แก่ แหล่งน้ำที่รัฐจัดสร้างหรือพัฒนาขึ้นและการใช้สอยเป็นไปเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรืออยู่ในการปกครองดูแลและควบคุมโดยตรงของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

LIRT

๘.๒.๒ กำหนดให้รัฐมีอำนาจพัฒนาแหล่งน้ำสาธารณะโดยเปลี่ยนแปลงรูปร่างของแหล่งน้ำหรือขยายพื้นที่ของแหล่งน้ำได้ แต่ถ้าเป็นการลดพื้นที่หรือเลิกใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดิน และกำหนดให้รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้แหล่งน้ำสาธารณะที่รัฐพัฒนาขึ้นแห่งใดเป็นแหล่งน้ำของรัฐตามมาตรา ๖ (๒) ได้ และจะกำหนดหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดเป็นผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลแหล่งน้ำดังกล่าวด้วยก็ได้ และกำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการควบคุมดูแลแหล่งน้ำดังกล่าวมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์การเข้าใช้สอยแหล่งน้ำนั้นตามที่เห็นสมควร (ร่างมาตรา ๗)

ให้รัฐมีอำนาจพัฒนาแหล่งน้ำสาธารณะโดยเปลี่ยนแปลงรูปร่างของแหล่งน้ำหรือขยายพื้นที่ของแหล่งน้ำได้ แต่ถ้าเป็นการลดพื้นที่หรือให้เลิกใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดิน

เพื่อประโยชน์ในการบริหารทรัพยากรน้ำของรัฐ รัฐมนตรีอาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้แหล่งน้ำสาธารณะที่รัฐพัฒนาขึ้นแห่งใดเป็นแหล่งน้ำของรัฐตามมาตรา ๖ (๒) ได้ และจะกำหนดหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดเป็นผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลแหล่งน้ำดังกล่าวด้วยก็ได้

ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบตามวรรคสองมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์การเข้าใช้สอยแหล่งน้ำนั้นตามที่เห็นสมควรได้ หลักเกณฑ์ดังกล่าวเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

๘.๓ หมวด ๒ สิทธิในน้ำ

๘.๓.๑ กำหนดสิทธิใช้น้ำของบุคคล (ร่างมาตรา ๘)

น้ำเป็นของส่วนรวม บุคคลมีสิทธิใช้น้ำได้เท่าที่จำเป็นแก่ประโยชน์ในกิจกรรมหรือที่ดินของตน โดยไม่เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนหรือเสียหายแก่บุคคลอื่น

๘.๓.๒ กำหนดสิทธิของบุคคลในการนำน้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะมาใช้หรือเก็บกัก (ร่างมาตรา ๙)

บุคคลมีสิทธินำน้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะในปริมาณพอสมควรแก่ความจำเป็นมาใช้หรือเก็บกักได้เท่าที่ไม่เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนหรือเสียหายแก่บุคคลอื่นซึ่งอาจใช้น้ำนั้น ทั้งนี้ เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

๘.๓.๓ กำหนดสิทธิเก็บกักหรือใช้น้ำของเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดิน ซึ่งมีน้ำพุเกิดขึ้นหรือมีน้ำไหลผ่านตามธรรมชาติไม่ว่าบนดินหรือใต้ดิน (ร่างมาตรา ๑๐)

เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินซึ่งมีน้ำพุเกิดขึ้นหรือมีน้ำไหลผ่านตามธรรมชาติไม่ว่าบนดินหรือใต้ดิน ย่อมมีสิทธิเก็บกักหรือใช้น้ำนั้นได้เท่าที่จำเป็นแก่ประโยชน์ในที่ดินของตน

๘.๓.๔ ในกรณีที่เกิดภาวะขาดแคลนน้ำ กำหนดให้รัฐมนตรีหรือผู้ที่รัฐมนตรีมอบหมายมีอำนาจสั่งให้บุคคลซึ่งเก็บกักน้ำไว้ตามความจำเป็น หรือบุคคลซึ่งเก็บกักน้ำไว้เกินความจำเป็น ต้องนำน้ำออกมาเพื่อประโยชน์สาธารณะได้ (ร่างมาตรา ๑๑)

ในกรณีที่เกิดภาวะขาดแคลนน้ำในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งหรือหลายท้องที่ รัฐมนตรีหรือผู้ที่รัฐมนตรีมอบหมายมีอำนาจสั่งให้บุคคลซึ่งเก็บกักน้ำไว้ตามความจำเป็นตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายอื่น ต้องเจียน้ำเพื่อประโยชน์สาธารณะตามปริมาณและวิธีการที่กำหนด ในกรณีเช่นนี้ให้ผู้เก็บกักน้ำดังกล่าว มีสิทธิได้รับค่าทดแทนตามความเป็นธรรมจากการที่ต้องสูญเสียน้ำที่เก็บกักไว้ แต่ถ้าบุคคลใดเก็บกักน้ำไว้เกินกว่าความจำเป็น ให้รัฐมนตรีหรือผู้ที่รัฐมนตรีมอบหมายมีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควรเพื่อนำน้ำส่วนที่เกินมาใช้สอยเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยผู้นั้นจะเรียกร้องค่าทดแทนหรือค่าเสียหายใดๆ มิได้

๘.๔ หมวด ๓ องค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

๘.๔.๑ ส่วนที่ ๑ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

- กำหนดให้มีคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กนช.”

(ร่างมาตรา ๑๒)

ให้มีคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กนช.” ประกอบด้วย

(๑) นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ

(๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นรองประธานกรรมการ

(๓) ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงพลังงาน ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ และอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล เป็นกรรมการ

(๔) กรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำหกคน ซึ่งได้รับการคัดเลือกมาจากกรรมการผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำสองคน กรรมการผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสองคน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสองคน เป็นกรรมการ

(๕) ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำสามคน เป็นกรรมการ

ให้อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำเป็นเลขานุการคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

- กำหนดให้กรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๑๒ (๔) มาจากการคัดเลือกทุกสองปี (ร่างมาตรา ๑๓)

ให้กรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๑๒ (๔) มาจากการคัดเลือกทุกสองปี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

- กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา ๑๒ (๕) (ร่างมาตรา ๑๔)

ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา ๑๒ (๕) มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสามปีและจะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

- กำหนดเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตามมาตรา ๑๒ (๔) และ (๕) นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ (ร่างมาตรา ๑๕)

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการตามมาตรา ๑๒ (๔) และ (๕) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) นายกรัฐมนตรีให้ออกเพราะบกพร่อง ไม่สุจริตต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ

(๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) พ้นจากการเป็นกรรมการลุ่มน้ำ

(๖) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

- กำหนดให้เริ่มดำเนินการคัดเลือกกรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กรรมการนั้นพ้นจากตำแหน่ง ในกรณีที่กรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๑๒ (๔) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระตามมาตรา ๑๕ (ร่างมาตรา ๑๖)

ในกรณีที่กรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๑๒ (๔) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระตามมาตรา ๑๕ ให้เริ่มดำเนินการตามมาตรา ๑๓ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กรรมการนั้นพ้นจากตำแหน่ง และให้ผู้ได้รับการคัดเลือกอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน แต่ถ้าวาระที่เหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยยี่สิบวันจะไม่ดำเนินการคัดเลือกกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้ และในระหว่างที่ยังไม่มีการคัดเลือกกรรมการเข้ามาแทน ให้ถือว่า กนช. มีองค์ประกอบเท่าที่เหลืออยู่

- กำหนดให้นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างลงภายในหกสิบวันนับแต่วันที่กรรมการนั้นพ้นจากตำแหน่ง ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา ๑๒ (๕) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระตามมาตรา ๑๕ (ร่างมาตรา ๑๗)

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา ๑๒ (๕) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระตามมาตรา ๑๕ ให้นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างลงภายในหกสิบวันนับแต่วันที่กรรมการนั้นพ้นจากตำแหน่ง และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่ง

เท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน แต่ถ้าวาระที่เหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยยี่สิบวัน จะไม่แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้ และในระหว่างที่ยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการเข้ามา แทน ให้ถือว่า กนช. มีองค์ประกอบเท่าที่เหลืออยู่

- **กำหนดให้กรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๑๒ (๔) หรือ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา ๑๒ (๕) ที่ดำรงตำแหน่ง ครบวาระแล้วปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการคัดเลือกหรือแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ (ร่างมาตรา ๑๘)**

ในกรณีที่กรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๑๒ (๔) หรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา ๑๒ (๕) ดำรงตำแหน่งครบวาระแล้ว ให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการคัดเลือกหรือแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่

- **กำหนดองค์ประชุมของคณะกรรมการลุ่มน้ำแห่งชาติ หรือ กนช. (ร่างมาตรา ๑๙)**

การประชุม กนช. ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้ารองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ในการประชุม ถ้ามีการพิจารณาเรื่องที่กรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติผู้ใดมีส่วนได้เสียโดยตรง กรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติผู้นั้นไม่มีสิทธิเข้าประชุมพิจารณาเรื่องนั้น

ในการปฏิบัติหน้าที่ กนช. อาจมอบหมายให้กรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้รับผิดชอบในกิจการด้านต่างๆ ตามอำนาจหน้าที่ของ กนช. เพื่อเสนอรายงานต่อ กนช. หรือดำเนินการตามที่ กนช. มอบหมายก็ได้

- **กำหนดอำนาจหน้าที่ของ กนช. (ร่างมาตรา ๒๐)**

กนช. มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยทั่วไป รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำต่อคณะรัฐมนตรี

(๒) เสนอแนะและประสานแผนงานหรือโครงการต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม และนโยบายตาม (๑) เพื่อเป็นแนวทางในการจัดงบประมาณแผ่นดิน

(๓) พิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนแม่บทการพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำต่าง ๆ ตามที่คณะกรรมการลุ่มน้ำนำเสนอตามมาตรา ๓๒ (๑)

(๔) ควบคุม กำกับ ติดตาม เร่งรัดและตรวจสอบการดำเนินการตามนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ และการดำเนินการตามแผนงานหรือโครงการตาม (๒) และรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบ

(๕) กำหนดกรอบและแนวทางการปฏิบัติงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำ และกำหนดลำดับความสำคัญของการใช้น้ำสำหรับกิจการประเภทต่าง ๆ เพื่อให้คณะกรรมการลุ่มน้ำนำไปพิจารณาในการจัดสรรน้ำ

(๖) ให้ความเห็นชอบแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมของคณะกรรมการลุ่มน้ำต่าง ๆ

(๗) ให้ความเห็นชอบการอนุญาตใช้น้ำประเภทที่สาม ตามมาตรา ๔๘

(๘) ไกล่เกลี่ยและชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างคณะกรรมการลุ่มน้ำ

(๙) พิจารณาการจัดสรรเงินส่วนแบ่งค่าใช้น้ำ ค่าธรรมเนียมการขออนุญาตใช้น้ำ และค่าปรับให้แก่กองทุนทรัพยากรน้ำตามมาตรา ๓๘ วรรคสอง (๓) และ (๔)

(๑๐) เสนอแนะเกี่ยวกับการออกหรือการแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้

(๑๑) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ หรือที่กฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ กนช. หรือตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

- กำหนดให้ กนช. จัดทำนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำตามมาตรา ๒๐ (๑) ทุกห้าปี (ร่างมาตรา ๒๑)

ให้ กนช. จัดทำนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำตามมาตรา ๒๐ (๑) ทุกห้าปี

ในการจัดทำนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำตามวรรคหนึ่ง ให้ กนช. จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน องค์กรผู้ใช้น้ำ ผู้มีส่วนได้เสีย หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กนช. กำหนด

นโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ และให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำดังกล่าว

LIRT

- กำหนดให้ กนช. ติดตามและประเมินผลการดำเนินการ รวมทั้งพิจารณา ทบทวนหรือปรับปรุงนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ และรายงานต่อคณะรัฐมนตรีทุกปี (ร่างมาตรา ๒๒)

ในระหว่างที่นโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ ตามมาตรา ๒๐ (๑) มีผลใช้บังคับอยู่ ให้ กนช. ติดตามและประเมินผลการดำเนินการ รวมทั้งพิจารณาทบทวนหรือปรับปรุงนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ ดังกล่าวให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่มีการเปลี่ยนแปลง และรายงานต่อคณะรัฐมนตรีทุกปี

ในกรณีที่มีการปรับปรุงนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหาร ทรัพยากรน้ำ ให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ และให้นำความในมาตรา ๒๑ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

- กำหนดให้ กนช. มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่แทน กนช. หรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ กนช. มอบหมาย (ร่างมาตรา ๒๓)

ให้ กนช. มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่แทน กนช. หรือ ปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ กนช. มอบหมาย

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๙ มาใช้บังคับกับการประชุมของคณะกรรมการด้วย โดยอนุโลม

- กำหนดให้ กนช. หรือคณะกรรมการที่ กนช. มอบหมายมีอำนาจออก คำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ มา เพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น (ร่างมาตรา ๒๔)

ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ กนช. หรือคณะกรรมการที่ กนช. มอบหมายมีอำนาจ ออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อประกอบการ พิจารณาได้ตามความจำเป็น

- กำหนดให้กรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และอนุกรรมการตามมาตรา ๒๓ ได้รับเบี้ยประชุม ค่าพาหนะ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอย่างอื่น ตามระเบียบ ที่กระทรวงการคลังกำหนด (ร่างมาตรา ๒๕)

ให้กรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติและอนุกรรมการตามมาตรา ๒๓ ได้รับเบี้ยประชุม ค่าพาหนะ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอย่างอื่น ตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด

- กำหนดให้กรมทรัพยากรน้ำทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการ กนช. และ กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเลขานุการ กนช. (ร่างมาตรา ๒๖)

ให้กรมทรัพยากรน้ำทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการ กนช. โดยให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ประสานงานกับหน่วยงานธุรการต่าง ๆ ของคณะกรรมการลุ่มน้ำ และ คณะอนุกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขา เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) รวบรวมและจัดเตรียมข้อมูล ศึกษา วิเคราะห์ และริเริ่มกิจกรรมหรือโครงการใดๆ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของ กนช.

(๓) ช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ รวมทั้งการดำเนินงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะอนุกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขา ตามที่ได้รับการร้องขอ

(๔) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำและ คณะอนุกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขา

(๕) ศึกษา วิจัย เกี่ยวกับการพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และเสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนและโครงการพัฒนา บริหารจัดการ บำรุงรักษา ฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ต่อ กนช.

(๖) พัฒนาระบบสารสนเทศทรัพยากรน้ำและระบบเตือนภัย

(๗) ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในด้านการอนุรักษ์ การพัฒนา การใช้ และการดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ

(๘) จัดทำงบประมาณรายจ่ายเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของ กนช. และ คณะกรรมการลุ่มน้ำ

(๙) พิจารณาและเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องการจัดทำหรือปรับปรุงแก้ไขระเบียบ ข้อบังคับหรือกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ การพัฒนา การใช้ และการดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับ ทรัพยากรน้ำ

(๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่ กนช. มอบหมาย

๔.๔.๒ ส่วนที่ ๒ ลุ่มน้ำและคณะกรรมการลุ่มน้ำ

- กำหนดให้การกำหนดลุ่มน้ำให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยให้คำนึงถึงสภาพอุทกวิทยา สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และวิถีชีวิตของประชาชนด้วย (ร่างมาตรา ๒๗)

การกำหนดลุ่มน้ำให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงสภาพอุทกวิทยา สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และวิถีชีวิตของประชาชนด้วย

พระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งให้มีแผนที่แสดงเขตลุ่มน้ำแนบท้ายพระราชกฤษฎีกา แผนที่ดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของพระราชกฤษฎีกา

- กำหนดให้ กนช. แต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำลุ่มน้ำ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ (ร่างมาตรา ๒๘)

เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ แล้ว ให้ กนช. แต่งตั้ง คณะกรรมการลุ่มน้ำประจำลุ่มน้ำนั้น ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานของรัฐสิบคน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตลุ่มน้ำนั้นสามคน ผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำในเขตลุ่มน้ำนั้นเจ็ดคน และ ผู้ทรงคุณวุฒิสี่คน เป็นกรรมการ

LIRT

ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ และเลือกกรรมการอีกสองคนเป็นรองประธานกรรมการ

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรน้ำภาคเป็นกรรมการและเลขานุการ

- กำหนดให้กรรมการลุ่มน้ำดำรงตำแหน่งคราวละสองปี (ร่างมาตรา ๒๙)

กรรมการลุ่มน้ำมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี แต่อาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้อีก

- กำหนดเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการลุ่มน้ำ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ (ร่างมาตรา ๓๐)

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๘ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ดาย

(๒) ลาออก

(๓) กนช. มีมติให้ออกเพราะบกพร่อง ไม่สุจริตต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ

(๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) พ้นจากการเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๖) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

- กำหนดให้นำมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๘ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการลุ่มน้ำด้วยโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๓๑)

ให้นำมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๘ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการลุ่มน้ำด้วยโดยอนุโลม

- กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการลุ่มน้ำ (ร่างมาตรา ๓๒)

คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยทั่วไปในเขตลุ่มน้ำ รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำแผนแม่บทการพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำเสนอต่อ กนช.

(๒) พิจารณาปริมาณการใช้น้ำ การจัดสรรน้ำ และจัดลำดับความสำคัญในการใช้น้ำในเขตลุ่มน้ำ และควบคุมการใช้น้ำให้เป็นไปตามที่ได้รับการจัดสรรจาก กนช.

(๓) กำหนดหลักเกณฑ์และระเบียบการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ ทั้งนี้ ภายใต้กรอบและแนวทางที่ กนช. กำหนด

(๔) ให้ความเห็นชอบการอนุญาตใช้น้ำประเภทที่สอง ตามมาตรา ๔๗

(๕) พิจารณาและให้ความเห็นในการผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำ

(๖) ให้ข้อคิดเห็นต่อ กนช. เกี่ยวกับแผนงานและโครงการในการดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำของหน่วยงานต่างๆ

(๗) รับเรื่องร้องทุกข์ โกล่เกลี่ยและชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างผู้ใช้น้ำ

(๘) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำ ในเขตลุ่มน้ำนั้น

(๙) ส่งเสริมและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ

(๑๐) ส่งเสริมและรณรงค์การสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ

(๑๑) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการลุ่มน้ำ หรือตามที่ กนช. มอบหมาย

- กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในเขตท้องที่ที่คณะกรรมการลุ่มน้ำกำหนดในเขตลุ่มน้ำ ที่ตนรับผิดชอบได้ตามที่เห็นสมควร (ร่างมาตรา ๓๓)

ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในเขตท้องที่ที่คณะกรรมการลุ่มน้ำกำหนดในเขตลุ่มน้ำที่ตนรับผิดชอบได้ตามที่เห็นสมควร

จำนวน องค์ประกอบ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ กนช. กำหนด

- กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขา (ร่างมาตรา ๓๔)

ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขามีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแผนงานและโครงการเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำสาขาต่อคณะกรรมการลุ่มน้ำ เพื่อนำไปพิจารณาเป็นส่วนหนึ่งของแผนแม่บทการพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ

(๒) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำ ในเขตลุ่มน้ำสาขา

(๓) ให้ความเห็นชอบการอนุญาตใช้น้ำประเภทที่สอง ในเขตลุ่มน้ำสาขา ตามที่คณะกรรมการลุ่มน้ำมอบหมาย

(๔) ส่งเสริมและรณรงค์การสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำสาขา

(๕) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการลุ่มน้ำมอบหมาย

- กำหนดให้นำมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับกับการประชุมและการดำเนินการของคณะกรรมการลุ่มน้ำและคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขาด้วยโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๓๕)

ให้นำมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับกับการประชุมและการดำเนินการของคณะกรรมการลุ่มน้ำและคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขาด้วยโดยอนุโลม

๘.๔.๓ ส่วนที่ ๓ องค์กรผู้ใช้น้ำ

- กำหนดให้บุคคลซึ่งใช้น้ำในบริเวณใกล้เคียงกันและอยู่ในเขตลุ่มน้ำเดียวกัน มีสิทธิรวมตัวกันจดทะเบียนก่อตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ (ร่างมาตรา ๓๖)

บุคคลซึ่งใช้น้ำในบริเวณใกล้เคียงกันและอยู่ในเขตลุ่มน้ำเดียวกันมีสิทธิรวมตัวกันจดทะเบียนก่อตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำเพื่อประโยชน์ร่วมกันเกี่ยวกับการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ในหมู่สมาชิกขององค์กรผู้ใช้น้ำ

วัตถุประสงค์ สถานะ อำนาจหน้าที่ การดำเนินงาน ระบบบัญชีและการเงิน ขององค์กรผู้ใช้น้ำ รวมทั้งหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการก่อตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำให้เป็นไปตามที่กำหนด ในกฎกระทรวง

- กำหนดให้กฎกระทรวงตามมาตรา ๓๖ จะกำหนดสถานะ หลักเกณฑ์ การจัดตั้ง การกิจ อำนาจหน้าที่ขององค์กรผู้ใช้น้ำให้แตกต่างกันในแต่ละลุ่มน้ำได้ (ร่างมาตรา ๓๗)

กฎกระทรวงตามมาตรา ๓๖ จะกำหนดสถานะ หลักเกณฑ์การจัดตั้ง การกิจ อำนาจหน้าที่ขององค์กรผู้ใช้น้ำให้แตกต่างกันในแต่ละลุ่มน้ำก็ได้ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงสภาพอุทกวิทยา สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ วัฒนธรรม จารีตประเพณี วิถีชีวิตของประชาชน และความจำเป็น ในการบริหารจัดการด้วย

๘.๕ หมวด ๔ กองทุนทรัพยากรน้ำ

๘.๕.๑ กำหนดให้จัดตั้งกองทุนทรัพยากรน้ำ มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา ฟื้นฟู ค้ำครอง และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ รวมทั้งการศึกษา วิจัย และการวางแผนแม่บท เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว (ร่างมาตรา ๓๘)

ให้จัดตั้ง “กองทุนทรัพยากรน้ำ” ขึ้นในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา ฟื้นฟู ค้ำครอง และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ รวมทั้งการศึกษา วิจัย และการวางแผนแม่บทเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

กองทุนทรัพยากรน้ำประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

- (๑) ทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้
- (๒) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
- (๓) ส่วนแบ่งค่าใช้น้ำและค่าธรรมเนียมการขออนุญาตใช้น้ำตามพระราชบัญญัตินี้ ตามอัตราที่ กนช. กำหนด
- (๔) ส่วนแบ่งค่าปรับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ตามอัตราที่ กนช. กำหนด
- (๕) เงินอุดหนุนจากภาคเอกชนหรือองค์กรอื่น รวมทั้งจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ และเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้
- (๖) ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

LIRT

เงินของกองทุนทรัพยากรน้ำตามวรรคสอง ให้นำส่งเข้าบัญชีกองทุนทรัพยากรน้ำโดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน การจัดหาผลประโยชน์ และการจัดการกองทุน ให้เป็นไปตามระเบียบที่ กนช. กำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

๘.๕.๒ กำหนดกิจการที่นำเงินของกองทุนทรัพยากรน้ำไปใช้จ่ายได้ (ร่างมาตรา ๓๔)

เงินกองทุนทรัพยากรน้ำให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการดังต่อไปนี้

(๑) สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา วิจัยเพื่อพัฒนา พื้นฟู คุ้มครอง และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

(๒) สนับสนุนและส่งเสริมการสร้างจิตสำนึก ฝึกอบรม และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนา พื้นฟู คุ้มครอง และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

(๓) สนับสนุนชุมชนหรือองค์กรผู้ใช้น้ำในการร่วมพัฒนา พื้นฟู คุ้มครอง และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

(๔) ช่วยเหลือและสนับสนุนกิจการใดๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามที่คณะกรรมการบริหารกองทุนเห็นสมควร และโดยความเห็นชอบของ กนช.

(๕) ค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุน

การใช้จ่ายเงินกองทุนทรัพยากรน้ำตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำตามมาตรา ๒๐ (๑) ที่คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแล้ว

๘.๕.๓ กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนทรัพยากรน้ำ (ร่างมาตรา ๔๐)

ให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วยปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประธาน อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ อธิบดีกรมบัญชีกลาง ผู้อำนวยการสำนักงานประมงและผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำซึ่งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติแต่งตั้งสามคน เป็นกรรมการ

ให้อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำเป็นกรรมการและเลขานุการ

๘.๕.๔ กำหนดให้นำมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๘ มาใช้บังคับกับกรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๔๐ ด้วยโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๔๑)

ให้นำมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๘ มาใช้บังคับกับกรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๔๐ ด้วยโดยอนุโลม

LIRT

๘.๕.๕ กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกองทุนทรัพยากรน้ำ
(ร่างมาตรา ๔๒)

ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนทรัพยากรน้ำมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) บริหารกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่ กนช. กำหนด

(๒) ควบคุมการใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนทรัพยากรน้ำให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๘

(๓) เสนอรายงานการดำเนินงานของกองทุนทรัพยากรน้ำต่อ กนช.

(๔) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกองทุนทรัพยากรน้ำ หรือตามที่ กนช. มอบหมาย

๘.๕.๖ กำหนดให้กองทุนน้ำจัดทำงบดุล งบการเงิน และบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีและกำหนดให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชี และประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของกองทุนทรัพยากรน้ำ (ร่างมาตรา ๔๓)

ให้กองทุนทรัพยากรน้ำจัดทำงบดุล งบการเงิน และบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

ในทุกรอบปี ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชี และประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของกองทุนทรัพยากรน้ำ เพื่อเสนอบันทึกรายงานผลการสอบบัญชีต่อ กนช.

๘.๕.๗ กำหนดให้นำมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับกับการประชุมและการดำเนินการของคณะกรรมการบริหารกองทุนทรัพยากรน้ำด้วยโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๔๔)

ให้นำมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับกับการประชุมและการดำเนินการของคณะกรรมการบริหารกองทุนทรัพยากรน้ำด้วยโดยอนุโลม

๘.๖ หมวด ๕ การจัดสรรน้ำ

๘.๖.๑ กำหนดแบ่งประเภทการใช้น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะเป็นสามประเภท (ร่างมาตรา ๔๕)

การใช้น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะแบ่งเป็นสามประเภท คือ

(๑) การใช้น้ำประเภทที่หนึ่ง ได้แก่ การใช้น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะเพื่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภคในครัวเรือน การเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์เพื่อยังชีพ การอุตสาหกรรมในครัวเรือน และการใช้น้ำในปริมาณเล็กน้อยตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๒) การใช้น้ำประเภทที่สอง ได้แก่ การใช้น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะเพื่อการเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์เพื่อการพาณิชย์ การอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การผลิตพลังงานไฟฟ้า การประปา และกิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

LIRT

(๓) การใช้น้ำประเภทที่สาม ได้แก่ การใช้น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะเพื่อกิจการขนาดใหญ่ที่ใช้น้ำปริมาณมากหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบข้ามลุ่มน้ำหรือครอบคลุมพื้นที่อย่างกว้างขวางตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

๔.๖.๒ กำหนดให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการลุ่มน้ำที่เกี่ยวข้องและโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการใช้น้ำประเภทที่หนึ่ง สำหรับแต่ละลุ่มน้ำได้ (ร่างมาตรา ๔๖)

รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการลุ่มน้ำที่เกี่ยวข้องและโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการใช้น้ำประเภทที่หนึ่ง สำหรับแต่ละลุ่มน้ำได้

การกำหนดหลักเกณฑ์ตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคเป็นสำคัญ

๔.๖.๓ กำหนดให้การใช้น้ำประเภทที่สอง ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำที่แหล่งน้ำสาธารณะนั้นตั้งอยู่ (ร่างมาตรา ๔๗)

การใช้น้ำประเภทที่สอง ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำที่แหล่งน้ำสาธารณะนั้นตั้งอยู่

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต การออกใบอนุญาต อายุใบอนุญาต การพักใช้หรือการเพิกถอนใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สอง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง .

ในการพิจารณาอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สอง คณะกรรมการลุ่มน้ำอาจมอบหมายให้คณะอนุกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขาในลุ่มน้ำคณะใดคณะหนึ่งหรือหลายคณะพิจารณาให้ความเห็นชอบก็ได้ ทั้งนี้ การมอบอำนาจให้กระทำเป็นประกาศคณะกรรมการลุ่มน้ำ

๔.๖.๔ กำหนดให้การใช้น้ำประเภทที่สาม ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของ กนช. (ร่างมาตรา ๔๘)

การใช้น้ำประเภทที่สาม ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของ กนช.

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต การออกใบอนุญาต อายุใบอนุญาต การพักใช้หรือการเพิกถอนใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สาม ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

๔.๖.๕ กำหนดให้ผู้ใช้น้ำในแหล่งน้ำที่เปลี่ยนสถานะจากเดิมมาเป็นแหล่งน้ำสาธารณะภายหลังจากวันที่กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สองตามมาตรา ๔๗ หรือกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สามตามมาตรา ๔๘ ใช้บังคับ ยื่นคำขอรับใบอนุญาต

LIRT

การใช้น้ำภายในเทศบาลวัน นับแต่วันที่แหล่งน้ำดังกล่าวเปลี่ยนสถานะจากเดิมมาเป็นแหล่งน้ำสาธารณะ (ร่างมาตรา ๔๙)

ในกรณีที่แหล่งน้ำใดเปลี่ยนสถานะจากเดิมมาเป็นแหล่งน้ำสาธารณะภายหลังจากวันที่กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สองตามมาตรา ๔๗ หรือกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สามตามมาตรา ๔๘ ใช้บังคับแล้ว ให้ผู้ใช้น้ำในแหล่งน้ำนั้นที่เข้าลักษณะของการใช้น้ำประเภทที่สองตามมาตรา ๔๕ (๒) หรือการใช้น้ำประเภทที่สามตามมาตรา ๔๕ (๓) แล้วแต่กรณี ยื่นคำขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำภายในเทศบาลวัน นับแต่วันที่แหล่งน้ำดังกล่าวเปลี่ยนสถานะจากเดิมมาเป็นแหล่งน้ำสาธารณะ และเมื่อได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตภายในกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วให้ใช้น้ำต่อไปได้จนกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะมีคำสั่งไม่อนุญาต

๔.๖.๖ กำหนดให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สอง และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สาม (ร่างมาตรา ๕๐)

ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สอง และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สาม ไม่เกินอัตราที่กำหนดในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้

๔.๖.๗ กำหนดให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าใช้น้ำ สำหรับการใช้น้ำประเภทที่สองและการใช้น้ำประเภทที่สามได้ (ร่างมาตรา ๕๑)

รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าใช้น้ำ สำหรับการใช้น้ำประเภทที่สองและการใช้น้ำประเภทที่สามได้

๔.๖.๘ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่อาจกำหนดเงื่อนไขการใช้น้ำที่ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องปฏิบัติไว้ในใบอนุญาต (ร่างมาตรา ๕๒)

ในการออกใบอนุญาตการใช้น้ำ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจกำหนดเงื่อนไขการใช้น้ำที่ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องปฏิบัติไว้ในใบอนุญาตด้วยก็ได้

การกำหนดเงื่อนไขตามวรรคหนึ่งอาจกำหนดในเรื่องเกี่ยวกับปริมาณน้ำสูงสุดที่จะอนุญาตให้มีการใช้หรือเก็บกักไว้เพื่อใช้ กำหนดเวลาที่จะนำน้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะขึ้นมาใช้ บริเวณที่จะให้น้ำขึ้นมาได้ สถานที่เก็บกักน้ำ และบริเวณที่จะใช้น้ำ ตลอดจนเงื่อนไขอื่นอันจำเป็นแก่การควบคุมปริมาณและคุณภาพของน้ำ

LIRT

๘.๖.๙ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำหรือ กนช. มีอำนาจสั่งแก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการใช้น้ำที่ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องปฏิบัติได้ (ร่างมาตรา ๕๓)

ใบอนุญาตการใช้น้ำที่ออกไปแล้วนั้นถ้าต่อมากฎหมายหรือสาระสำคัญแห่งพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป หรือมีเหตุสำคัญเพื่อประโยชน์สาธารณะ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำหรือ กนช. แล้วแต่กรณี มีอำนาจสั่งแก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการใช้น้ำที่ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องปฏิบัติได้

๘.๖.๑๐ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตการใช้น้ำต้องติดตั้งเครื่องมือวัดปริมาณน้ำที่ใช้และการเก็บข้อมูลที่เป็นจำเป็นเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ (ร่างมาตรา ๕๔)

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบและควบคุมการใช้น้ำ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตการใช้น้ำต้องติดตั้งเครื่องมือวัดปริมาณน้ำที่ใช้และการเก็บข้อมูลที่จำเป็นเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำประกาศกำหนด

๘.๖.๑๑ กำหนดให้ พนักงานเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำหรือ กนช. มีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตมีกำหนดเวลาตามที่เห็นสมควรแต่ต้องไม่เกินสองเดือน และถ้าเป็นกรณีสำคัญจะสั่งเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้ (ร่างมาตรา ๕๕)

เมื่อปรากฏว่าผู้ได้รับใบอนุญาตการใช้น้ำฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามเงื่อนไขในใบอนุญาต หรือตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำหรือ กนช. แล้วแต่กรณี มีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตมีกำหนดเวลาตามที่เห็นสมควรแต่ต้องไม่เกินสองเดือน และถ้าเป็นกรณีสำคัญจะสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเสียก็ได้

เมื่อมีเหตุที่จะสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต พนักงานเจ้าหน้าที่อาจมีคำเตือนให้บุคคลนั้นปฏิบัติให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนดก่อน หากผู้ได้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนดจึงจะสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้

๘.๖.๑๒ กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรียมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตขาดแคลนน้ำและกำหนดการแบ่งปันน้ำโดยกำหนดให้กิจการใดสามารถใช้น้ำได้ในปริมาณเพียงใด (ร่างมาตรา ๕๖)

ในกรณีที่มีข้อมูลเพียงพอที่จะชี้ได้ว่าจะเกิดภาวะการขาดแคลนน้ำ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรียมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตขาดแคลนน้ำและกำหนดการแบ่งปันน้ำ โดยกำหนดให้กิจการใดสามารถใช้น้ำได้ในปริมาณเพียงใด

การแบ่งปันน้ำตามวรรคหนึ่งต้องเป็นไปเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมและให้ผู้ใช้น้ำต้องเสียหายน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ทั้งนี้ ให้ทำเป็นประกาศปิดไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่ายในเขตขาดแคลนน้ำตามจำนวนที่เหมาะสม

LIRT

เมื่อภาวะการขาดแคลนน้ำได้พ้นไปแล้ว ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำประกาศในราชกิจจานุเบกษายกเลิกเขตขาดแคลนน้ำ

๘.๖.๑๓ กำหนดให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจสั่งให้ดำเนินการนำน้ำจากกลุ่มน้ำหนึ่งไปยังอีกกลุ่มน้ำหนึ่งเพื่อบรรเทาภาวะขาดแคลนน้ำได้ (ร่างมาตรา ๕๗)

ในกรณีมีความจำเป็นต้องนำน้ำจากกลุ่มน้ำหนึ่งไปยังอีกกลุ่มน้ำหนึ่งเพื่อบรรเทาภาวะขาดแคลนน้ำ รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจสั่งให้ดำเนินการดังกล่าวได้เท่าที่จำเป็นในการบรรเทาภาวะขาดแคลนนํานั้น

๘.๗ หมวด ๖ การป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม

๘.๗.๑ กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมขึ้นไว้เป็นการล่วงหน้า (ร่างมาตรา ๕๘)

ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมขึ้นไว้เป็นการล่วงหน้า โดยให้จัดทำเป็นแผนเพื่อเตรียมการรองรับทั้งกรณีปกติซึ่งสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดภาวะน้ำท่วมในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งเป็นประจำ และกรณีฉุกเฉินที่มีน้ำท่วมเกิดขึ้นโดยฉับพลัน

แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดเตรียมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม การเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ วิธีการระบายน้ำที่รวดเร็วและถูกต้องตามหลักวิชาการให้น้ำระบายไปตามแนวทางที่กำหนด วิธีการกักเก็บน้ำเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป การประสานงานกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือหน่วยงานอื่นเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อาจได้รับภัยพิบัติจากน้ำท่วม

ในการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในเขตลุ่มน้ำตามความเหมาะสม

๘.๗.๒ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องจัดสร้างหรือเตรียมอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม รวมทั้งบำรุงรักษาสังก่อสร้าง หรืออุปกรณ์นั้น หรือดำเนินการใดๆ เพื่อให้เป็นไปตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม (ร่างมาตรา ๕๙)

เมื่อคณะกรรมการลุ่มน้ำได้จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมขึ้นแล้วให้เสนอ กนช. ให้ความเห็นชอบ และจัดส่งแผนดังกล่าวไปยังหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบและดำเนินการ ในกรณีนี้ให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องจัดสร้างหรือเตรียมอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม รวมทั้งบำรุงรักษาสังก่อสร้าง หรืออุปกรณ์นั้น หรือดำเนินการใดๆ เพื่อให้เป็นไปตามแผนดังกล่าว

LIRT

๘.๗.๓ กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำติดตามการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมที่ กนช. ให้ความเห็นชอบ ทบทวนแผนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (ร่างมาตรา ๖๐)

ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำติดตามการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมที่ กนช. ให้ความเห็นชอบ ทบทวนแผนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะดำเนินการได้เมื่อเกิดภาวะน้ำท่วม

๘.๗.๔ กำหนดให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจสั่งให้ดำเนินการนำน้ำจากกลุ่มน้ำหนึ่งไปยังอีกกลุ่มน้ำหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม (ร่างมาตรา ๖๑)

ในกรณีมีความจำเป็นต้องนำน้ำจากกลุ่มน้ำหนึ่งไปยังอีกกลุ่มน้ำหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจสั่งให้ดำเนินการดังกล่าวได้เท่าที่จำเป็นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำทมนั้น

๘.๗.๕ กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม (ร่างมาตรา ๖๒)

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินของบุคคลใดๆ เพื่อทำการสำรวจตรวจสอบ หรือเก็บรวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมได้

ในการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจทำลายสิ่งกีดขวางหรือตัดฟันต้นไม้ ขุดดิน ปิดกั้นแนวเขตที่ดิน รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างซึ่งมิใช่เป็นบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของบุคคลใดๆ หรือดำเนินการอื่นใดเท่าที่จำเป็นแก่การป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมได้ แต่ต้องชดเชยค่าเสียหายแก่บุคคลนั้นตามความเป็นธรรม

๘.๗.๖ กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม และกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะจากน้ำท่วม (ร่างมาตรา ๖๓)

ในกรณีที่มีความจำเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่อาจใช้ที่ดินของบุคคลใดๆ เพื่อก่อสร้างวางสิ่งของ สืบน้ำหรือระบายน้ำผ่านที่ดิน หรือติดตั้งอุปกรณ์ใดๆ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมได้ โดยแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันที่จะมีการดำเนินการ ทั้งนี้ ต้องแสดงวัตถุประสงค์และลักษณะของการใช้ที่ดินและวันเวลาที่จะใช้ประโยชน์ที่ดินด้วย

ในกรณีฉุกเฉินเพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะจากน้ำท่วม ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าใช้ที่ดินเพื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

การดำเนินการตามมาตรานี้ ให้กำหนดค่าทดแทนตามความเป็นธรรมในการใช้ที่ดินและค่าเสียหายอันอาจเกิดขึ้นจากการใช้ที่ดินให้แก่เจ้าของที่ดินหรือผู้ครอบครองที่ดินด้วย

LIRT

๘.๗.๗ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๖๒ และ มาตรา ๖๓ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก (ร่างมาตรา ๖๔)

การที่พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในที่ดินของบุคคลใดเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๓ ให้กระทำในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก

ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่จำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการต่อเนื่องจากเวลา ที่กำหนดตามวรรคหนึ่งหรือมีกรณีฉุกเฉิน จะดำเนินการในเวลาอื่นนอกจากเวลาดังกล่าว ตามวรรคหนึ่งก็ได้

๘.๗.๘ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดให้บุคคลต้อง ปฏิบัติการใด ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมตามหลักเกณฑ์ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ กำหนดได้ (ร่างมาตรา ๖๕)

ในกรณีที่เห็นสมควรให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดให้บุคคลใดต้อง ปฏิบัติการใด ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมตามหลักเกณฑ์ที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดก็ได้ ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวต้องเสียค่าใช้จ่ายในการนี้ และการปฏิบัติกรดังกล่าวมิได้เป็นไป เพื่อประโยชน์เฉพาะตนเพียงผู้เดียว ให้กำหนดค่าทดแทนตามความเหมาะสมเพื่อจ่ายให้แก่บุคคลนั้น

๘.๗.๙ กำหนดห้ามมิให้บุคคลใดเอาไป ยักยัก ทำอันตราย หรือทำให้ เสียหายแก่สิ่งก่อสร้าง สิ่งของหรืออุปกรณ์ใด ๆ หรือละเมิดมาตรการใด ๆ ที่พนักงาน เจ้าหน้าที่จัดให้มีขึ้นเพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม (ร่างมาตรา ๖๖)

ห้ามมิให้บุคคลใดเอาไป ยักยัก ทำอันตราย หรือทำให้เสียหายแก่สิ่งก่อสร้าง สิ่งของ หรืออุปกรณ์ใด ๆ หรือละเมิดมาตรการใด ๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีขึ้นเพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะ น้ำท่วม

ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ ผู้กระทำความผิดให้กลับคืนดีดังเดิม ถ้าผู้นั้นไม่ยินยอมกระทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการ โดยผู้นั้นจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าว

๘.๘ หมวด ๗ การอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำของรัฐ

๘.๘.๑ กำหนดให้ กนช. เสนอรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการให้พื้นที่ ที่มีลักษณะเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ให้เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตามกฎหมายว่า ด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (ร่างมาตรา ๖๗)

ในกรณีที่ กนช. เห็นว่าพื้นที่ใดมีลักษณะเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารสมควรสงวนไว้ เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของรัฐ ให้ กนช. เสนอรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาดำเนินการให้ พื้นที่นั้นเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

LIRT

๘.๘.๒ รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีเขตติดต่อหรืออาจส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำสาธารณะ (ร่างมาตรา ๖๘)

รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีเขตติดต่อหรืออาจส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำสาธารณะ เพื่อมิให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐในแหล่งน้ำสาธารณะหรือเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์หรือพัฒนาทรัพยากรน้ำของรัฐให้เป็นไปโดยเหมาะสมได้

หลักเกณฑ์การใช้ที่ดินที่กำหนดในกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งจะกำหนดให้เรื่องใดเรื่องหนึ่งใช้บังคับเป็นการทั่วไปทุกท้องที่ หรือให้ใช้บังคับเฉพาะท้องที่ใดท้องที่หนึ่งก็ได้

ในกรณีที่มีกฎกระทรวง ประกาศ หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นซึ่งออกตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง หรือกฎหมายอื่นกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณเดียวกันหรือในเรื่องเดียวกัน ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่ง ให้บังคับตามกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่กฎกระทรวง ประกาศ หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นซึ่งออกตามกฎหมายดังกล่าวจะมีขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะที่สำคัญยิ่งกว่า

๘.๘.๓ กำหนดให้เมื่อกฎกระทรวงตามมาตรา ๖๘ ใช้บังคับแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดใช้ประโยชน์ที่ดินแตกต่างหรือขัดกับข้อกำหนดในกฎกระทรวงนั้น (ร่างมาตรา ๖๙)

เมื่อได้มีกฎกระทรวงตามมาตรา ๖๘ ใช้บังคับแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดใช้ประโยชน์ที่ดินแตกต่างหรือขัดกับข้อกำหนดในกฎกระทรวงนั้น

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่กรณีเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินที่ได้ใช้ประโยชน์ที่ดินมาก่อนที่จะมีกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งใช้บังคับ และจะใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไป แต่ถ้ารัฐมนตรีเห็นว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไปอาจมีผลกระทบกระเทือนต่อทรัพยากรน้ำของรัฐ รัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือถึงเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินให้แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือระงับการใช้ประโยชน์ที่ดินตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และภายในระยะเวลาที่เห็นสมควรได้ แต่ถ้าการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวทำให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินนั้นต้องเสียหาย หรือขาดประโยชน์ที่เคยได้รับเกินสมควร ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับค่าทดแทนตามความเป็นธรรมด้วย

๘.๘.๔ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปดำเนินการใดๆ ในที่ดินหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินของบุคคลอื่นเพื่อป้องกัน ระวัง หรือบรรเทาเหตุฉุกเฉิน หรือมีภัยอันตรายที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำของรัฐอย่างรุนแรง (ร่างมาตรา ๗๐)

เมื่อมีเหตุฉุกเฉินหรือมีภัยอันตรายใดที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำของรัฐอย่างรุนแรงซึ่งจำเป็นต้องมีการป้องกันหรือแก้ไขโดยเร่งด่วน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปดำเนินการใดๆ ในที่ดิน หรือใช้ประโยชน์ในที่ดินของบุคคลอื่นเพื่อป้องกัน ระวัง หรือบรรเทาเหตุฉุกเฉินได้ โดยให้นามตรา ๖๒ มาตรา ๖๓ มาตรา ๖๔ มาตรา ๖๕ และมาตรา ๖๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๘.๘.๕ กำหนดให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อคุ้มครองสภาพแหล่งน้ำสาธารณะ และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของรัฐได้ (ร่างมาตรา ๗๑)

เว้นแต่จะเป็นกรณีที่มีกฎหมายอื่นบัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อคุ้มครองสภาพแหล่งน้ำสาธารณะ และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของรัฐในเรื่องดังต่อไปนี้ได้

- (๑) การใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำของรัฐหรือทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้อง
- (๒) กำหนดห้ามการกระทำใดๆ ที่มีผลเป็นการเสื่อมสภาพแหล่งน้ำหรือเสื่อมประโยชน์ต่อการใช้น้ำ
- (๓) กำหนดให้ผู้ใช้น้ำซึ่งมีที่ดินติดต่อกับหรือใกล้เคียงกับแหล่งน้ำสาธารณะจัดให้มีสิ่งปลูกสร้าง ติดตั้งอุปกรณ์หรือเครื่องมือ หรือใช้กรรมวิธีใดตามที่กำหนดเพื่อตรวจสอบแหล่งที่ก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายแก่คุณภาพน้ำ หรือเพื่อป้องกัน หรือแก้ไขอันตรายหรือความเสียหายแก่คุณภาพน้ำ
- (๔) กำหนดมาตรการอื่นอันสมควรและเหมาะสมแก่การคุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของรัฐ

กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่ง จะกำหนดให้กรณีใดกระทำได้อเมื่อได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการลุ่มน้ำกำหนดก็ได้

๘.๘.๖ กำหนดห้ามมิให้บุคคลใดเท ทิ้ง หรือระบายสิ่งใด ๆ ให้ปะปนไปในน้ำหรือลงในที่ดินที่มีผลโดยตรงไปยังแหล่งน้ำสาธารณะ อันอาจเป็นเหตุทำให้เกิดภาวะมลพิษแก่น้ำ หรือทำให้น้ำมีสภาพเป็นพิษจนน่าจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคล (ร่างมาตรา ๗๒)

ห้ามมิให้บุคคลใดเท ทิ้ง หรือระบายสิ่งใด ๆ ให้ปะปนไปในน้ำหรือลงในที่ดินที่มีผลโดยตรงไปยังแหล่งน้ำสาธารณะ อันอาจเป็นเหตุทำให้เกิดภาวะมลพิษแก่น้ำ หรือทำให้น้ำมีสภาพเป็นพิษจนน่าจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคล

การเท ทิ้ง หรือระบายสิ่งใด ๆ ที่มีค่ามลพิษต่ำกว่ามาตรฐานที่กฎหมายกำหนดให้เท ทิ้ง หรือระบายลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะได้ ให้ถือว่าเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดภาวะมลพิษแก่น้ำตามวรรคหนึ่ง

๘.๘.๗ กำหนดอำนาจของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการดูแลทรัพยากรน้ำของรัฐในบริเวณที่เกิดความเสียหาย (ร่างมาตรา ๗๓)

ในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐ หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการดูแลทรัพยากรน้ำของรัฐในบริเวณที่เกิดความเสียหายนั้นอาจมีหนังสือขอความร่วมมือให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความเสียหายนั้นดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจัด

ความเสียหายและทำให้ทรัพยากรน้ำของรัฐกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิม หรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ภายในระยะเวลาที่กำหนดได้

ถ้าความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐเป็นกรณีฉุกเฉินจำเป็นและอาจก่อความเสียหายอย่างร้ายแรง ให้นหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบมีอำนาจออกคำสั่งแทนหนังสือขอความร่วมมือตามวรรคหนึ่งก็ได้

๘.๙ หมวด ๘ การควบคุมและตรวจตราทรัพยากรน้ำ

๘.๙.๑ กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการควบคุมและตรวจตราทรัพยากรน้ำ (ร่างมาตรา ๗๔)

เพื่อประโยชน์ในการควบคุมและตรวจตราทรัพยากรน้ำ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินของบุคคลใด เพื่อตรวจตราแหล่งน้ำ สำรวจ หรือเก็บข้อมูลที่จำเป็นในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกได้

๘.๙.๒ กำหนดอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการกระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๗๕)

ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการกระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดิน อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะของบุคคลใดในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อตรวจค้น กัก ยึดหรืออายัดเอกสาร หรือสิ่งใดที่เกี่ยวข้องได้

การเข้าไปดำเนินการตามวรรคหนึ่ง หากมีความจำเป็นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจทำลายสิ่งกีดขวางอันเป็นอุปสรรคในการที่จะเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ได้ แต่จะต้องใช้ความระมัดระวังให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด

๘.๙.๓ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ (ร่างมาตรา ๗๖)

ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

๘.๑๐ หมวด ๙ ความรับผิดชอบในกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐ

๘.๑๐.๑ กำหนดให้ผู้ที่จงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำโดยผิดกฎหมายทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐหรือใช้ทรัพยากรน้ำของรัฐโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย ผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน และกำหนดให้กรมทรัพยากรน้ำเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐตามมาตรา (ร่างมาตรา ๗๗)

LIRT

ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำโดยผิดกฎหมายทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐหรือใช้ทรัพยากรน้ำของรัฐโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย ผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

ถ้าความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐเกิดจากวัตถุหรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายหรือเป็นพิษ ผู้ครอบครองหรือควบคุมวัตถุหรือสิ่งอื่นใดนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้นแม้จะมีได้เกิดขึ้นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือเป็นการกระทำตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่

ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรานี้ให้รวมถึง

(๑) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการกำจัด เคลื่อนย้ายสิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือกระทำให้สิ่งนั้นหมดสภาพความเป็นอันตรายหรือความเป็นพิษ ตลอดจนการนำเอาของนั้นมาเก็บ กัก หรือรักษาไว้

(๒) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการทำให้ทรัพยากรน้ำของรัฐกลับคืนสู่สภาพเดิม

(๓) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการช่วยเหลือบุคคล หรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นเนื่องในความเสียหายนั้น

(๔) ค่าดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐในการประเมินความเสียหายและประเมินค่าใช้จ่ายในการเยียวยาผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำของรัฐ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพของบุคคล

(๕) ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่รัฐได้จ่ายในการดำเนินการใดๆ เพื่อให้ได้รับค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมาย เช่น ค่าใช้จ่ายที่รัฐจ่ายเป็นค่าทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ค่าใช้จ่ายในการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินคดีในศาล และค่าธรรมเนียมศาล

(๖) มูลค่าของทรัพยากรน้ำของรัฐที่ต้องเสียหายหรือถูกใช้ไปโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย

(๗) ค่าเสียหายที่เกิดจากการใช้งบประมาณของรัฐหรือจากแหล่งเงินทุนอื่นเพื่อใช้ในการบำบัดฟื้นฟูและบรรเทาความเสียหายของทรัพยากรน้ำของรัฐให้คืนกลับสู่สภาพเดิม

(๘) ค่าเสียโอกาสในการนำงบประมาณหรือเงินทุนที่ใช้ตาม (๗) ไปลงทุนในโครงการอื่นของรัฐเพื่อสังคมโดยรวม

(๙) ค่าเสียหายต่อเนื่องอื่นๆ อันพึงเกิดในอนาคต

ให้กรมทรัพยากรน้ำเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐตามมาตรานี้ โดยให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในศาลตามที่กรมทรัพยากรน้ำมีคำขอ

๔.๑๐.๒ กำหนดให้นายจ้าง ตัวการ หรือผู้ว่าจ้าง ต้องร่วมกันรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐเกิดจากการกระทำของลูกจ้างตัวแทน หรือผู้รับจ้าง และกำหนดให้ผู้แทนนิติบุคคล กรรมการผู้มีอำนาจ หรือผู้จัดการของนิติบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบกับนิติบุคคลในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐ (ร่างมาตรา ๗๘)

ในกรณีที่ความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐเกิดจากการกระทำของลูกจ้าง ตัวแทน หรือผู้รับจ้าง ให้นายจ้าง ตัวการ หรือผู้ว่าจ้างของบุคคลนั้นต้องร่วมกันรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายตามความในหมวดนี้ด้วย ทั้งนี้ ให้นำหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบของนายจ้าง ตัวการ และผู้ว่าจ้างในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่ผู้ที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐเป็นนิติบุคคลให้ผู้แทน นิติบุคคล กรรมการผู้มีอำนาจ หรือผู้จัดการของนิติบุคคลนั้นต้องร่วมรับผิดชอบกับนิติบุคคลดังกล่าวด้วย ถ้าการกระทำของผู้นั้นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมมีส่วนทำให้นิติบุคคลนั้นกระทำการดังกล่าว

๔.๑๐.๓ กำหนดให้ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐ ซึ่งได้กระทำการอันมีผลเป็นการขจัดหรือบรรเทาความเสียหายและทำให้ทรัพยากรน้ำของรัฐ กลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมหรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ ให้มีผล เป็นการลดจำนวนค่าสินไหมทดแทนตามส่วนที่ได้กระทำ (ร่างมาตรา ๗๙)

ในกรณีที่ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐได้กระทำตามหนังสือขอ ความร่วมมือหรือตามคำสั่งตามมาตรา ๗๓ และมีผลเป็นการขจัดหรือบรรเทาความเสียหายและทำให้ ทรัพยากรน้ำของรัฐกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมหรือเหมาะสมจะใช้ ประโยชน์ ให้มีผลเป็นการลดจำนวนค่าสินไหมทดแทนตามส่วนที่ได้กระทำ

๔.๑๑ หมวด ๑๐ บทกำหนดโทษ

๔.๑๑.๑ บทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์การเข้าใช้สอยแหล่งน้ำ ตามมาตรา ๗ วรรคสาม (ร่างมาตรา ๘๐)

ผู้ใดฝ่าฝืนหลักเกณฑ์การเข้าใช้สอยแหล่งน้ำตามมาตรา ๗ วรรคสาม ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๔.๑๑.๒ บทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนคำสั่งที่ออกตามมาตรา ๒๔ (ร่างมาตรา ๘๑)

ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งที่ออกตามมาตรา ๒๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือ ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๔.๑๑.๓ บทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๔๖ (ร่างมาตรา ๘๒)

ผู้ใดฝ่าฝืนกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๔๖ ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๔.๑๑.๔ บทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๔๗ (ร่างมาตรา ๘๓)

ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน หนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๔.๑๑.๕ บทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๔๘ (ร่างมาตรา ๘๔)

ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๘ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปี หรือปรับตั้งแต่ หนึ่งแสนบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

LIRT

๘.๑๑.๖ บทกำหนดโทษผู้ขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๖๒ มาตรา ๖๓ มาตรา ๗๔ หรือ มาตรา ๗๕ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๖๕ หรือไม่ดำเนินการตามหนังสือขอความร่วมมือตามมาตรา ๗๓ วรรคสอง (ร่างมาตรา ๘๕)

ผู้ขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๖๒ มาตรา ๖๓ มาตรา ๗๔ หรือมาตรา ๗๕ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๖๕ หรือไม่ดำเนินการตามหนังสือขอความร่วมมือตามมาตรา ๗๓ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๘.๑๑.๗ บทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (ร่างมาตรา ๘๖)

ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๘.๑๑.๘ บทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๖๙ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง (๑) หรือ (๒) (ร่างมาตรา ๘๗)

ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖๙ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง (๑) หรือ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๘.๑๑.๙ บทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๗๒ (ร่างมาตรา ๘๘)

ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๗๒ ต้องระวางโทษ ดังนี้

- (๑) ในกรณีที่ทำให้เกิดภาวะมลพิษแก่น้ำ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- (๒) ในกรณีที่ทำให้น้ำมีสภาพเป็นพิษจนน่าจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๘.๑๑.๑๐ บทกำหนดโทษผู้ครอบครอง รุกกล้าหรือปลุกสร้างสิ่งใดในแหล่งน้ำสาธารณะโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ร่างมาตรา ๘๙)

ผู้ใดครอบครอง รุกกล้าหรือปลุกสร้างสิ่งใดในแหล่งน้ำสาธารณะโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๘.๑๑.๑๑ กำหนดให้ผู้แทนนิติบุคคล กรรมการผู้มีอำนาจ หรือผู้จัดการของนิติบุคคล ต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่นิติบุคคลกระทำ (ร่างมาตรา ๙๐)

ในกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้แทนนิติบุคคล กรรมการผู้มีอำนาจ หรือผู้จัดการของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นหรือยินยอมในการกระทำความผิดนั้น

LIRT

๘.๑๑.๑๒ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษามีอำนาจเปรียบเทียบ ในบรรดาความผิดตามมาตรา ๘๐ มาตรา ๘๑ มาตรา ๘๒ มาตรา ๘๓ และมาตรา ๘๕ และเมื่อได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้วให้ถือว่าคดีเลิกกัน (ร่างมาตรา ๙๑)

บรรดาความผิดตามมาตรา ๘๐ มาตรา ๘๑ มาตรา ๘๒ มาตรา ๘๓ และมาตรา ๘๕ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษามีอำนาจเปรียบเทียบ และเมื่อได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้วให้ถือว่าคดีเลิกกัน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๙. บทเฉพาะกาล

๙.๑ กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ปฏิบัติหน้าที่ตามเดิมในลุ่มน้ำนั้นไปพลางก่อนระหว่างที่ยังมิได้มีการกำหนดลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ หรือยังมิได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๘ (ร่างมาตรา ๙๒)

ในระหว่างที่ยังมิได้มีการกำหนดลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ หรือยังมิได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๘ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ปฏิบัติหน้าที่ตามเดิมในลุ่มน้ำนั้นไปพลางก่อน ทั้งนี้ไม่เกินสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

๙.๒ กำหนดให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีการคัดเลือกผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๑๒ (๔) และแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๒ (๕) (ร่างมาตรา ๙๓)

ในระหว่างที่ยังมิได้มีการคัดเลือกผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๑๒ (๔) และยังมิได้มีการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๒ (๕) ให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีการคัดเลือกผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๑๒ (๔) และแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๒ (๕)

๙.๓ กำหนดให้ผู้ใช้น้ำที่เข้าลักษณะของการใช้น้ำประเภทที่สองตามมาตรา ๔๕ (๒) หรือการใช้น้ำประเภทที่สามตามมาตรา ๔๕ (๓) แล้วแต่กรณี ยื่นคำขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำภายในหกสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สองตามมาตรา ๔๗ หรือกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สามตามมาตรา ๔๘ ใช้บังคับแล้ว (ร่างมาตรา ๙๔)

เมื่อกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สองตามมาตรา ๔๗ หรือกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สามตามมาตรา ๔๘ ใช้บังคับแล้ว ให้ผู้ใช้น้ำที่เข้าลักษณะของการใช้น้ำประเภทที่สองตามมาตรา ๔๕ (๒) หรือการใช้น้ำประเภทที่สามตามมาตรา ๔๕ (๓) แล้วแต่กรณี ยื่นคำขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่กฎกระทรวงดังกล่าวมีผลบังคับ และเมื่อได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตภายในกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วให้ใช้น้ำต่อไปได้จนกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะมีคำสั่งไม่อนุญาต

๑๐. อัตราค่าธรรมเนียม

อัตราค่าธรรมเนียม

๑. คำขอ	ฉบับละ ๑๐ บาท
๒. ใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สอง	ฉบับละ ๑๐,๐๐๐ บาท
๓. ใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สาม	ฉบับละ ๕๐,๐๐๐ บาท
๔. ใบแทนใบอนุญาต ฉบับละกึ่งหนึ่งของค่าธรรมเนียมใบอนุญาต	
๕. การต่ออายุใบอนุญาต ครั้งละเท่ากับค่าธรรมเนียมใบอนุญาต	
๖. การโอนใบอนุญาต ครั้งละเท่ากับค่าธรรมเนียมใบอนุญาต	

หน้าว่าง

Legislative Institutional Repository of Thailand

เรื่องเสร็จที่ ๖๗๐/๒๕๕๐

**บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สรุปผลการพิจารณาตามความเห็นและข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง**

ข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. .... ที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ

๑. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีข้อสังเกตดังนี้

๑.๑ ร่างมาตรา ๕ เสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย เนื่องจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นภาคเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้ว เห็นว่า กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งไม่ได้เป็นการใช้อำนาจอำนวยการให้แก่อำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงควรเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑.๒ ร่างมาตรา ๑๔ เสนอให้เพิ่มปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นกรรมการในคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมีส่วนร่วมในการเป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้วเห็นด้วยกับข้อสังเกตดังกล่าว และได้ปรับปรุงร่างฯ ตามข้อสังเกตดังกล่าวแล้ว

๑.๓ ร่างมาตรา ๓๖ เสนอให้สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อความเป็นกลางในการบริหารจัดการ

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้ว เห็นว่า การทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติควรให้กรมทรัพยากรน้ำดำเนินการดังกล่าวจะเหมาะสมมากกว่า เพราะในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบกรมทรัพยากรน้ำเป็นผู้ดำเนินการอยู่แล้วตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๔๕

๑.๔ ร่างมาตรา ๔๗ (๙) เสนอให้การส่งเงินเข้ากองทุนทรัพยากรน้ำที่มาจากส่วนแบ่งค่าธรรมเนียมการอนุญาตใช้น้ำและค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการการใช้น้ำตามอัตราที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติกำหนดนั้น ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมและหรือค่าบริการการใช้น้ำตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทานหลวงเฉพาะที่ได้ประกาศกำหนดให้เป็นทางน้ำ

ชลประทานและได้ออกกฎกระทรวงเก็บค่าชลประทานแล้วแต่กรณี เพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อ
การบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทานตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทานหลวง

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้ว เห็นว่า การนำเงิน
จากส่วนแบ่งค่าธรรมเนียมการอนุญาตใช้น้ำและค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการการใช้น้ำตาม
พระราชบัญญัตินี้เข้ากองทุนทรัพยากรน้ำ ไม่เกี่ยวข้องกับเงินที่กรมชลประทานเรียกเก็บจาก
ผู้ใช้น้ำในทางน้ำชลประทานตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทานหลวงแต่อย่างใด เนื่องจาก
ร่างมาตรา ๓ ได้บัญญัติให้การบริหารจัดการทางน้ำชลประทานซึ่งมีกฎหมายเฉพาะแล้วก็ให้
ดำเนินการไปตามกฎหมายเฉพาะนั้น

๒. กระทรวงการคลัง ไม่เห็นควรให้มีการจัดตั้งกองทุนทรัพยากรน้ำขึ้น
ในพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากในหลักการจัดตั้งกองทุนหรือเงินทุนหมุนเวียนตามกฎหมาย
เงินคงคลังจะต้องมีรายรับที่เกิดจากการดำเนินการของกองทุนเพื่อสมทบไว้ใช้จ่ายหมุนเวียน
ในกิจการเพื่อให้เกิดความคล่องตัวและลดภาระงบประมาณ ซึ่งเมื่อพิจารณาแหล่งรายรับของ
กองทุนมีแนวโน้มว่ารัฐต้องให้การสนับสนุนเป็นส่วนใหญ่และเงินที่มาจากแหล่งอื่นมิใช่เงินที่ได้
จากการดำเนินงานของกองทุนอย่างแท้จริงแต่อย่างใด เนื่องจากรายรับในส่วนของค่าธรรมเนียม
การอนุญาตและเงินที่ได้รับจากค่าปรับก็ไม่สามารถทราบได้อย่างชัดเจนว่ามีเงินเพียงพอสำหรับ
การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้ว เห็นควรให้มี
การจัดตั้งกองทุนทรัพยากรน้ำตามร่างฯ ที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ
ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันว่าจะมีเงินมาใช้ในการศึกษาวิจัยเพื่อการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ
โดยการใช้จ่ายเงินจากกองทุนดังกล่าวจะไม่รวมถึงการใช้จ่ายเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ซึ่งสามารถใช้จ่ายจากงบประมาณแผ่นดินตามปกติได้อยู่แล้ว

๓. กระทรวงมหาดไทย มีข้อสังเกตดังนี้

๓.๑ ร่างมาตรา ๑๔ เสนอให้เพิ่มอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
เป็นคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติด้วย เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นได้ให้ความสำคัญกับทรัพยากรน้ำเพื่อจัดทำแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับการบริหาร
จัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำร่วมกับจังหวัดหรืออำเภอ ตลอดจนผลักดันให้องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นได้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้ว เห็นว่า
คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติควรประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการ
บริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยตรง และได้กำหนดให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นกรรมการ
ทรัพยากรน้ำแห่งชาติแล้วจึงไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดให้อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครอง
ท้องถิ่นเข้ามาเป็นกรรมการเพิ่มเติมอีกแต่อย่างใด

๓.๒ ร่างมาตรา ๔๗ (๖) ขอแก้ไขเป็น “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน
ลุ่มน้ำอาจอุดหนุนเงินให้กับกองทุนทรัพยากรน้ำ” เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานะ
เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ซึ่งมีอำนาจตัดสินใจในการบริหารจัดการงบประมาณ การเงินและ

การคลัง รวมทั้งกิจกรรมบริการสาธารณะในเขตท้องถิ่นของตน ดังนั้น หากคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอุดหนุนเงินตามอัตราส่วนที่กำหนด อาจขัดต่อหลักการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นได้

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้ว ได้ตัด (๖) ที่เป็นเงินอุดหนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอแล้ว

๔. กระทรวงอุตสาหกรรม เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว

๕. สำนักงาน ก.พ. มีข้อสังเกตว่า มาตรา ๓๖ ของร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. .... การให้มีสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาตินั้น ควรให้ระบุเป็นเพียงหน่วยงานภายในสังกัดกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเท่านั้น เนื่องจากการจัดตั้งหน่วยงานดังกล่าวเป็นส่วนราชการระดับกองหรือสำนัก จะต้องนำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาเพื่อออกเป็นกฎกระทรวง

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้ว เห็นควรกำหนดให้กรมทรัพยากรน้ำทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของกรมทรัพยากรน้ำตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยไม่ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่แต่อย่างใด

๖. สำนักงาน ก.พ.ร. มีข้อสังเกตดังนี้

๖.๑ ร่างมาตรา ๑๔ องค์ประกอบของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ได้เพิ่มเติมให้มีอธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล และอธิบดีกรมการปกครอง เข้าร่วมเป็นกรรมการด้วยนั้นอาจไม่มีความจำเป็น เนื่องจากคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเป็นกรรมการระดับชาติ ที่มาของกรรมการจึงควรกำหนดให้เป็นผู้แทนระดับกระทรวงหรือปลัดกระทรวง ประกอบกับองค์ประกอบของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้มีปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นกรรมการอยู่แล้ว นอกจากนี้ยังเห็นควรเพิ่มให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นกรรมการในคณะกรรมการดังกล่าวด้วย

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้ว เห็นด้วยกับข้อสังเกตของสำนักงาน ก.พ.ร. และได้ปรับปรุงร่างฯ ตามข้อสังเกตดังกล่าวแล้ว อย่างไรก็ตามสมควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเข้ามาเป็นกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติด้วยจึงได้กำหนดให้อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ และอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาลเป็นกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติด้วย

๖.๒ ร่างมาตรา ๓๖ บัญญัติให้มีสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเป็นหน่วยงานระดับกองหรือสำนัก สังกัดกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นั้น กรณีนี้จะต้องดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ที่มีมติให้กระทรวง ทบวง กรม ถือปฏิบัติเกี่ยวกับการร่างกฎหมายเพื่อใช้บังคับในเรื่องใดก็ตาม ไม่ควรมีข้อกำหนดในรายละเอียดให้มีการจัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่

และการจะจัดตั้งส่วนราชการภายในกรมจะต้องดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๙ เรื่อง การปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้ว มีความเห็นตาม ๒.๕

๗. คณะกรรมการตรวจสอบร่างกฎหมายและร่างอนุบัญญัติที่เสนอ
คณะรัฐมนตรี คณะที่ ๑ มีข้อสังเกตดังนี้

๗.๑ องค์ประกอบของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ได้เพิ่มเติมให้มีอธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล และอธิบดีกรมการปกครองเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วยนั้น เห็นว่าน่าจะไม่ใช่จำเป็นเนื่องจาก คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเป็นกรรมการระดับชาติ ที่มาของกรรมการจึงควรกำหนดให้ เป็นผู้แทนระดับกระทรวงหรือปลัดกระทรวง ประกอบกับองค์ประกอบของคณะกรรมการ ทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้มีปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นกรรมการอยู่แล้ว การให้เพิ่มอธิบดีดังกล่าว เป็นกรรมการโดยตำแหน่งอีก จึงน่าจะเป็นการซ้ำซ้อนกัน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้ว มีความเห็นตาม ๖.๑

๗.๒ ร่างมาตรา ๑๑ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจในการออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการใช้ทรัพยากรน้ำประเภทที่ ๑ สำหรับแต่ละลุ่มน้ำ อันเป็น บทบัญญัติที่มีผลกระทบต่อผู้ใช้ น้ำรายย่อยเพื่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภค ในครัวเรือนฯ นั้น บทบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ เนื้อหาขอบเขต รายละเอียดและ เงื่อนไขในการออกกฎกระทรวงไว้อย่างชัดเจน ประกอบกับการฝ่าฝืนมาตรา ๑๑ ได้กำหนดโทษ ทางอาญาในการฝ่าฝืนกฎกระทรวงเอาไว้ตามมาตรา ๖๐ ดังนั้น เพื่อมิให้มีการใช้อำนาจ เกินสมควรในการออกกฎกระทรวงที่จะกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน จึงควรกำหนดกรอบ ในการออกกฎกระทรวงตามร่างมาตรา ๑๑ ให้ชัดเจน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้ว เห็นว่า หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขการใช้ทรัพยากรน้ำเป็นรายละเอียดที่รัฐมนตรีจะไปพิจารณาออกกฎกระทรวงได้ ซึ่งการออกกฎกระทรวงดังกล่าวต้องเป็นไปโดยคำแนะนำของคณะกรรมการลุ่มน้ำที่เกี่ยวข้องและ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติด้วย จึงไม่สามารถใช้อำนาจเกิน สมควรในการออกกฎกระทรวงที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้แต่อย่างใด

๗.๓ ร่างมาตรา ๒๙ วรรคสอง และร่างมาตรา ๓๔ วรรคสอง กำหนดให้ กฎกระทรวงที่ออกตามวรรคหนึ่งจะกำหนดโทษปรับแก่ผู้ฝ่าฝืนไว้ด้วยก็ได้ เห็นว่า ไม่น่าจะถูกต้อง เพราะการบัญญัติให้กฎกระทรวงกำหนดโทษปรับไว้ด้วยนั้น อาจไม่สอดคล้องกับ การบัญญัติกฎหมาย เนื่องจากการกำหนดลักษณะความผิดและกำหนดโทษให้ชัดเจนนั้นต้อง บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์เงื่อนไขต่าง ๆ จะกำหนดไว้ใน กฎกระทรวง ดังนั้น ความในวรรคสองของร่างมาตรา ๒๙ และร่างมาตรา ๓๔ จึงไม่มีความ จำเป็นต้องบัญญัติไว้

LIRT

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้วเห็นด้วยกับ
ข้อสังเกตดังกล่าว และได้ปรับปรุงร่างฯ ตามข้อสังเกตดังกล่าวแล้ว

๗.๔ ร่างมาตรา ๒๙ วรรคสาม และร่างมาตรา ๓๔ วรรคสาม เป็นการ
นำส่งเงินค่าปรับตามวรรคสองเข้ากองทุนทรัพยากรน้ำ ก็ไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติไว้เช่นกัน
แต่หากจะให้คงหลักการให้มีการจัดส่งเงินค่าปรับเข้ากองทุนดังกล่าว ควรจะนำไปบัญญัติไว้ใน
มาตราอื่นที่เหมาะสมต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้วเห็นด้วยกับ
ข้อสังเกตดังกล่าว และได้ปรับปรุงร่างฯ ตามข้อสังเกตดังกล่าวแล้ว

๘. ประเด็นอภิปรายของคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี

คณะที่ ๑

๘.๑ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเป็นคณะกรรมการระดับชาติ
มีอำนาจหน้าที่ดำเนินงานระดับนโยบาย ผู้แทนหน่วยงานซึ่งเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจึงควรมี
ตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับปลัดกระทรวง หรือผู้ปฏิบัติงานในระดับนโยบาย และเห็นควรเพิ่ม
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และปลัดกระทรวง
พลังงานร่วมเป็นกรรมการ

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้ว มีความเห็นตาม ๖.๑

๘.๒ ร่างมาตรา ๑๑ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจออกกฎกระทรวงกำหนด
หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการใช้ทรัพยากรน้ำประเภทที่ ๑ สำหรับแต่ละลุ่มน้ำ และการฝ่าฝืน
กฎกระทรวงมีบทกำหนดโทษทางอาญาตามร่างมาตรา ๖๐ ดังนั้น จึงควรกำหนดกรอบการออก
กฎกระทรวงตามร่างมาตรา ๑๑ ให้ชัดเจน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้ว มีความเห็นตาม ๗.๒

๘.๓ การกำหนดให้มีการก่อตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง
ความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ใช้น้ำ แต่ตามร่างพระราชบัญญัติมีการกำหนดบทบาทขององค์กรผู้ใช้น้ำ
น้อย โดยมีการกำหนดให้องค์กรผู้ใช้น้ำที่จดทะเบียนมีฐานะเป็นนิติบุคคลและจะมีบทบาท
ในลักษณะการให้ข้อมูลการใช้ น้ำ รวมทั้งการขอใช้และขอให้จัดสรรน้ำเท่านั้น ดังนั้น จึงควร
พิจารณากำหนดรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรผู้ใช้น้ำเพื่อให้เกิด
การมีส่วนร่วมในการคุ้มครอง ฟื้นฟู และอนุรักษ์แหล่งน้ำและทรัพยากรน้ำร่วมกับภาคราชการ
ได้อย่างเหมาะสม

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้วเห็นด้วย
กับข้อสังเกตดังกล่าว และเห็นว่าความร่วมมือกันของบุคคลผู้ใช้น้ำอาจมีได้หลายลักษณะและอาจมี
วัตถุประสงค์หลากหลายแตกต่างกันไปตามกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ จึงได้ปรับปรุง
ร่างฯ ในส่วนนี้โดยให้อำนาจรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงกำหนดวัตถุประสงค์ สถานะ อำนาจหน้าที่
การดำเนินการ ตลอดจนการบริหารจัดการด้านการเงินขององค์กรผู้ใช้น้ำให้แตกต่างกันได้ตาม
สภาพอุทกวิทยา สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ วัฒนธรรม จารีตประเพณี วิถีชีวิต และ
ความจำเป็นในการบริหารจัดการ

๘.๕ ตัดร่างมาตรา ๔๗ (๖) ออก เนื่องจากการกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องใช้เงินอุดหนุนแก่งกองทุนทรัพยากรน้ำตามอัตราส่วนที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติกำหนด เป็นการขัดต่อหลักการกระจายอำนาจ และมีผลกระทบต่อความเป็นอิสระในการบริหารจัดการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้ว มีความเห็นตาม ๓.๒

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กันยายน ๒๕๕๐

ส่วนที่ ๒

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....

ความจำเป็นในการตรากฎหมาย

๑. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....

๒. ส่วนราชการหรือหน่วยงานผู้เสนอ

กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓. ความเป็นมา

๓.๑ เดิมกฎหมายที่ใช้ควบคุมการใช้น้ำเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งตราขึ้นเมื่อพุทธศักราช ๒๔๖๘ ซึ่งถือว่าน้ำในทางน้ำที่ประชาชนใช้ร่วมกันนั้นเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน แต่ก็มี การควบคุมการใช้น้ำในบางกรณีคือเจ้าของที่ดินที่อยู่ริมทางน้ำจะต้องใช้น้ำไม่เกินความจำเป็นแก่ประโยชน์ในที่ดินของตนเองและบุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใด ต้องการจะพัฒนาระบบชลประทานของเอกชนเพื่อการเกษตรกรรมก็ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในพระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พ.ศ. ๒๔๘๒ เมื่อสังคมไทยได้มีการพัฒนาและมีจำนวนประชากรมากขึ้น กฎหมายทั้งสองฉบับไม่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการแย่งน้ำระหว่างผู้ใช้น้ำกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างเป็นธรรมและเหมาะสม ทำให้ผู้ที่อยู่ต้นน้ำหรือผู้ที่มีความสามารถทางเศรษฐกิจซึ่งอ้างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าตนเองมีความจำเป็นมาก สามารถสูบน้ำไปใช้มากกว่าผู้อื่นและสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่ท้ายน้ำและผู้มีรายได้น้อย ขณะเดียวกันผู้ใช้น้ำในภาคอุตสาหกรรม ภาคธุรกิจ และการประปาสามารถแย่งน้ำจากผู้ใช้น้ำภาคเกษตรกรรมได้เพราะพระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พ.ศ. ๒๔๘๒ ควบคุมการใช้น้ำเฉพาะในภาคเกษตรกรรมเท่านั้น

๓.๒ ส่วนพื้นที่ใดที่มีการพัฒนาระบบชลประทานโดยรัฐ (ผ่านกรมชลประทาน) การใช้น้ำในเขตชลประทานย่อมอยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ (กรมชลประทาน) อย่างกว้างขวางในการควบคุมการใช้ การพัฒนาและการจัดสรรน้ำ แต่บทบัญญัติของกฎหมายนี้มิได้เปิดโอกาสให้ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใช้น้ำมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. ๒๕๕๐) และในบางกรณี การบริหารจัดการน้ำในเขตชลประทานมิได้มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการน้ำที่อยู่นอกเขตชลประทาน แม้ว่าพื้นที่ทั้งสองเขตจะอยู่ในลุ่มน้ำเดียวกันก็ตาม

๓.๓ สำหรับการเจาะและใช้น้ำใต้ดินนั้นอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. ๒๕๒๐ การที่จะดำเนินการดังกล่าวต้องขออนุญาตจากทางราชการ แต่กฎหมายนี้ใช้ควบคุมเฉพาะน้ำใต้ดินซึ่งอยู่ลึกในระดับที่รัฐมนตรีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำหนดที่เรียกว่า “น้ำบาดาล” ทำให้ไม่มีกฎหมายใดควบคุมการใช้น้ำใต้ดินที่ยังไม่ถึงว่าเป็นน้ำบาดาล

/ ๓.๔ เมื่อพิจารณา...

๓.๔ เมื่อพิจารณาถึงองค์กรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำทั้งหมดก่อนที่จะมีการปฏิรูประบบราชการในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ นั้น ปรากฏว่ามีกระทรวง ทบวง กรมจำนวนมากที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ จึงทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในอดีตเป็นไปอย่างไร้ทิศทาง รัฐบาลในยุคนั้นจึงได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีขึ้น จัดตั้งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเพื่อเป็นองค์กรระดับชาติที่ทำหน้าที่ประสานงานและเสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำให้กับหน่วยงานทั้งหลายดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันแต่การดำเนินงานของคณะกรรมการดังกล่าวก็ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากว่า กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ยังคงดำเนินโครงการและแผนงานตามที่กฎหมาย (พระราชบัญญัติ) ของตนให้อำนาจ นอกจากนี้ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าวไม่มีผลผูกพันประชาชนให้ต้องปฏิบัติตามมติคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ต่อมามีการปฏิรูประบบราชการในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำมีจำนวนลดลง แต่ก็ยังคงกระจายอยู่ในหลายกระทรวง แม้ว่าระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าวยังคงให้มีคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเป็นองค์กรสูงสุดด้านน้ำ และได้มีการตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำเพื่อให้ช่วยดูแลรับผิดชอบทรัพยากรน้ำในแต่ละลุ่มน้ำ แต่การดำเนินงานของคณะกรรมการเหล่านี้ก็ยังคงประสบกับปัญหาต่างๆ เช่นเดียวกันก่อนมีการปฏิรูประบบราชการในปี พ.ศ. ๒๕๔๕

๓.๕ ด้วยเหตุผลดังกล่าวเบื้องต้น ส่วนราชการต่าง ๆ จึงไม่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำได้อย่างเป็นระบบและเหมาะสม เนื่องจากการไม่มีกฎหมายแม่บทในเรื่องนี้รองรับอย่างแท้จริง กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันก็เป็นกฎหมายที่ถูกตราขึ้นเพื่อแก้ไขเฉพาะเรื่องหรือแก้ไขปัญหาในบางพื้นที่ บทบัญญัติบางส่วนล้าสมัยและขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฯ ประกอบกับในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ และพ.ศ. ๒๕๔๕ คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เร่งดำเนินการจัดทำร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำจึงได้จัดทำโครงการศึกษาเรื่องดังกล่าวและจัดทำร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ

๔. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

๔.๑ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

เพื่อให้มีกฎหมายแม่บทสำหรับการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ขณะเดียวกันก็ให้มีองค์กรที่เหมาะสมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติ ระดับลุ่มน้ำ ระดับลุ่มน้ำย่อยและระดับผู้ใช้น้ำ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ใช้น้ำเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรดังกล่าว

/ ๔.๒ ความจำเป็น.....

LIRT

๔.๒ ความจำเป็นที่ต้องทำภารกิจ

เนื่องจากทุกปี ปัญหารุนแรงเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำเกิดขึ้นในหลายพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหา การขาดแคลนน้ำก่อให้เกิดการแย่งน้ำ ปัญหาอุทกภัยและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของ ส่วนราชการที่ขาดเอกภาพและประสิทธิภาพ ทำให้ผู้ที่อยู่ท้ายลำน้ำและผู้ที่ไม่พึ่งพิงต่อช่องทางเศรษฐกิจ อยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ จึงต้องมีกฎหมายแม่บทเพื่อให้การแก้ไขปัญหาดำเนินการอย่างเป็นระบบและ เป็นธรรมรวมทั้งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ฯ

๔.๓ ปัญหาหรือข้อบกพร่องที่ต้องการแก้ไข

(๑) เพื่อให้มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและเหมาะสมในการควบคุมการใช้น้ำและการจัดสรรน้ำ ในแหล่งน้ำสาธารณะที่อยู่นอกเขตชลประทาน

(๒) เพื่อให้มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและเหมาะสมในการควบคุมการใช้น้ำและการจัดสรรน้ำที่ไหลบ่า ตามพื้นที่ก่อนไหลลงสู่แหล่งน้ำ รวมทั้งน้ำพุ

(๓) เพื่อให้มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและเหมาะสมในการควบคุมการใช้น้ำและการจัดสรรน้ำได้ดิน ที่มีได้อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล

(๔) เพื่อให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่ว่าจะอยู่ ในเขตชลประทานหรือนอกเขตชลประทาน

(๕) เพื่อให้มีหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการคุ้มครอง อนุรักษ์ และฟื้นฟูต้นน้ำลำธาร แหล่งน้ำ และระบบนิเวศน์

(๖) เพื่อให้มีองค์กรสูงสุดเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำตลอดจนองค์กรในระดับลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำย่อย และ องค์กรของผู้ใช้น้ำ

๔.๔ มาตรการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของภารกิจมีดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้ผู้ใช้น้ำบางประเภทต้องขออนุญาตการใช้น้ำ และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และ เงื่อนไขที่กำหนด

(๒) ในสถานการณ์ที่จำเป็น อาจกำหนดให้ผู้ใช้น้ำต้องลดหรืองดการใช้น้ำได้เพื่อนำไปแบ่งปัน แก่บุคคลอื่นหรือเพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

(๓) ในการผันน้ำข้ามลุ่มน้ำ จะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการลุ่มน้ำที่เกี่ยวข้อง และลุ่มน้ำที่ได้รับประโยชน์จากการผันน้ำจะต้องจ่ายค่าตอบแทนหรือจัดทำโครงการเพื่อประโยชน์ของ ลุ่มน้ำที่ขาดประโยชน์หรือต้องรับภาระ

(๔) การบริหารจัดการน้ำในเขตชลประทานต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ซึ่งออกโดยองค์กรสูงสุด ด้านน้ำและคณะกรรมการลุ่มน้ำที่เกี่ยวข้องด้วย

(๕) เพิ่มจำนวนกรรมการผู้แทนภาคประชาชนในองค์กรสูงสุดด้านน้ำ และกระจายอำนาจใน การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้แก่องค์กรในระดับลุ่มน้ำและลุ่มน้ำย่อย

(๖) ให้องค์กรสูงสุดด้านน้ำและคณะกรรมการลุ่มน้ำตลอดจนคณะกรรมการลุ่มน้ำย่อยมีอำนาจ ในการออกกฎเกณฑ์ที่จำเป็นในการบริหารจัดการน้ำเพื่อให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของตนได้

/ (๗) มีบทลงโทษ.....

LIRT

(๗) มีบทลงโทษสำหรับการใช้น้ำที่ไม่ได้รับอนุญาตหรือปฏิบัติผิดเงื่อนไข รวมทั้งบทลงโทษสำหรับการฝ่าฝืนข้อกำหนดของคณะกรรมการลุ่มน้ำ และระเบียบของคณะกรรมการลุ่มน้ำย่อย

๔.๕ ทางเลือกอื่นที่จะสามารถบรรลุดูวัตถุประสงค์เดียวกัน

ในปัจจุบันหากมีการแย่งน้ำเกิดขึ้นบริเวณนอกเขตชลประทาน ผู้ที่ได้รับความเสียหายสามารถฟ้องร้องได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่จากคำตัดสินของศาลฎีกาที่ผ่านมา ผู้ที่อยู่ต้นน้ำค่อนข้างได้เปรียบหากแสดงได้ว่าตนใช้น้ำตามความจำเป็น แม้จะทำให้ผู้อยู่ท้ายน้ำไม่มีน้ำใช้ก็ตาม ขณะเดียวกันหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่เหมาะสมสำหรับการแก้ไขปัญหาการแย่งน้ำของคนหมู่มาก เช่น การแย่งน้ำระหว่างตำบลหรืออำเภอที่อยู่ต้นน้ำกับตำบลหรืออำเภอที่อยู่ท้ายน้ำ และไม่สามารถใช้พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พ.ศ. ๒๔๘๒ แก้ไขปัญหาได้ เนื่องจากไม่ครอบคลุมถึงการใช้น้ำที่มีใช่เพื่อการเกษตรกรรม

วิธีการแก้ไขปัญหานี้อีกอย่างหนึ่ง อาจประกาศให้พื้นที่ทั้งประเทศไทยเป็นเขตชลประทาน ซึ่งอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. ๒๔๘๕ จะทำให้กรมชลประทานมีอำนาจควบคุมการใช้น้ำทั้งประเทศ แต่วิธีนี้ก็ยังไม่เหมาะสมและเป็นไปไม่ได้ในทางปฏิบัติ เพราะจะกระทบการดำเนินงานของหลายหน่วยงาน และประชาชนมิได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำในเขตชลประทาน นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ของกรมชลประทานมีจำนวนไม่เพียงพอที่จะดำเนินการดังกล่าวทั่วประเทศ

ส่วนเรื่ององค์กรนั้น อาจใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติฉบับปัจจุบันรับรองการดำเนินงานของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติและคณะกรรมการลุ่มน้ำไปพลางก่อน แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังที่กำลังประสบอยู่ในปัจจุบันได้

นอกจากนี้ อาจมีการกระจายอำนาจจากราชการส่วนกลางไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้อำนาจในการบริหารจัดการตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมิได้มีเขตอำนาจและความรับผิดชอบตามขอบเขตของลุ่มน้ำ จึงทำให้เกิดอุปสรรคในการบริหารจัดการลุ่มน้ำอย่างเป็นระบบ

๔.๖ เหตุผลที่ทำให้เชื่อว่ามาตรการนี้จะสามารถแก้ไขปัญหาน้ำหรือข้อบกพร่องได้

เมื่อกำหนดให้ผู้ใช้น้ำบางประเภทโดยเฉพาะการใช้น้ำขนาดกลางและการใช้น้ำขนาดใหญ่ ต้องขออนุญาตจากคณะกรรมการลุ่มน้ำหรือคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติแล้วแต่ละกรณี จะทำให้องค์กรที่เกี่ยวข้องทราบว่ามีความต้องการใช้น้ำโดยประมาณเท่าใด และควรจะจัดสรรน้ำอย่างไร เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและไม่เกิดผลเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม

ขณะเดียวกัน การบังคับใช้กฎหมายก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะจะมีการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบางส่วนให้แก่คณะกรรมการลุ่มน้ำและคณะกรรมการลุ่มน้ำย่อย ซึ่งประกอบด้วยผู้ใช้น้ำและประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ บุคคลเหล่านี้ย่อมจะต้องช่วยกันสอดส่องดูแลว่า มีใครฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่เขาเหล่านั้นกำหนดไว้ เนื่องจากว่า หากเขาไม่ให้ความสนใจเรื่องดังกล่าว เขาย่อมจะได้รับผลกระทบจากการใช้น้ำที่ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์เหล่านี้

/ นอกจากนี้.....

LIRT

นอกจากนี้ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาพรวมของประเทศจะมีความเป็นเอกภาพ และประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติจะเป็นองค์กรสูงสุดด้านน้ำที่มีอำนาจอย่างแท้จริงในการกำกับดูแลการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ

๕. ใครเป็นผู้ทำภารกิจ

การที่จะดำเนินการให้มีการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพนั้นจำเป็นที่จะต้องอาศัยองค์กรทั้งในระดับชาติ ระดับลุ่มน้ำ ระดับลุ่มน้ำย่อย และองค์กรของผู้ใช้น้ำ สำหรับองค์กรระดับชาตินั้นควรจะต้องเป็นองค์กรของรัฐเพราะเป็นองค์กรที่มีเครือข่ายรองรับการดำเนินงานทั่วประเทศ ขณะเดียวกันก็เป็นองค์กรที่มีทั้งความรู้ ประสบการณ์และงบประมาณสำหรับการดำเนินงานในภาพรวมของประเทศ อย่างไรก็ตาม ได้เปิดโอกาสให้มีผู้แทนของภาคประชาชนเข้าร่วมเป็นกรรมการในองค์กรระดับชาติเพื่อให้องค์กรนี้ได้รับข้อมูลรอบด้านก่อนการวางนโยบายหรือตัดสินใจเรื่องใด ๆ

การใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในระดับหนึ่งนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของท้องถิ่น จึงควรให้องค์กรและคนในท้องถิ่นดำเนินการในเรื่องดังกล่าว แต่เนื่องจากขอบเขตของลุ่มน้ำนั้นมิได้เป็นไปตามเขตทางการปกครองและการใช้ การพัฒนาน้ำจะส่งผลกระทบต่อทั้งลุ่มน้ำ จึงไม่ควรถือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่โดยตรงในการควบคุม การใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำ แต่ควรมอบหมายให้คณะกรรมการลุ่มน้ำและคณะกรรมการลุ่มน้ำย่อยรับผิดชอบเรื่องดังกล่าวในเขตของตน อย่างไรก็ตาม ก็จะมีผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลุ่มน้ำเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการลุ่มน้ำหรือคณะกรรมการลุ่มน้ำย่อย เพื่อให้มีการประสานงานกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและคณะกรรมการดังกล่าว

องค์กรในระดับล่างสุดนั้นได้แก่องค์กรของผู้ใช้น้ำ จะมีการส่งเสริมให้ผู้ใช้น้ำหรือภาคเอกชนดำเนินการรวมกลุ่มของตนเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้น้ำและเรื่องอื่นที่เกี่ยวกับน้ำ

๖. ความจำเป็นในการตรากฎหมาย

๖.๑ ความจำเป็นในการตรากฎหมาย

เนื่องจากความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ทำให้ต้องประสบปัญหาการแย่งน้ำทุกปี ในหลายพื้นที่ นอกจากนี้ เรายังคงประสบปัญหาอื่น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาน้ำท่วม หรือการดำเนินโครงการพัฒนาที่อาจส่งผลกระทบต่อการใช้และระบบนิเวศของลุ่มน้ำ และขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย ทำให้จำเป็นต้องมีกฎหมายแม่บทเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำเพื่อให้การป้องกันและแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำดำเนินการไปอย่างเป็นระบบและครอบคลุมทุกเรื่อง

/๖.๒ การใช้บังคับ.....

LIRT

๖.๒ การใช้บังคับกฎหมาย

กฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะเป็นกฎหมายแม่บทด้านทรัพยากรน้ำ จึงเป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับกับประชาชนทุกคนและองค์กรทุกองค์กรทั่วประเทศ โดยรัฐจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายดังกล่าว ขณะเดียวกัน ก็เปิดโอกาสให้องค์กรในระดับลุ่มน้ำและระดับลุ่มน้ำย่อยสามารถออกข้อกำหนดและระเบียบเพื่อใช้ในเขตของตนเองได้ เนื่องจากสภาพของแต่ละลุ่มน้ำหรือลุ่มน้ำย่อยมีความแตกต่างกันทั้งในเชิงภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ ประเพณีและวัฒนธรรม

๖.๓ สภาพบังคับของกฎหมาย

กฎหมายนี้จะมีการควบคุมการใช้น้ำของผู้ใช้น้ำบางประเภทซึ่งต้องขออนุญาตการใช้น้ำ หากผู้ใดฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในใบอนุญาตจะได้รับโทษทางอาญา ขณะเดียวกันจะมีการใช้มาตรการทางปกครองในการเพิกถอนใบอนุญาตการใช้น้ำและให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจกระทำการบางอย่างได้ด้วย สำหรับผู้ที่ไม่ต้องขออนุญาตการใช้น้ำนั้น หากเห็นสมควร คณะกรรมการลุ่มน้ำอาจเสนอแนะให้รัฐมนตรีออกหลักเกณฑ์และเงื่อนไขบางประการสำหรับการใช้น้ำให้บุคคลดังกล่าวต้องปฏิบัติตามได้ และหากมีการฝ่าฝืนก็จะได้รับโทษทางอาญา นอกจากนี้ การฝ่าฝืนข้อกำหนดและระเบียบซึ่งออกโดยคณะกรรมการลุ่มน้ำ และคณะกรรมการลุ่มน้ำย่อยตามลำดับนั้นก็จะได้รับโทษทางอาญา

๗. ความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

ปัจจุบันมีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติรักษาคคลอง ร.ศ. ๑๒๑ พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. ๒๔๕๖ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พ.ศ. ๒๔๕๒ พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. ๒๔๕๕ พระราชบัญญัติประมง พ.ศ. ๒๔๙๐ พระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ พระราชบัญญัติการประปานครหลวง พ.ศ. ๒๕๑๐ พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. ๒๕๒๐ พระราชบัญญัติการประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติรักษาคคลองประปา พ.ศ. ๒๕๒๖ และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ แต่กฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายเฉพาะเรื่อง มิได้มีวัตถุประสงค์หลักในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาพรวม นอกจากนี้ บทบัญญัติของกฎหมายบางฉบับก็ล้าสมัยไม่สอดคล้องกับสภาพการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในปัจจุบัน

/ ภาระต่อ.....

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

๘. ภาระต่อบุคคลและความคุ้มค่า

ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากกฎหมายนี้มีสองกลุ่มคือ ผู้ใช้น้ำ กับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ใช้น้ำที่ได้รับผลกระทบโดยตรงได้แก่ผู้ใช้น้ำประเภทที่ ๒ หรือผู้ใช้น้ำขนาดกลาง และผู้ใช้น้ำประเภทที่ ๓ หรือผู้ใช้น้ำขนาดใหญ่เพราะอาจต้องขออนุญาตใช้น้ำหากคณะกรรมการลุ่มน้ำและคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติประสงค์เช่นนั้น แต่หากพิจารณาถึงความคุ้มค่าแล้ว ถือว่าเป็นความเหมาะสมที่จะควบคุมการใช้น้ำของผู้ใช้น้ำในกลุ่มนี้ เพราะมักเป็นผู้ที่ใช้น้ำในปริมาณมากเพื่อการแสวงหาประโยชน์และอาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการใช้น้ำของบุคคลอื่นได้ หากไม่มีการควบคุมการใช้น้ำของบุคคลในกลุ่มนี้ ปัญหาการขาดแคลนน้ำและการแย่งน้ำรวมทั้งความเสียหายที่เกิดต่อสิ่งแวดล้อมก็จะมีแนวโน้มรุนแรงต่อไป

ผู้ที่ได้รับผลกระทบกลุ่มที่สองได้แก่หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบเรื่องน้ำ เนื่องจากว่า การดำเนินงานต่างๆ ในอนาคตจะต้องปฏิบัติตามมติและนโยบายของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ แต่ก็มีความคุ้มค่า เนื่องจากคณะกรรมการดังกล่าวต้องการให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศมีความเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน การดำเนินงานของส่วนราชการภายในลุ่มน้ำก็ต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ที่องค์กรในระดับลุ่มน้ำได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ก็เพื่อให้แผนงานโครงการของส่วนราชการต่างๆ ในลุ่มน้ำดำเนินไปอย่างเป็นระบบอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของลุ่มน้ำ

๙. ความพร้อมของรัฐ

๙.๑ กรมทรัพยากรน้ำมีความพร้อมในการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย เนื่องจากว่าสิ่งที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนี้เป็นเรื่องที่กรมทรัพยากรน้ำได้ดำเนินการอยู่แล้วในการปฏิบัติให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของตน และการดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ โดยมีโครงสร้างและกรอบอัตรากำลังดังนี้

(๑) โครงสร้าง

กรมทรัพยากรน้ำมีกรอบโครงสร้างแบ่งส่วนราชการออกเป็นราชการส่วนกลาง มีอยู่ ๔ สำนัก ๒ ศูนย์ และกลุ่มงานที่ขึ้นตรงต่ออธิบดี อีก ๓ กลุ่มงานและราชการส่วนกลางที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคอีก ๑๐ สำนักงานกระจายตามลุ่มน้ำต่าง ๆ ทั่วประเทศ ส่วนราชการต่างๆ ในกรมทรัพยากรน้ำ จะเป็นส่วนราชการที่ปฏิบัติงานในด้านวิชาการและด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ส่วนภูมิภาคซึ่งปัจจุบันในส่วนภูมิภาคจะเป็นที่ตั้งของสำนักงานเลขานุการลุ่มน้ำที่จัดตั้งขึ้นแล้ว ๒๙ สำนักงาน

(๒) กรอบอัตรากำลัง

มีอัตราข้าราชการ ๑,๖๐๐ อัตรา และลูกจ้าง ๑,๐๐๐ อัตรา

/ ๙.๒ ในการ.....

LIRT

๔.๒ ในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย กรมทรัพยากรน้ำกำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้ดังนี้

(๑) การประชาสัมพันธ์

(๒) การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และผู้นำให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ทันทีเมื่อกฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับใช้ เพราะปัจจุบันเจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติงานใกล้เคียงกับการปฏิบัติงานตามกฎหมายฉบับนี้ แต่อาศัยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

๔.๓ งบประมาณที่ใช้สำหรับการดำเนินงานของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ คณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะกรรมการลุ่มน้ำย่อย และการจัดตั้งและการดำเนินงานของสำนักงาน คณะกรรมการลุ่มน้ำและสำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำย่อย

(๑) เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน

(๒) วัสดุครุภัณฑ์

ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งงบประมาณไว้แล้วโดยปฏิบัติงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ดังนั้นจึงไม่ต้องใช้งบประมาณเพิ่มเติมแต่ประการใด

๑๐. อำนาจในการตราอนุบัญญัติ

กฎหมายนี้ได้กำหนดอำนาจในการตราอนุบัญญัติเฉพาะที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำคัญเท่านั้น เช่น การกำหนดประเภทการใช้น้ำ การขออนุญาตการใช้น้ำ การคัดเลือกผู้แทนภาคประชาชน และผู้ทรงคุณวุฒิเป็นคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ การกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำ การกำหนดขอบเขตลุ่มน้ำ และการออกข้อกำหนดลุ่มน้ำและระเบียบลุ่มน้ำย่อย การออกอนุบัญญัติตามกฎหมายนี้ไม่ได้เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีว่าเป็นการเปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ดุลพินิจแต่อย่างใด นอกจากนี้ การออกอนุบัญญัติในเรื่องสำคัญจะต้องมีการจัดการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องก่อน

๑๑. การรับฟังความคิดเห็น

๑๑.๑ ได้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อนจะมีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำแล้วโดยวิธีการจัดสัมมนาจำนวน ๔ ครั้งดังต่อไปนี้

(๑) จัดสัมมนาครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงเทพมหานคร มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๑๓๔ คน

(๒) จัดสัมมนาครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๖ ณ จังหวัดระยอง มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๑๗๔ คน

(๓) จัดสัมมนาครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๗ ณ จังหวัดเชียงใหม่ มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๒๕๕ คน

/ (๔) จัดสัมมนา.....

LIRT

(๔) จัดสัมมนาครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๗ ณ จังหวัดขอนแก่น
มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๒๕๗ คน

(๕) จัดสัมมนาครั้งที่ ๕ เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๒๗๔ คน

(๖) จัดสัมมนาครั้งที่ ๖ เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๗ ณ จังหวัดแพร่
มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๒๑๗ คน

(๗) จัดสัมมนาครั้งที่ ๗ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๗ ณ จังหวัดอุบลราชธานี
มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๑๙๙ คน

(๘) จัดสัมมนาครั้งที่ ๘ เมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๔๗ ณ จังหวัดนครสวรรค์
มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๑๖๘ คน

(๙) จัดสัมมนาครั้งที่ ๙ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๗ ณ จังหวัดกาญจนบุรี
มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๑๗๒ คน

สรุปความเห็นได้ ๒ ประเด็นหลักคือ

๑.๑ ต้องการให้มีการจัดทำร่างกฎหมายทรัพยากรน้ำ

๑.๒ ต้องการให้กฎหมายกล่าวถึงประเด็นดังต่อไปนี้

- ทรัพยากรน้ำและสิทธิในทรัพยากรน้ำ
- องค์การ
- การคุ้มครอง พื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ
- กองทุน

๑.๒ ได้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียที่มีต่อร่างพระราชบัญญัติ
ทรัพยากรน้ำแล้วโดยวิธีการจัดสัมมนารับฟังความคิดเห็น ๑๔ ครั้งดังต่อไปนี้

(๑) - จัดสัมมนาครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ณ จังหวัดชลบุรี
มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๑๖๗ คน

(๒) จัดสัมมนาครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ณ จังหวัดเชียงราย
มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๒๑๖ คน

(๓) จัดสัมมนาครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๗ ณ จังหวัดขอนแก่น
มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๒๕๕ คน

(๔) จัดสัมมนาครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๗ ณ จังหวัดราชบุรี
มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๒๑๔ คน

(๕) จัดสัมมนาครั้งที่ ๕ เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๘ ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๒๖๒ คน

/ (๖) จัดสัมมนา.....

LIRT

(๖) จัดสัมมนาครั้งที่ ๖ เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ณ จังหวัดเชียงใหม่
มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๒๕๑ คน

(๗) จัดสัมมนาครั้งที่ ๗ เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๔ ณ จังหวัดอุบลราชธานี
มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๒๑๔ คน

(๘) จัดสัมมนาครั้งที่ ๘ เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๔ ณ จังหวัดพิษณุโลก
มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๒๓๗ คน

(๙) จัดสัมมนาครั้งที่ ๙ เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๔๔ ณ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๑๙๙ คน

(๑๐) จัดสัมมนาครั้งที่ ๑๐ เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๔ ณ จังหวัดอุดรธานี
มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๒๕๗ คน

(๑๑) จัดสัมมนาครั้งที่ ๑๑ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ณ จังหวัดฉะเชิงเทรา
มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๑๙๑ คน

(๑๒) จัดสัมมนาครั้งที่ ๑๒ เมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๔๔ ณ จังหวัดสงขลา
มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๒๓๙ คน

(๑๓) จัดสัมมนาครั้งที่ ๑๓ เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๔๔ ณ จังหวัดนครราชสีมา
มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๒๗๔ คน

(๑๔) จัดสัมมนาครั้งที่ ๑๔ เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๔ ณ กรุงเทพมหานคร
มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ๑๖๙ คน

*****

ทรัพยากรน้ำ

นิยาม

น้ำ เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และเพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ ในปัจจุบันความต้องการใช้น้ำเพิ่มมากขึ้นตลอดเวลา ทั้งการใช้น้ำเพื่อการเกษตร อุตสาหกรรม การอุปโภคและการบริโภค ในขณะที่ปริมาณน้ำนั้นมีอยู่อย่างจำกัด ประกอบกับปริมาณน้ำที่เก็บกักไว้ตามแหล่งน้ำต่างๆ นั้นยังไม่เพียงพอแก่ความต้องการ ปริมาณน้ำบางส่วนยังสูญเสียไปเพราะมีการปนเปื้อนจากน้ำ เน่าเสียและกากของเสีย ทำให้ไม่สามารถใช้น้ำที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ จึงก่อให้เกิดภาวะการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง โดยเฉพาะการเกษตรกรรมซึ่งต้องอาศัยน้ำเพื่อการเพาะปลูก

ความหมายของน้ำ

น้ำ (Water) เป็นสารประกอบที่ประกอบด้วยธาตุไฮโดรเจน (**Hydrogen**) และออกซิเจน (**Oxygen**) ในอัตราส่วน 1 ต่อ 8 โดยน้ำหนักพบ 3 สถานะ คือ ของเหลว ของแข็ง (น้ำแข็งขั้วโลก) และก๊าซ (น้ำในบรรยากาศ) สูตรทางเคมี คือ H_2O น้ำที่บริสุทธิ์จะเป็นของเหลวใส ไร้สี ไร้กลิ่น ไม่มีรสและไม่มีกลิ่น

วัฏจักรของน้ำ

เริ่มต้นจากการระเหย (**Evaporation**) ของน้ำที่อยู่ตามแหล่งน้ำต่างๆ ตั้งแต่ มหาสมุทร ทะเล ลำน้ำ คลองต่างๆ รวมทั้งจากพื้นดินด้วย และยังจากการคายน้ำของพืช (**Transpiration**) กลายเป็นไอน้ำ (**WaterVapor**) ซึ่งอุณหภูมิของไอน้ำจะสูงกว่าจุดเดือด และเมื่ออากาศมีอุณหภูมิต่ำ ไอน้ำจะเข้ามารวมตัวกัน (**Condensation**) จากน้ำที่ตกสู่ผิวโลกส่วนใหญ่มาจากมหาสมุทรที่มีพื้นที่ประมาณ 70% ของพื้นที่ทั้งโลก และเมื่อมีการตกสู่พื้นโลกประมาณ 10 % ในรูปของฝนและหิมะ จากนั้นบางส่วนก็จะซึมลงดินและลงสู่แหล่งน้ำต่างๆ และเกิดการระเหยอีกครั้งหนึ่ง

น้ำที่ตกมาจากฟ้าจะกระจายไปยังแหล่งน้ำต่าง ๆ และบางส่วนจะซึมลงสู่ดินโดยมีสัดส่วน ดังนี้

แหล่งน้ำ	ปริมาณ (ลูกบาศก์กิโลเมตร)	สัดส่วน
1. น้ำผิวดิน		
- ทะเลสาบน้ำจืด	120,000	0.009
- ทะเลสาบน้ำเค็มในฝั่งแม่น้ำ	100,000	0.008
- ลำคลอง	1,200	0.0001
2. น้ำใต้ดิน		
- น้ำในพื้นที่ดินและในชั้นดิน	65,000	0.005
- น้ำใต้ดิน (< 800 เมตร)	4,000,000	0.3
- น้ำใต้ดิน (> 800 เมตร)	4,000,000	0.3
3. น้ำจากแหล่งอื่นๆ		
- น้ำอยู่ในสถานะเป็นน้ำแข็ง	29,000,000	2.1
- น้ำในบรรยากาศ	13,000	0.001
- น้ำในมหาสมุทร	1,315,000,000	97.27
รวม	1,350,000,000	100.00

ประเภทของแหล่งน้ำ

น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ของมนุษย์นั้นอาจจะเป็นทั้งน้ำจืดจากแหล่งต่างๆ และน้ำทะเล สามารถจำแนกรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1. **แหล่งน้ำผิวดิน** ได้แก่ น้ำจากแม่น้ำต่างๆ ลำน้ำธรรมชาติต่างๆ ห้วยหนองน้ำ คลอง บึง ตลอดจน อ่างเก็บน้ำ บริเวณดังกล่าวนับว่าเป็นแหล่งน้ำจืดที่สำคัญที่สุด น้ำจืดที่แช่ขังอยู่ตามแอ่งน้ำบนผิวโลกมาจากน้ำฝน หิมะ การไหลซึมออกมาจากน้ำใต้ดินแล้วไหลไปรวมกันตามแม่น้ำลำคลอง ปริมาณน้ำที่มีอยู่ในแม่น้ำลำคลองของแต่ละแห่งบนพื้นโลกมีมากน้อยแตกต่างกันออกไป ลำน้ำอาจจะมีมากในช่วงฤดูหนึ่ง แต่ในช่วงฤดูอื่นๆ ปริมาณน้ำจะลดน้อยลงไป ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยสำคัญดังนี้

LIRT

- (1) สภาพความผันแปรของปริมาณน้ำฝน
- (2) ลักษณะภูมิประเทศ
- (3) โครงสร้างของดิน

เท่าที่ผ่านมาแหล่งน้ำผิวดินเป็นทรัพยากรสาธารณะที่ไม่ต้องมีการซื้อขาย จึงทำให้มีการใช้น้ำอย่างฟุ่มเฟือย ประกอบกับจำนวนประชากรซึ่งใช้น้ำสำหรับการอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว กิจการอุตสาหกรรมและการเกษตรกรรม ซึ่งใช้น้ำในกระบวนการผลิตเป็นจำนวนมาก และส่วนใหญ่ไม่มีการนำน้ำที่ใช้แล้วกลับไปใช้อีก แต่จะระบายน้ำทิ้งลงสู่แหล่งน้ำโดยตรง ซึ่งทำให้เกิดภาวะขาดแคลนน้ำเช่นเดียวกับคุณภาพของน้ำผิวดินก็เสื่อมโทรมลงอย่างเห็นได้ชัด ภาครัฐบาลและเอกชนได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ จึงมีแนวความคิดที่จะพัฒนาแหล่งน้ำผิวดิน

2. แหล่งน้ำใต้ดิน (Underground water) น้ำใต้ดินเกิดจากน้ำผิวดินซึมผ่านดินชั้นต่าง ๆ ลงไปถึงชั้นดินหรือหินที่น้ำซึมผ่านไม่ได้ (Impervious rocks) น้ำใต้ดินนี้จะไปสะสมตัวอยู่ระหว่างช่องว่างของเนื้อดิน โดยเฉพาะชั้นดินเป็นกรวดทราย หิน ปริมาณของน้ำที่ขังอยู่ในชั้นของดินหรือชั้นของหินดังกล่าวจะค่อย ๆ เพิ่มปริมาณมากขึ้นในฤดูฝน และลดปริมาณลงในฤดูแล้ง ปกติน้ำใต้ดินจะมีการไหล (run-off) ถ้ายกระดับได้เช่นเดียวกับน้ำผิวดิน ในเขตชนบทได้อาศัยน้ำใต้ดินเป็นน้ำดื่ม เนื่องจากแหล่งน้ำใต้ดินเป็นแหล่งน้ำที่สะอาด โดยน้ำที่ขังอยู่ใต้ดินมาจากน้ำฝนที่ซึมผ่านการกรองของชั้นดิน หิน กรวด ทราย มาหลายชั้นแล้ว แหล่งน้ำใต้ดินมี 2 ประเภท

(1) น้ำใต้ดินชั้นบนหรือน้ำในดิน พบในชั้นดินตื้น ๆ น้ำจะขังตัวอยู่ระหว่างชั้นดินที่เนื้อแน่นเกือบไม่ซึมน้ำอยู่ไม่ลึกจากผิวดินมากนัก น้ำใต้ดินประเภทนี้จะมีปริมาณมากในฤดูฝนและลดลงในฤดูแล้ง น้ำในชั้นนี้มีออกซิเจนละลายอยู่พอประมาณ จะมีสารแขวนลอยอยู่มาก ความขุ่นมาก

(2) น้ำบาดาล เป็นน้ำใต้ดินที่อยู่ลึกลงไป โดยซึมผ่านชั้นดินและชั้นหินต่าง ๆ ไปขังตัวอยู่ช่องว่างระหว่างชั้นดินหรือชั้นหินซึ่งไม่ยอมให้น้ำผ่านไปได้อีก น้ำใต้ดินประเภทนี้เป็นน้ำใต้ดินที่แท้จริงเรียกว่า Underground water หรือที่เรียกว่าน้ำบาดาล น้ำบาดาลจะเป็นน้ำที่มีคุณภาพดี เพราะไหลผ่านชั้นดินและชั้นหิน ซึ่งทำหน้าที่คล้ายการกรองน้ำธรรมชาติ มีลักษณะเป็นระบบท่อประปาที่สมบูรณ์

3. แหล่งน้ำจากทะเล ทะเลและมหาสมุทรเป็นแหล่งกำเนิดใหญ่ของวงจรมีน้ำในโลก ซึ่งหากขาดวงจรมีน้ำแล้ว พื้นดินก็จะขาดความอุดมสมบูรณ์ ขณะเดียวกันกระแสน้ำในมหาสมุทรก็เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดสภาพภูมิอากาศรอบโลกด้วย เช่น กระแสน้ำอุ่นกัลฟ์สตรีมทำให้ยุโรปตะวันตกตอนเหนือมีสภาพภูมิอากาศอบอุ่นแทนที่จะเย็นมาก ๆ เหมือนกับพื้นที่อื่นๆ ที่อยู่ใกล้เขตขั้วโลกเหนือ หรือกระแสน้ำเย็นเบงกิวลา ทำให้บริเวณชายฝั่งตะวันตกเฉียงใต้ของทวีปแอฟริกา กลายเป็นที่อุดมสมบูรณ์ด้วยแหล่งกักตุนซึ่งเป็นอาหารสำหรับปลานานาชนิด เช่นเดียวกับบริเวณขั้วโลกเหนือและขั้วโลกใต้ที่มีกระแสน้ำเย็นและน้ำอุ่นมา

นานาชนิด เช่นเดียวกับบริเวณขั้วโลกเหนือและขั้วโลกใต้ที่มีกระแสน้ำเย็นและน้ำอุ่นมาบรรจบกัน ทำให้บริเวณดังกล่าวมีสารอาหารสมบูรณ์ มีแพลงก์ตอนพืชและแพลงก์ตอนสัตว์ ซึ่งเป็นอาหารของสิ่งมีชีวิตขนาดใหญ่จำนวนมาก มนุษย์ได้ใช้ประโยชน์มากมายจากทะเล ไม่ว่าจะเป็นอาหารจำพวกโปรตีน การใช้เป็นเส้นทางคมนาคมที่สะดวกและประหยัด หรือทรัพยากรใต้ทะเลจำพวกน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และแร่ธาตุอื่น ๆ ที่ขุดเจาะมาใช้ประโยชน์ เช่น แมงกานีส ดีบุก อย่างไรก็ตามแม้ว่าทะเลจะเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ สามารถใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง แต่เนื่องจากมีแร่ธาตุสะสมอยู่เป็นจำนวนมาก จึงทำให้น้ำทะเลมีรสเค็ม ดังนั้นบริเวณที่ขาดแคลนน้ำจืดที่อยู่ใกล้กับทะเล จึงพยายามนำน้ำทะเลมาแปรสภาพให้กลายเป็นน้ำจืดเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน กิจกรรมอุตสาหกรรม การชลประทาน แต่ ค่าใช้จ่ายในการทำน้ำทะเลให้เป็นน้ำจืดนั้นราคาแพงกว่าการทำน้ำจืดให้บริสุทธิ์

4. แหล่งน้ำจากฟ้า น้ำจากฟ้าหรือน้ำฝน เป็นน้ำโดยตรงที่ได้รับจากการกลั่นของไอน้ำในบรรยากาศ น้ำฝนเป็นแหล่งน้ำจืดที่สำคัญที่มนุษย์ใช้ในการอุปโภคบริโภคอีกชนิดหนึ่ง ในประเทศไทย พบว่า ปริมาณน้ำฝนที่ตกในแต่ละปีประมาณ 800,000 ล้านลูกบาศก์เมตร และเป็นน้ำท่าประมาณ 200,000 ล้านลูกบาศก์เมตร ที่เหลือไหลลงสู่ใต้ดินและระเหยคืนสู่บรรยากาศ ปริมาณน้ำที่สามารถเก็บกักไว้ได้ในรูปของอ่างเก็บน้ำ ทั้งที่เป็นของกรมชลประทาน และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตรวมกันประมาณ 60,000 ล้านลูกบาศก์เมตร (สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม, 2536) ปริมาณน้ำจืดที่ได้จากน้ำฝนในแต่ละบริเวณจะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ

- (1) สภาพลมฟ้าอากาศ
- (2) ลักษณะภูมิประเทศ
- (3) ทิศทางของลม
- (4) ความสม่ำเสมอของฝนที่ตก
- (5) การกระจายของปริมาณน้ำฝน
- (6) อิทธิพลอื่น ๆ เช่น ฤดูกาล พื้นที่ป่าไม้

ประโยชน์ของน้ำ

1. เพื่อการอุปโภคและบริโภค น้ำมีความจำเป็นสำหรับสิ่งมีชีวิตทุกชนิด ร่างกายของคนเราประกอบด้วยน้ำประมาณ 60 - 70 % โดยต้องใช้ในการดื่มประมาณ 2 ลิตรต่อวัน และใช้ในการบริโภคประมาณ 3 ลิตรต่อวัน ร่างกายของเรายังใช้น้ำเพื่อพา สารอาหารต่าง ๆ ไปยังเซลล์ เพื่อรักษาโครงสร้างของร่างกาย และเพื่อการขับถ่ายของเสีย รวมทั้งเพื่อระบายความร้อนออกจากความร้อนออกจากร่างกายด้วย นอกจากนี้ เรายังใช้น้ำในการอุปโภค ทั้งการทำความสะอาด ชักล้าง และกิจกรรมอื่น ๆ องค์การสหประชาชาติประมาณการว่ามีประชากรโลกอีกประมาณ 2,000,000 ล้านคนทั่วโลกที่ขาดแคลนน้ำใช้อย่างเพียงพอ

2. เพื่อการเกษตรกรรม การใช้น้ำในการเกษตรกรรมนั้นประมาณว่า มนุษย์ใช้น้ำเพื่อการเพาะปลูก 70% ของปริมาณน้ำที่มนุษย์ใช้ทั้งหมด เพื่อการผลิตธัญพืชสำหรับ

หมู ไก่ ต้องการน้ำ 20 , 12, 4 , 0.04 แกลลอนต่อตัวต่อวัน น้ำจึงมีความสำคัญมากในการผลิตอาหารของมนุษย์

3. เพื่อการอุตสาหกรรม น้ำเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับกระบวนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ทั้งในส่วนของการผลิตโดยตรง คือ เป็นส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ ล้างวัตถุดิบ และกิจกรรมต่างๆ ที่สนับสนุนการผลิต เช่น ใช้ในการล้างเครื่องจักร ล้างพื้นโรงงาน และการหล่อเย็น เป็นต้น อุตสาหกรรมแต่ละประเภทมีความต้องการน้ำในปริมาณและคุณภาพที่แตกต่างกันไป ดังกรณีของโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตเบียร์, เซรามิก, กระดาษ มีความจำเป็นที่ต้องใช้ที่มีคุณภาพสูง คือ ปราศจากสิ่งปนเปื้อนต่างๆจึงจะสามารถผลิตผลงานที่มีคุณภาพได้ดี

4. แหล่งทรัพยากร แหล่งน้ำเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของมนุษย์ โดยเฉพาะในทะเลซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรที่ใหญ่ที่สุด อาหารจากทะเลเป็นอาหารที่สำคัญที่มนุษย์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ต้องลงทุน และทะเลยังเป็นแหล่งเชื้อเพลิงและพลังงาน เช่น น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ เป็นต้น

5. เพื่อการคมนาคมขนส่ง ในอดีตการขนส่งทางน้ำเป็นการขนส่งที่สำคัญของมนุษย์ และในปัจจุบันก็ยังคงมีความสำคัญอยู่ โดยเฉพาะการขนส่งระหว่างประเทศ คือ การขนส่งทางทะเล เพราะสามารถขนส่งได้คราวละมากๆ และค่าใช้จ่ายยังถูกกว่าการขนส่งทางอากาศมากอีกด้วย สำหรับการขนส่งภายในประเทศนั้น การขนส่งทางน้ำก็ยังคงบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะระยะทางไกลๆ จะเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าทางบก

6. เพื่อการสร้างพลังงาน ในการผลิตพลังงานไฟฟ้านั้น ค่าใช้จ่ายที่มาจาก การผลิตโดยใช้กระแสน้ำนั้นจะต่ำกว่าการผลิตไฟฟ้าจากแหล่งพลังงานอื่นๆ เช่น ถ่านหิน น้ำมัน นิวเคลียร์ รวมทั้ง มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าด้วย

7. เพื่อการนันทนาการ แหล่งกักเก็บน้ำหลายแห่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจของมนุษย์ เช่น ชายฝั่งทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ ลำคลอง น้ำตกและลำธาร เป็นต้น กิจกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องเนื่องจากสถานที่เหล่านี้มีมากมาย เช่น การว่ายน้ำ ตกปลา พายเรือ เป็นต้น น้ำจึงเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิต

ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ

1. ปัญหาทางด้านปริมาณ

1) การขาดแคลนน้ำหรือภัยแล้ง สาเหตุที่สำคัญได้แก่

- ป่าไม้ถูกทำลายมากโดยเฉพาะป่าต้นน้ำลำธาร
- ลักษณะพื้นที่ไม่เหมาะสม เช่น ไม่มีแหล่งน้ำ ดินไม่ดูดซับน้ำ
- ขาดการวางแผนการใช้และอนุรักษ์น้ำที่เหมาะสม
- ฝนตกน้อยและฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน

LIRT

2) การเกิดน้ำท่วม อาจเกิดจากสาเหตุหนึ่งหรือหลายสาเหตุร่วมกันดังต่อไปนี้

- ฝนตกหนักติดต่อกันนานๆ
- ป่าไม้ถูกทำลายมาก ทำให้ไม่มีสิ่งใดจะช่วยดูดซับน้ำไว้
- ภูมิประเทศเป็นที่ลุ่มและการระบายน้ำไม่ดี
- น้ำทะเลหนุนสูงกว่าปกติ ทำให้น้ำจากแผ่นดินระบายลงสู่ทะเลไม่ได้
- แหล่งเก็บกักน้ำตื้นเขินหรือได้รับความเสียหาย จึงเก็บน้ำได้น้อยลง

2. ปัญหาด้านคุณภาพของน้ำไม่เหมาะสม สาเหตุที่พบบ่อยได้แก่

1) การทิ้งสิ่งของและการระบายน้ำทิ้งลงสู่แหล่งน้ำ ทำให้แหล่งน้ำสกปรกและเน่าเหม็นจนไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ มักเกิดตามชุมชนใหญ่ๆ ที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำ หรือท้องถิ่นที่มีโรงงานอุตสาหกรรม

2) สิ่งที่ปกคลุมผิวดินถูกชะล้างและไหลลงสู่แหล่งน้ำมากกว่าปกติ มีทั้งสารอินทรีย์ สารอนินทรีย์ และสารเคมีต่างๆ ที่ใช้ในกิจการต่างๆ ซึ่งทำให้น้ำขุ่นได้ง่าย โดยเฉพาะในฤดูฝน

3) มีแร่ธาตุเจือปนอยู่มากจนไม่เหมาะแก่การใช้ประโยชน์ น้ำที่มีแร่ธาตุปนอยู่เกินกว่า 50 พีพีเอ็มนั้น เมื่อนำมาดื่มจะทำให้เกิดโรคนี้่วและโรคอื่นได้

4) การใช้สารเคมีที่มีพิษตกค้าง เช่น สารที่ใช้ป้องกันหรือกำจัดศัตรูพืชหรือสัตว์ ซึ่งเมื่อถูกฝนชะล้างลงสู่แหล่งน้ำจะก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต

3. ปัญหาการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างไม่เหมาะสม เช่น ใช้มากเกินไปจนน้ำจืดเป็นโดยเฉพาะเมื่อเกิดภาวะขาดแคลนน้ำ หรือการสูบน้ำใต้ดินขึ้นมาใช้มากเกินไปจนดินทรุด เป็นต้น

ปี พ.ศ. 2541 ธนาคารโลกพยากรณ์ว่า น้ำในโลกลดลง 1 ใน 3 ของปริมาณน้ำที่เคยมีเมื่อ 25 ปีก่อน และในปี ค.ศ. 2525 หรืออีก 25 ปีข้างหน้า การใช้น้ำจะเพิ่มอีกประมาณร้อยละ 65 เนื่องจากจำนวนประชากรโลกเพิ่มขึ้น การใช้น้ำอย่างไม่ถูกต้องและขาดการดูแลรักษาทรัพยากรน้ำ ซึ่งจะเป็นผลให้ประชากรโลกกว่า 3,000 ล้านคน ใน 52 ประเทศประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ

4. ปัญหาความเปลี่ยนแปลงของฟ้าอากาศ

เนื่องจากปรากฏการณ์เอล นินโญ (El Nino) และลานินา (La Nina) โดยปรากฏการณ์เอลนินโญเป็นปรากฏการณ์ที่ผิดธรรมชาติจะเกิดขึ้นประมาณ 5 ปีต่อครั้งนานครั้งละ 8 - 10 เดือน โดยกระแสน้ำอุ่นในมหาสมุทรแปซิฟิกจะวนกลับบริเวณเส้นศูนย์สูตรไหลย้อนกลับไปแทนที่กระแสน้ำเย็นในมหาสมุทร แปซิฟิกจะวนออกลงไปถึงชายฝั่งตะวันตก

เนียงเหนือของทวีปอเมริกาใต้ (ประเทศเปรู เอกวาดอร์ และชิลีตอนเหนือ) ทำให้ผิวน้ำที่เคยเย็นกลับอุ่นขึ้นและที่เคยอุ่นกลับเย็นลง

เมื่ออุณหภูมิของผิวน้ำเปลี่ยนแปลงไปก็จะส่งผลทำให้อุณหภูมิเหนือน้ำเปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน เป็นผลให้เกิดความร้อนและความแห้งแล้งในบริเวณที่เคยมีฝนชุก และเกิดฝนตกหนักในบริเวณที่เคยแห้งแล้งลมและพายุเปลี่ยนทิศทาง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดเป็นบริเวณกว้าง จึงส่งผลกระทบต่อโลกอย่างกว้างขวาง สามารถทำลายระบบนิเวศในซีกโลกใต้ รวมทั้งพื้นที่บางส่วนเหนือเส้นศูนย์สูตรได้ สาหรัยทะเลบางแห่งตายเพราะอุณหภูมิสูง ปลาที่เคยอาศัยในน้ำอุ่นต้องว่ายหนีไปหาน้ำเย็นทำให้มีปลาแปลกชนิดเพิ่มขึ้น และหลังการเกิดปรากฏการณ์เอล นินโญ แล้ว ก็เกิดปรากฏการณ์ลานีนา ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามตามมา โดยจะเกิดเมื่อกระแสน้ำอุ่นและคลื่นความร้อนในมหาสมุทรแปซิฟิกตอนใต้เคลื่อนย้อนไปทางตะวันตก ทำให้บริเวณมหาสมุทรแปซิฟิกตะวันออกที่อุณหภูมิเริ่มเย็น จะมีการรวมตัวของไอน้ำปริมาณมาก ทำให้อากาศเย็นลง เกิดพายุ และฝนตกหนักโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียน

เอล นินโญ เคยก่อตัวครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2525 - 2526 ซึ่งส่งผลทำให้อุณหภูมิผิวน้ำสูงกว่าปกติถึง 9 องศาฟาเรนไฮต์ ทำลายชีวิตมนุษย์ทั่วโลกถึง 2,000 คน ค่าเสียหายประมาณ 481,000 ล้านบาท ปะการังในทะเลแคริบเบียนเสียความสมดุลไปร้อยละ 50 - 97 แต่ในปี พ.ศ. 2540 กลับก่อตัวกว้างกว่าเดิม ซึ่งคิดเป็นพื้นที่ได้กว้างใหญ่กว่าประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเขตน้ำอุ่นนอกชายฝั่งประเทศเปรูขยายออกไปไกลกว่า 6,000 ไมล์ หรือประมาณ 1 ใน 4 ของเส้นรอบโลก อุณหภูมิผิวน้ำวัดได้เท่ากันและมีความหนาของน้ำถึง 6 นิ้ว ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เลวร้ายที่สุดในรอบ 150 ปี โดยเริ่มแสดงผลตั้งแต่เดือนเมษายน 2541

นอกจากนี้ปรากฏการณ์เรือนกระจกและการลดลงของพื้นที่ป่ายังส่งเสริมความรุนแรงของปัญหาอีกด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) ประเทศไทย ประสบความร้อนและแห้งแล้งรุนแรงทั่วประเทศ ฝนตกน้อยหรือตกล่าช้ากว่าปกติ (ยกเว้นภาคใต้ที่กลางเดือนสิงหาคมเกิดฝนตกหนักจนน้ำท่วม) ปริมาณน้ำในแม่น้ำ อ่างเก็บน้ำและเขื่อนลดน้อยลงมาก รวมทั้งบางจังหวัดมีอุณหภูมิในฤดูร้อนสูงมากและเกิดติดต่อกันหลายวัน เช่น จังหวัดตากมีอุณหภูมิในเดือนเมษายน พ.ศ. 2541 สูงถึง 43.7 องศาเซลเซียส ซึ่งนับว่าสูงที่สุดในรอบ 67 ปี นอกจากนี้ยังทำให้ผลผลิตทางการเกษตรโดยเฉพาะไม้ผลลดลง

2) ประเทศอินโดนีเซีย ประสบความแห้งแล้ง ทั้งที่อยู่ในเขตรมรสุมและมีป่าฝนเมื่อฝนไม่ตกจึงทำให้ไฟไหม้ป่าที่เกิดขึ้นในเกาะสุมาตราและบอร์เนียวเผาผลาญป่าไปประมาณ 14 ล้านไร่ พร้อมทั้งก่อปัญหามลพิษทางอากาศเป็นบริเวณกว้าง มีผู้คนป่วยไข้เจ็บมีน้ันทันวิสัยไม่ดีจนทำให้เครื่องบินสายการบินการูตาดกและผู้เสียชีวิต 234 คน อีกทั้ง ยังทำให้

LIRT

ผลิตผลการเกษตรตกต่ำ โดยเฉพาะเมล็ดกาแฟโรบัสตาที่ส่งออกมากเป็นอันดับหนึ่งได้รับความเสียหายมากเป็นประวัติการณ์

3) ประเทศปาปัวนิวกินี ได้รับผลกระทบรุนแรงที่สุดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มีคนตายจากภัยแล้ง 80 คนและประสบปัญหาแล้งอีกประมาณ 1,000,000 คน

4) ประเทศออสเตรเลีย อากาศแห้งแล้งรุนแรงจนต้องฆ่าสัตว์เลี้ยงเพราะขาดแคลนน้ำและอาหาร ซึ่งคาดว่า ผลผลิตการเกษตรจะเสียหายประมาณ 432 ล้านเหรียญ

5) ประเทศเกาหลีเหนือ ปัญหาความแห้งแล้งรุนแรงและอดอยากรุนแรงมาก พืชไร่เสียหายมาก

6) ประเทศสหรัฐอเมริกา เกิดพายุเฮอริเคนทางด้านฝั่งตะวันตกมากขึ้น โดยเฉพาะภาคใต้ของรัฐแคลิฟอร์เนียได้รับภัยพิบัติมากที่สุด ส่วนทางฝั่งตะวันออกซึ่งมีเฮอริเคนค่อนข้างมาก คลื่นลมกลับสงบกว่าปกติ

7) ประเทศเปรูและชิลี เกิดฝนตกหนักและจับปลาดินน้อยลง (เคยเกิดฝนตกหนักและน้ำท่วมในทะเลทรายอะตาคามา ประเทศชิลี อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ทั้งๆ ที่บริเวณนี้แห้งแล้งมากจนประเทศสหรัฐอเมริกาขอใช้เป็นสถานที่ฝึกนักอวกาศโดยสมมติว่าเป็นพื้นผิวดาวอังคาร)

8) ทวีปแอฟริกา แห้งแล้งรุนแรง พืชไร่อาจเสียหายประมาณครึ่งหนึ่ง

ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในประเทศไทย

1. การขาดแคลนน้ำหรือภัยแล้ง ในหน้าแล้ง ประชากรไทยจะขาดแคลนน้ำ ดื่มน้ำใช้จำนวน 13,000 - 24,000 หมู่บ้าน ประชากรประมาณ 6 - 10 ล้านคน ซึ่งโดยส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง การขาดแคลนน้ำในระดับวิกฤตจะเกิดเป็นระยะๆ และรุนแรงขึ้น น้ำในเขื่อนสำคัญต่างๆ โดยเฉพาะเขื่อนภูมิพลมีปริมาณเหลือน้อยจนเกือบจะมีผลกระทบต่อการผลิตกระแสไฟฟ้า และการผลิตน้ำประปาสำหรับใช้ในหลายจังหวัด การลดปริมาณของฝนและน้ำที่ไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำ และการเกิดฝนมีแนวโน้มลดลงทุกภาค ประมาณร้อยละ 0.42 ต่อปี เป็นสิ่งบ่งชี้สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มความรุนแรงของภัยแล้ง

สำหรับปริมาณน้ำที่ไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำของเขื่อนและแม่น้ำสำคัญ เช่น เขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์และแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 เป็นต้นมา ก็มีปริมาณลดลงเช่นกัน เนื่องจากต้นน้ำลำธารถูกทำลายทำให้ฝนและน้ำทำน้อยลง ขณะเดียวกันความต้องการใช้น้ำกลับมีมากและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เช่น การประปานครหลวงใช้ผลิตน้ำประปาประมาณ 1,300 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี การผลักดันน้ำเค็มบริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำท่าจีนจะต้องใช้น้ำจืด ประมาณ 2,500 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี การทำนาปีใช้ประมาณ 4,000 ล้านลูกบาศก์เมตร และการทำนาปรังจะใช้ประมาณ 6,000 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยมีแนวโน้มของการใช้เพิ่มมากขึ้นทุกปี

LIRT

2. ปัญหาน้ำท่วมหรืออุทกภัย เกิดจากฝนตกหนักหรือตกติดต่อกันเป็นเวลานานๆ เนื่องจากการตัดไม้ทำลายป่า แหล่งน้ำต้นเขินทำให้รองรับน้ำได้น้อยลง การก่อสร้างที่ทำให้น้ำไหลได้น้อยลง เช่น การก่อสร้างสะพาน นอกจากนี้ น้ำท่วมอาจเกิดจากน้ำทะเลหนุนสูงขึ้น พื้นดินทรุดตัวเนื่องจากการสูบน้ำใต้ดินไปใช้มากเกินไป พื้นที่เป็นที่ต่ำและการระบายน้ำไม่ดี และการสูญเสียพื้นที่น้ำท่วมขัง ตัวอย่างได้แก่ การถมคลองเพื่อก่อสร้างที่อยู่อาศัย รวมทั้งการบุกรุกพื้นที่ชุ่มน้ำ เช่น กว๊านพะเยา บึงบอระเพ็ด ทะเลสาบสงขลา และหนองหาร จังหวัดสกลนครเพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่น

3. เกิดมลพิษทางน้ำและระบบนิเวศถูกทำลาย โดยส่วนใหญ่แล้ว น้ำจะเกิดการเน่าเสียเพราะการเจือปนของอินทรีย์สาร สารพิษ ตะกอน สิ่งปฏิกูลและน้ำมันเชื้อเพลิงลงสู่แหล่งน้ำ ซึ่งมีผลให้พืชและสัตว์น้ำเป็นอันตราย เช่น การที่ปะการัง ตัวอ่อนของสัตว์น้ำ และปลาที่เลี้ยงตามชายฝั่งบริเวณเกาะภูเก็ตตายหรือเจริญเติบโตผิดปกติ เพราะถูกตะกอนจากการทำเหมืองแร่ทับถม เนื่องจากตะกอนจะไปอุดตันช่องเหงือกทำให้ได้รับออกซิเจนไม่เพียงพอ

4. แหล่งน้ำต้นเขิน ดินและตะกอนดินที่ถูกชะล้างลงสู่แหล่งน้ำนั้นทำให้แหล่งน้ำต้นเขินและเกิดน้ำท่วมได้ง่าย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเดินเรือ และยังเป็นผลเสียต่อการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำ โดยเฉพาะบริเวณอ่าวไทยตอนบน โดยในแต่ละปีตะกอนดินถูกพัดพาไปทับถมกันมากถึงประมาณ 1.5 ล้านตัน

5. การสูบน้ำใต้ดินไปใช้มากเกินไปจนแผ่นดินทรุดตัว ชาวกรุงเทพมหานครและปริมณฑลทั้ง 6 จังหวัดใช้น้ำบาดาลจำนวนมาก เมื่อปี 2538 พบว่า ใช้ประมาณวันละ 1.5 ล้านลูกบาศก์เมตร ภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจใช้ประมาณวันละ 1.2 ล้านลูกบาศก์เมตร ทำให้ดินทรุดตัวลงทีละน้อยและทำให้เกิดน้ำท่วมขังได้ง่ายขึ้น

การอนุรักษ์น้ำ

การอนุรักษ์น้ำ หมายถึงการป้องกันปัญหาที่พึงจะเกิดขึ้นกับน้ำ และการนำน้ำมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำรงชีพของมนุษย์ เราจึงควรช่วยกันแก้ปัญหาการสูญเสียทรัพยากรน้ำด้วยการอนุรักษ์น้ำดังนี้

1.การปลูกป่า โดยเฉพาะการปลูกป่าบริเวณพื้นที่ต้นน้ำ หรือบริเวณพื้นที่ภูเขา เพื่อให้ต้นไม้มันเป็นตัวกักเก็บน้ำตามธรรมชาติ ทั้งบนดินและใต้ดิน แล้วปลดปล่อยออกมาอย่างต่อเนื่องตลอดปี สามารถป้องกันปัญหาอื่น ๆ ได้ เช่น ปัญหาการพังทลายของดิน ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และการเกิดน้ำท่วม

2.การพัฒนาแหล่งน้ำ เนื่องจากปัจจุบันแหล่งน้ำธรรมชาติต่าง ๆ เกิดสภาพต้นเขินเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ปริมาณน้ำที่จะกักขังไว้มีปริมาณลดลง การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อให้มีน้ำเพียงพอจึงจำเป็นต้องทำการขุดลอกแหล่งน้ำให้กว้างและลึกใกล้เคียงกับสภาพเดิมหรือมากกว่า ตลอดจนการจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติม อาจกระทำโดยการขุดเจาะน้ำบาดาลมาใช้ ซึ่งต้องระวังปัญหาการเกิดแผ่นดินทรุด หรือการขุดเจาะแหล่งน้ำผิวดินเพิ่มเติม

3.การสงวนน้ำไว้ใช้ เป็นการวางแผนการใช้น้ำเพื่อให้มีน้ำที่มีคุณภาพมาใช้ตลอดฤดูกาล โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การทำบ่อหรือสระเก็บน้ำ การหาภาชนะขนาดใหญ่เพื่อกักเก็บน้ำฝน (เช่น โถงหรือแท็งก์น้ำ) รวมทั้งการสร้างอ่างเก็บน้ำ และระบบชลประทาน

4.การใช้น้ำอย่างประหยัด เป็นการนำน้ำมาใช้ประโยชน์หลายอย่างอย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งด้านการอนุรักษ์น้ำและตัวผู้ใช้น้ำเอง กล่าวคือ สามารถลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าน้ำลงได้ ปริมาณน้ำเสียที่จะทิ้งลงแหล่งน้ำมีปริมาณน้อยลง และป้องกันปัญหาการขาดแคลนน้ำ

5.การป้องกันการเกิดมลพิษของน้ำ ปัญหาส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในเมืองใหญ่ ๆ ซึ่งมีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น หรือย่านอุตสาหกรรม การป้องกันปัญหามลพิษของน้ำจะต้องอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือ และเจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำอย่างเคร่งครัด น้ำเสียที่ปล่อยออกมาจากโรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล ต้องควบคุมอย่างจริงจังและบังคับให้มีการบำบัดน้ำเสียก่อนทิ้งหรือปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ สำหรับประชาชนทั่วไป สามารถช่วยป้องกันการเกิดน้ำเสียได้ด้วยการไม่ทิ้งขยะ หรือสิ่งปฏิกูล หรือสารพิษลงสู่แหล่งน้ำ

6.การนำน้ำที่ใช้แล้วกลับไปใช้ใหม่ น้ำที่ถูกนำไปใช้แล้วในบางครั้งยังมีสภาพที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่นได้ เช่น น้ำจากการล้างภาชนะอาหารสามารถนำไปใช้รดน้ำต้นไม้ น้ำจากการซักผ้าสามารถนำไปถูบ้าน สดุด้ายนำไปใช้รดน้ำต้นไม้ได้ เป็นต้น สำหรับกิจการของโรงงานอุตสาหกรรม น้ำที่เกิดจากกระบวนการผลิตซึ่งมีอุณหภูมิสูง เมื่อปล่อยทิ้งไว้ให้เย็น สามารถนำไปใช้ใหม่ได้แม้แต่น้ำเสียเมื่อผ่านระบบบำบัดสามารถนำไปใช้ในกิจกรรมบางอย่างของโรงงานได้ เช่น การทำความสะอาดโรงงาน อุปกรณ์เครื่องมือบางอย่าง

*****

ที่ สศ ๐๐๐๑/๑๙/๕๕

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๑๒๘ อาคารพญาไทพลาซ่า ถนนพญาไท กทม. ๑๐๕๐๐

๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่อง

“แนวทางการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน”

๒. เอกสารประกอบความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการน้ำ
อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน”

ด้วยสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ ซึ่งในระยะที่ผ่านมายังมีปัญหา อุปสรรค บางประการ ที่ทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการน้ำของประเทศให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้ จึงมอบหมายให้คณะทำงานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะทำงานวิชาการ และคณะทำงานประจำอื่นๆ ของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดำเนินการศึกษา และแลกเปลี่ยนข้อมูล ข้อคิดเห็นจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจัดสัมมนาเวทีนโยบายสาธารณะหลายระดับ เพื่อจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับ แนวทางการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อประกอบการพิจารณานำไปกำหนดนโยบายการบริหารจัดการน้ำของประเทศให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในคราวประชุมครั้งที่ ๒๓/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ได้พิจารณารายงานผลการศึกษาดังกล่าว และมีมติให้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี เรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน” โดยมีสาระสำคัญประกอบด้วย ๕ ด้าน คือ

๑. ด้านนโยบายการจัดการทรัพยากรน้ำ
๒. ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ
๓. ด้านกฎหมาย
๔. ข้อเสนอแนะนำร่องแก้ไขปัญหามการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างบูรณาการเพื่อความ

เป็นธรรม กรณีการจัดการทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก และกรณีทะเลสาบสงขลา

/ ๕. การให้ความช่วยเหลือ ...

๕. การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติน้ำท่วม ในระยะเร่งด่วน

(โดยมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย)

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหากผลการพิจารณาเป็นประการใด ขอได้โปรด
แจ้งให้ทราบในโอกาสแรกด้วย จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายโคทม อารียา)

ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานกิจการสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โทร. ๐-๒๖๑๒-๙๒๑๘ โทรสาร ๐-๒๖๑๒-๙๑๕๒

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

ความเห็นและข้อเสนอแนะ

เรื่อง

**แนวทางการบริหารจัดการ “น้ำ”
อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน**

โดย

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

ความเห็นและข้อเสนอแนะ
“แนวทางการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน”

ความเห็นและข้อเสนอแนะ

"แนวทางการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน"

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคณะทำงานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะทำงานวิชาการ และคณะทำงานประจำอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง "แนวทางการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน" ของประเทศไทย เพื่อประกอบการพิจารณานำไปกำหนดนโยบายการบริหารจัดการน้ำของประเทศให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป โดยประมวลและสังเคราะห์มาจากผลการศึกษาข้อมูลการจัดการน้ำของประเทศไทยจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างภาคส่วนที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำโดยการจัดสัมมนาเวทีนโยบายสาธารณะหลายระดับ การศึกษาแนวทางการบริหารทรัพยากรน้ำจากความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาฯ ชุดที่ 1 ซึ่งได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีทั้งหมด 24 เรื่อง การศึกษาดูงานเรื่องผลประโยชน์และผลกระทบจากการดำเนินการโครงการโขง-ชี-มูล รวมทั้งการศึกษาดูงานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงกรณีดินถล่มและน้ำป่าไหลหลากในจังหวัดที่ประสบภัยพิบัติ ซึ่งมีความเป็นมาและความเห็นและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ความเป็นมา

1. ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันปัญหาการบริหารจัดการน้ำของประเทศไทยมี 3 ประการ กล่าวคือ 1) ปัญหาด้านนโยบายและแผนหลัก ซึ่งรัฐบาล และหน่วยงานของรัฐเป็นผู้กำหนดนโยบาย และแผนงานเพียงฝ่ายเดียว จึงไม่เป็นนโยบายแห่งชาติ เพราะขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ทำให้การบริหารจัดการไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ไม่ชัดเจนเพียงพอ ขาดความเป็นธรรมในการจัดสรร และไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ปัญหาด้านโครงสร้างขององค์กรบริหารจัดการน้ำ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐด้านจัดการทรัพยากรน้ำมีการทำงานซ้ำซ้อน ขาดการบูรณาการ รวมทั้งขาดความเข้าใจในภาพรวมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ มีข้อมูลน้ำที่ไม่เพียงพอและไม่ทันเหตุการณ์ จึงไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทันสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น 3) ปัญหาด้านกฎหมาย ซึ่งกฎหมายปัจจุบันให้อำนาจเฉพาะกับหน่วยงานของรัฐในการตัดสินใจ ก่อให้เกิดการจัดสรรน้ำที่ไม่เป็นธรรมและไม่สอดคล้องกับระบบนิเวศและวัฒนธรรมการจัดการน้ำในแต่ละท้องถิ่น

LIRT

2. สภาพที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ชุดที่ 1 (ระหว่างปี 2544-2548) ได้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับน้ำให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาจำนวน 24 เรื่อง ข้อเสนอดังกล่าวต้องการให้รัฐบาลจัดการน้ำเพื่อแก้ปัญหาวิกฤตด้านการขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค การขาดแคลนน้ำใช้ในภาคเกษตร การแก้ปัญหา น้ำท่วม การบริหารจัดการน้ำหลาก การบำบัดน้ำเสีย การแก้ปัญหาภัยแล้ง การแก้ปัญหา มลพิษในลุ่มน้ำต่างๆ การแก้ไขปัญหการใช้ น้ำในลุ่มน้ำสำคัญๆ รวมถึงการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำของประชาชน ซึ่งผลการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีส่วนใหญ่รับทราบความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาพที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมอบหมายให้หน่วยงานเจ้าของเรื่องรับไปพิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังมีปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำอีกมาก ทั้งนี้ จำเป็นต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวและโครงสร้างควบคู่ไปกับการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

3. ตัวอย่างการจัดการน้ำที่ไม่เป็นธรรมและขาดการบูรณาการที่ปรากฏให้เห็นชัดเจน มีดังต่อไปนี้

3.1 การจัดการน้ำในภาคตะวันออก มีปัญหาด้านการจัดสรรน้ำที่ไม่เป็นธรรม เนื่องจากรัฐบาลได้ให้สัมปทานผูกขาดในการจัดการน้ำแก่บริษัทบริหารจัดการน้ำภาคตะวันออก จำกัด(มหาชน) หรือ East Water ทำให้การกระจายน้ำมุ่งไปสู่ภาคอุตสาหกรรมที่ให้ผลตอบแทนมากกว่า ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม สร้างความขัดแย้งระหว่างภาคเกษตร ชุมชน และภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ

3.2 การจัดการน้ำในทะเลสาบสงขลา : เป็นการจัดการน้ำที่ไม่มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานของรัฐ และบูรณาการการใช้ประโยชน์ของประชาชนที่แตกต่างกัน เช่น การเกษตร การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง และการใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภค การสร้างเขื่อนกั้นปากกระว้างในทะเลสาบสงขลา ก่อให้เกิดการทำลายระบบนิเวศ ส่งผลต่อการตื้นเขินของทะเลสาบ พันธุ์สัตว์น้ำลดลง รวมถึงปัญหาน้ำท่วมและน้ำเสียที่ยังคงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนรอบๆ พื้นที่อย่างรุนแรง และก่อให้เกิดความขัดแย้งในหมู่ประชาชน รวมทั้งประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ

4. สถานการณ์ปัจจุบันได้เกิดวิกฤตอุทกภัยของประเทศไทย เนื่องจากเกิดฝนตกหนัก มีน้ำป่าไหลทะลัก จนเป็นเหตุให้เกิดสภาวะน้ำท่วมฉับพลันและสภาพน้ำท่วมซึ่งเป็นเวลานาน ในหลายจังหวัดของภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคกลาง รวม 47 จังหวัด ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนเดือดร้อนนับเป็นจำนวนล้านคน รวมทั้งได้สร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยอย่างรุนแรง ซึ่งแม้ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่างๆ ดำเนินการให้การช่วยเหลือในเบื้องต้นแล้ว แต่เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นในครั้งนี้นี้ส่งผลกระทบต่อ

ประชาชนเป็นจำนวนมาก จำนวนของปัญหาที่เกิดขึ้นมีหลายเรื่องและหลายระดับในขณะเดียวกัน ซึ่งภาครัฐจะต้องมีมาตรการและแนวทางการแก้ไข พื้นฟู เยียวยาในระยะยาว รวมถึงการมีมาตรการ ในการป้องกัน การบรรเทาความเสียหายหากเกิดภัยพิบัติลักษณะเดียวกันในอนาคต

5. เมกกะโปรเจกต์น้ำ เป็นโครงการเพื่อบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการตามนโยบายของ รัฐบาลชุดที่ผ่านมา(พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี) มีวงเงินงบประมาณจำนวนประมาณ 200,000 ล้านบาท มีระยะเวลาดำเนินการระหว่างปี 2549-2552 โครงการดังกล่าวเป็นการบริหารจัดการ น้ำแบบรวมศูนย์อำนาจ มีเป้าหมายให้ภาคธุรกิจเอกชนหรือนักลงทุนต่างชาติเข้ามาดำเนินการ อาจจะส่งผลให้เกิดการผูกขาดการจัดสรรน้ำ และสร้างประโยชน์ให้กับเฉพาะบางกลุ่ม ในขณะที่ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งจะนำไปสู่ความไม่เป็นธรรม และเป็นสาเหตุของการ สร้างความขัดแย้งในการแย่งชิงทรัพยากรน้ำที่รุนแรงมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน” ของประเทศไทย

1. ด้านนโยบายการจัดการทรัพยากรน้ำ

- 1) รัฐบาลต้องกำหนดให้การจัดการทรัพยากรน้ำเป็นนโยบายแห่งชาติที่ต้องให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายดังกล่าว
- 2) นโยบายการจัดการทรัพยากรน้ำต้องสอดคล้องกับความหลากหลายทางกาย ภาพของแต่ละลุ่มน้ำ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 3) ต้องจัดสรรน้ำที่เป็นธรรมโดยจัดลำดับความสำคัญจากน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค น้ำ เพื่อใช้ในการเกษตร น้ำเพื่อการรักษาระบบนิเวศและน้ำเพื่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจอื่นๆ เช่น ภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการ เป็นต้น
- 4) เร่งการอนุรักษ์แหล่งน้ำตามธรรมชาติโดยการรักษาและฟื้นฟูระบบนิเวศด้านน้ำ ให้สมบูรณ์
- 5) ต้องสนับสนุนการจัดการน้ำในพื้นที่ทำการเกษตร และพื้นที่ของตนเองเพื่อเป็น หลักประกันในการแก้ไขปัญหามลพิษจากดิน
- 6) ให้มีการศึกษา ทบทวนการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ คูคลอง และอุโมงค์ระบาย น้ำในโครงการที่ส่งผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม และความเป็นอยู่ของประชาชนที่เคยอาศัยอยู่เดิม รวมทั้งการทบทวนโครงการน้ำแบบบูรณาการโดยให้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่าง แท้จริง

2. ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ

- 1) ให้มีองค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่เป็นอิสระระดับชาติ เพื่อให้ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการน้ำเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ
- 2) ให้มีการปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในสัดส่วนที่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำโดยตรง เพื่อทำหน้าที่ในการดูแลรักษาการฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำ
- 3) รัฐบาลต้องส่งเสริมและสนับสนุนคณะกรรมการลุ่มน้ำทางด้านวิชาการงบประมาณหรือบุคลากร เพื่อให้คณะกรรมการลุ่มน้ำสามารถบริหารจัดการน้ำ อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) รัฐบาลต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะกรรมการลุ่มน้ำทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้ใช้น้ำลุ่มน้ำ
- 5) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำของประเทศ ควรมีบทบาทภารกิจของแต่ละหน่วยงานที่ชัดเจนเพื่อไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานและไม่สิ้นเปลืองงบประมาณ และในระหว่างหน่วยงานควรมีทิศทางการทำงานที่เสริมสร้างกันและไม่ขัดแย้งกัน

3. ด้านกฎหมาย

ให้มีกฎหมาย ว่าด้วยการจัดการทรัพยากรน้ำโดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้

- 1) ให้"น้ำ"เป็นทรัพยากรสาธารณะที่ประชาชนทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้
- 2) ให้มี"คณะกรรมการนโยบายน้ำแห่งชาติ"มีองค์ประกอบที่มาจาก ตัวแทนภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชนในสัดส่วนที่เท่าเทียมกัน
- 3) ให้มี"คณะกรรมการลุ่มน้ำ"ทั้งในลุ่มน้ำหลัก และลุ่มน้ำย่อย มีองค์ประกอบที่มาจากตัวแทนภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคเอกชนของทุกระดับในสัดส่วนที่เท่าเทียมกัน
- 4) ให้มีมาตรการจัดการทรัพยากรน้ำ ที่สอดคล้องกับภูมินิเวศ วัฒนธรรม จารีต ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 5) กำหนดให้มีกลไกของคณะกรรมการ การจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ประกอบด้วย ตัวแทนภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคเอกชนเพื่อให้มีการจัดการความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรน้ำ

LIRT

4. ข้อเสนอแนะรณรงค์แก้ไขปัญหการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างบูรณาการเพื่อ ความเป็นธรรม

4.1 แก้ไขปัญหการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นธรรม : กรณีการจัดการ ทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก

- 1) ควรมีการศึกษาการใช้น้ำทั้งในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มอนาคตของทุก
ภาคส่วนเพื่อเป็นพื้นฐานในการจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรน้ำ
- 2) ให้มีแผนการจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบโดยต้องเน้นการฟื้นฟู และรักษา
ความสมดุลของแหล่งน้ำธรรมชาติอย่างสมดุล
- 3) ต้องดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการ
ทรัพยากรน้ำอย่างทั่วถึงและเป็นจริง โดยเฉพาะประชาชนที่ใช้ประโยชน์จากน้ำ
- 4) ให้มีกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทุกระดับประกอบด้วยตัวแทนภาค
รัฐและภาคประชาชนในสัดส่วนที่เทียบกัน

4.2 แก้ไขปัญหการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างบูรณาการ : กรณีทะเลสาบ สงขลา

- 1) ต้องบูรณาการองค์ความรู้ท้องถิ่นและงานศึกษาวิจัยที่มีอยู่จำนวนมากเพื่อ
ใช้เป็นฐานข้อมูลในการจัดทำแผน
- 2) ต้องจัดทำแผนการจัดการโดยต้องเน้นการอนุรักษ์ฟื้นฟูระบบนิเวศทะเล
สาบและการส่งเสริมอาชีพที่ไม่ทำลายทรัพยากรในทะเลสาบ
- 3) ต้องดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการอย่างทั่วถึง
และเป็นจริง
- 4) สร้างระบบการสนับสนุนการพัฒนาและการจัดการความขัดแย้งที่เน้นการมี
ส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบองค์กรเครือข่าย ทั้งระดับตำบล อำเภอ จังหวัด โดยต้องมีกระบวนการ
คัดเลือกตัวแทนกลุ่มน้ำเพื่อให้ได้ตัวแทนที่มาจากกลุ่มน้ำจริงๆ

5. การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติน้ำท่วม ในระยะเร่งด่วน

- 1) รัฐบาลควรเร่งดำเนินการมอบหมายหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ให้ความช่วยเหลือ
ผู้ที่ประสบภัยพิบัติน้ำท่วมอย่างเร่งด่วนและทันต่อเหตุการณ์ โดยอาศัยกลไก มาตรการ และ
งบประมาณ ตามที่รัฐบาลได้เสนอไว้แล้ว ทั้งนี้ต้องเน้นให้ความช่วยเหลืออย่างทั่วถึง มีความเป็นธรรม

และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนผู้เดือดร้อน โดยเฉพาะการจ่ายค่าชดเชยความเสียหาย แก่ครอบครัวที่ยอมให้ผ่น้ำเข้าพื้นที่ตนเอง

2) ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนและผลกระทบจากภัยพิบัติน้ำท่วม รวมตัวเป็นเครือข่าย เพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

.....

เอกสารประกอบความเห็นและข้อเสนอแนะ
“แนวทางการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน”

เอกสารประกอบความเห็นและข้อเสนอแนะ แนวทางการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน

.....

ประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ของโลก จัดได้ว่าเป็นประเทศที่ไม่ขาดแคลนน้ำ ทางกลับกันมีสัดส่วนการเก็บกักน้ำของประเทศอยู่ในระดับสูง ดังนั้นประเทศไทยในอดีต

"ทรัพยากรน้ำ" มีความจำเป็นอย่างมากในลักษณะการเอื้ออำนวยต่อการทำอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำนาของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ปัญหาวิกฤตน้ำในขณะนั้นจึงเป็นปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งซึ่งเป็นวงจรตามธรรมชาติมากกว่าด้านอื่น เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฟุ่มเฟือยจนทำลายระบบนิเวศ มีความต้องการใช้น้ำในปริมาณที่มากขึ้น จึงทำให้เกิดปัญหาการจัดการการใช้ทรัพยากรน้ำของประเทศ และการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติด้านน้ำ เช่น การเกิดอุทกภัย น้ำท่วม ดินถล่ม ภาวะการขาดแคลนน้ำในหน้าแล้ง เป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งประเทศในปัจจุบัน

ตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของภาครัฐ จะมุ่งเน้นในเรื่องการจัดหาน้ำสำหรับฤดูแล้งเป็นเรื่องหลัก แม้กระทั่งในรัฐบาลที่ผ่านมา(พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี)ได้มีการเตรียมการโครงการเมกกะโปรเจกต์ ซึ่งประกอบด้วย 6 สาขา โดยกำหนดให้มีสาขาทรัพยากรน้ำอยู่ด้วย บรรจุไว้เป็นกรอบแผนบริหารราชการแผ่นดิน ในช่วงปี 2548-2552 ยุทธศาสตร์ที่ 4 เรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสร้างระบบเก็บกักและระบบกระจายน้ำให้สอดคล้องกับความต้องการแก้ปัญหาภัยแล้ง อุทกภัย เห็นได้ว่าเป็นเรื่องการพัฒนาโครงการเพื่อการจัดหาน้ำ มากกว่าการจัดการด้านความต้องการน้ำ ดังนั้นประชาชนผู้ใช้น้ำทั่วไปจึงยังไม่มีเชื่อมั่นว่าโครงการดังกล่าวจะสามารถแก้ปัญหาการจัดการน้ำได้จริง

ในระหว่างปี 2544-2548 สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ชุดที่ 1 ได้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการจัดการการใช้น้ำของประเทศในมิติและมุมมองต่างๆรวม 24 เรื่อง แต่ปัญหาการใช้น้ำยังคงปรากฏอยู่และมีแนวโน้มจะมีมากยิ่งขึ้น

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ชุดที่ 2 เห็นว่าการจัดการทรัพยากรน้ำของภาครัฐมีผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งรัฐบาลควรมีนโยบายในการบริหารจัดการน้ำของประเทศโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อให้มีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเป็นธรรมระหว่างผู้ใช้น้ำ ในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประเทศให้มีใช้อย่างยั่งยืนด้วย จึงได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ประกอบด้วย 1) ด้านนโยบายการจัดการ

ทรัพยากรน้ำ 2) ด้านบริหารการจัดการน้ำ 3) ด้านกฎหมายน้ำ โดยมีความเป็นมา วิธีการประมวลข้อมูล และความเห็นและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ความเป็นมา

ปัญหาวิกฤตน้ำของประเทศไทยในอดีตส่วนใหญ่เป็นปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ซึ่งเป็นวงจรตามธรรมชาติมากกว่าด้านอื่น เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฟุ่มเฟือยจนทำลายระบบนิเวศ มีความต้องการใช้น้ำในปริมาณที่มากขึ้น จึงทำให้เกิดปัญหาการจัดการการใช้ทรัพยากรน้ำของประเทศ เช่น ภาวะการขาดแคลนน้ำในหน้าแล้ง การเกิดอุทกภัย น้ำท่วม ดินถล่ม เป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งประเทศในปัจจุบัน

1.1 สถานการณ์น้ำของประเทศ

1) สถานการณ์น้ำท่วม

การเร่งแก้ไขปัญหามหาภัยที่เกิดขึ้นกับชุมชนและพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อบรรเทาหรือกำจัดให้หมดไป รัฐบาลจะต้องกำหนดแผนและนโยบายให้ชัดเจน มีหน่วยงานดำเนินการแก้ไขปัญหามีความจำเป็นเอกภาพ มีความเข้าใจและแก้ปัญหาได้สอดคล้องกับสภาวะการเกิดอุทกภัย ซึ่งจากรายงานสถานการณ์น้ำท่วมระหว่างปี 2546-2547 และปี 2549 พบว่า

จากรายงานของกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2546 พบว่า ทั่วประเทศมีหมู่บ้านที่เกิดน้ำท่วมซ้ำซากจำนวน 6,764 หมู่บ้าน โดย 1) ภาคเหนือ มีหมู่บ้านที่เกิดน้ำท่วมซ้ำซากมากที่สุดในจังหวัดเชียงราย รองลงมา คือ จังหวัดพิจิตร และจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 447, 283 และ 234 หมู่บ้าน ตามลำดับ 2) ภาคกลาง คือ จังหวัดลพบุรี และจังหวัดสระแก้ว จำนวน 278 และ 174 หมู่บ้าน ตามลำดับ 3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 299 และ 277 หมู่บ้าน ตามลำดับ 4) ภาคใต้ มีหมู่บ้านที่เกิดน้ำท่วมซ้ำซากมากที่สุด คือ จังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดปัตตานี จำนวน 169 และ 155 หมู่บ้าน ตามลำดับ

มูลค่าความเสียหาย จากรายงานของกระทรวงมหาดไทย เพียงในช่วงครึ่งแรกของเดือนกันยายน 2546 ปรากฏว่า มีราษฎรได้รับความเสียหายแล้วเกือบ 300,000 คน พื้นที่เกษตรได้รับผลกระทบ 138,414 ไร่ รวมมูลค่าความเสียหายเบื้องต้นประมาณ 83.54 ล้านบาท

ปี 2547 ตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม เกิดเหตุน้ำท่วม-โคลนถล่มอย่างรุนแรงที่ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก โดยมีท่อนุงจำนวนมากไหลมาทับน้ำด้วย

ปลายเดือนกรกฎาคม น้ำท่วมขังในพื้นที่ จังหวัดร้อยเอ็ด และทำให้ถนนขาดหลายสาย พื้นที่นาข้าวถูกน้ำท่วมแล้วกว่า 300,000 ไร่ จังหวัดอุบลราชธานีเกิดวิกฤตน้ำท่วมจากมีปริมาณน้ำไหลเข้าสู่เขื่อนอุบลรัตน์จนล้น ต้องมีการอพยพประชาชนตามริมฝั่งน้ำไปอยู่ในที่ปลอดภัย

ในช่วงปลายเดือนกันยายน เป็นช่วงที่เกิดน้ำท่วมในหลายจังหวัดทั่วประเทศ ทั้งภาคเหนือ กลาง และตะวันออกเฉียงเหนือ จากภาวะฝนตกหนักและน้ำป่าไหลหลาก รวมทั้งเกิดเหตุดินถล่มในภาคเหนือ

สำหรับปี 2549 ได้เกิดภัยพิบัติทั้งภาวะอุทกภัยและดินถล่มซึ่งได้สร้างความเสียหายหนักที่สุด โดยนับตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ที่เกิดน้ำป่าไหลหลาก ดินโคลนถล่มในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี สุโขทัย แพร่ น่าน และลำปาง ต่อมาเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน ได้เกิดวิกฤตน้ำท่วมขังในพื้นที่ 48 จังหวัดของประเทศ ในพื้นที่ภาคเหนือ และภาคกลางโดยเฉพาะจังหวัดที่อยู่ติดแม่น้ำเจ้าพระยาตอนบน ซึ่งสร้างความเสียหายต่อชีวิตผู้คน ที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำมาหากิน และสิ่งสาธารณประโยชน์อย่างรุนแรง โดยยากที่จะสามารถประเมินมูลค่าความเสียหายได้

2) สถานการณ์ภัยแล้ง

สถานการณ์ภัยแล้ง เป็นวิกฤตน้ำอีกมิติหนึ่งซึ่งรัฐบาลต้องบริหารจัดการเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ประสบความเดือดร้อน โดย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย รายงานเกี่ยวกับภาวะภัยแล้งในช่วงปี 2545-2548 ว่ามีความรุนแรงต่อเนื่องกันทุกปี โดย

ช่วงปลายปี 2545 – กลางปี 2546 ว่า เกิดครอบคลุมพื้นที่ 62 จังหวัดมีผู้ประสบความเดือดร้อนมากกว่า 5.7 ล้านคน หรือเกือบ 1.4 ล้านครอบครัว มูลค่าความเสียหายประมาณ 174 ล้านบาท

ปี 2547 พบว่ามีสถานการณ์รุนแรงเพิ่มขึ้นตลอดทั้งปี โดยช่วงต้นปี น้ำในเขื่อน 20 แห่งทั่วประเทศ มีปริมาณลดต่ำที่สุดในรอบ 4 ปี โดยแต่ละแห่งมีน้ำเฉลี่ยเพียงร้อยละ 50-60 เท่านั้น

ปี 2548 สถานการณ์รุนแรงภัยแล้งมีความรุนแรงและยาวนาน ส่วนปริมาณน้ำรวมทั้งประเทศนั้น ณ เดือนแรก ของปีได้ลดลงเป็นจำนวนมากเหลือเพียงประมาณ 25,000 ล้าน ลบ.ม. ส่วนช่วงเวลาที่ภัยแล้งเกิดกว้างขวางที่สุดคือในเดือน มีนาคม มีจำนวนหมู่บ้านประสบภัยถึง 44,519 หมู่บ้าน ใน 71 จังหวัด หรือประมาณร้อยละ 60 ของหมู่บ้านทั่วประเทศ ราษฎรได้รับความเดือดร้อนประมาณ 11.06 ล้านคน พื้นที่เกษตรประสบภัยกว่า 11.75 ล้านไร่ มูลค่าความเสียหายเกือบ 6,000 ล้านบาท (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์:2548)

ในปีนี้เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดที่เดือดร้อนมาก พบว่า จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง เผชิญวิกฤตการณ์การขาดแคลนน้ำอย่างหนัก เนื่องจากการใช้น้ำมากในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งการ

แก้ปัญหาดังกล่าวของภาครัฐได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้ใช้น้ำและกลายเป็นสาเหตุของความขัดแย้งของผู้ใช้น้ำในพื้นที่ดังกล่าวในเวลาต่อมา จังหวัดนครราชสีมาพบวิกฤตน้ำต่ำที่สุดในรอบ 10 ปี ทำให้เกิดการกักตุนน้ำและต้องกำหนดเวลาจ่ายน้ำ ทำให้พืชผลเกษตรเสียหายสูงที่สุดของประเทศ

3) สถานการณ์มลภาวะทางน้ำ

สถานการณ์ด้านคุณภาพน้ำ ในช่วงปี 2546-2547 พบว่าโดยแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมลงมาก ได้แก่ แม่น้ำท่าจีนตอนล่าง แม่น้ำลำตะคองตอนล่าง ทะเลสาบสงขลา บริเวณปากคลองสำโรง รวมถึงแม่น้ำบางสายในภาคตะวันออก

ด้านการบำบัดน้ำเสีย ในภาพรวมพบว่า การสร้างระบบบำบัดน้ำเสียบางแห่งไม่สามารถส่งมอบให้แก่ท้องถิ่นได้ ขณะที่หลายแห่งภายหลังการส่งมอบแล้ว ท้องถิ่น ไม่สามารถบริหารจัดการเองได้ สำหรับด้านการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย ปัจจุบันพบว่าการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียเพียงไม่กี่แห่ง ในแต่ละแห่งก็ไม่สามารถจัดเก็บได้อย่างไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย

1.2 ปัญหาทรัพยากรน้ำ

1) ปัญหาการขาดแคลนน้ำ

สาเหตุ

วิกฤตการณ์การขาดแคลนน้ำเกิดจากเกิดจากสาเหตุหลายประการ คือ

(1) แหล่งต้นน้ำถูกทำลาย การบุกรุกทำลายแหล่งน้ำ ส่งผลให้พื้นที่ต้นน้ำลำธารอันเป็นแหล่งกำเนิดน้ำ ไม่สามารถดูดซับหรือชะลอน้ำไว้ในดิน เมื่อเกิดฝนตกหนักจึงทำให้น้ำไหลบ่าลงมาท่วมพื้นที่ตอนล่างอย่างรวดเร็วและรุนแรง

(2) ปริมาณน้ำท่าลดลง เนื่องจากปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าเกณฑ์เฉลี่ยในฤดูแล้ง โดยเฉพาะในภาคเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(3) กิจกรรมการใช้น้ำและความต้องการน้ำเพิ่มขึ้นในทุกกลุ่มน้ำ ทั้งกิจกรรมด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม อุปโภคและบริโภค การท่องเที่ยวตลอดจนการพัฒนาในด้านสังคมและวัฒนธรรม

(4) แหล่งน้ำธรรมชาติถูกทำลาย จากการขยายตัวของบ้านจัดสรร โรงงานภาคอุตสาหกรรม การพัฒนาการคมนาคม โดยขาดการวางแผนก่อให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ที่เป็นแหล่งน้ำรวมอาจทำให้มีการปนเปื้อนของสารพิษลงสู่แหล่งน้ำ

LIRT

ผลกระทบ

(1) ปัญหาการขาดแคลนนํ้านำไปสู่ปัญหาความขัดแย้ง และการแย่งชิงทรัพยากรนํ้าระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับภาคเกษตรกรรม ระหว่างเมืองกับชนบท รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านที่ใช้ลุ่มนํ้าเดียวกันและใช้นํ้าร่วมกัน โดยเฉพาะเมื่อไม่มีสนธิสัญญาหรือข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร

(2) การจัดการทรัพยากรนํ้าที่มุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งนํ้าโดยไม่คำนึงถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ หรือระบบนิเวศ ส่งผลต่อการทำลายพื้นที่ต้นนํ้าลำธาร ความเสื่อมโทรมของสภาวะแวดล้อม ทำให้ปริมาณนํ้าฝนมีแนวโน้มลดน้อยลง พื้นที่รับนํ้าไม่สามารถกักเก็บนํ้าเอาไว้ได้ ทำให้ปัญหาขาดแคลนนํ้ายังคงดำรงอยู่ ถ้าหากไม่ได้รับการจัดการนํ้าอย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งทำให้การขาดแคลนนํ้ามีความรุนแรงมากขึ้น

2) ปัญหาภัยแล้ง

ภัยแล้ง คือ ภัยที่เกิดจากการขาดแคลนนํ้าในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นเวลานาน จนก่อให้เกิดความแห้งแล้งและส่งผลกระทบต่อชุมชน

สาเหตุของการเกิดภัยแล้ง

(1) การเกิดภัยแล้งโดยธรรมชาติ มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิโลก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเปลี่ยนแปลงของระดับนํ้าทะเล และภัยที่เป็นภัยธรรมชาติ เช่น वादภัย แผ่นดินไหว เป็นต้น

(2) การเกิดภัยแล้งที่มีสาเหตุมาจากการกระทำของมนุษย์ ที่ส่งผลต่อการทำลายชั้นโอโซน ทำให้เกิดภาวะเรือนกระจก การพัฒนาด้านอุตสาหกรรม และการตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งทำให้ฝนตกน้อยลง

(3) มีสาเหตุมาจากฝนแล้งและทิ้งช่วง ซึ่งภัยแล้งในประเทศไทยจะเกิดใน 2 ช่วง ได้แก่

(3.1) ช่วงฤดูหนาวต่อเนื่องถึงฤดูร้อน ซึ่งเริ่มจากครึ่งหลังของเดือนตุลาคม เป็นต้นไป บริเวณประเทศไทยตอนบน(ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันออก) จะมีปริมาณฝนลดลงเป็นลำดับจนกระทั่งเข้าสู่ฤดูฝนในช่วงกลางเดือนพฤษภาคมของปีถัดไป ซึ่งภัยแล้งลักษณะนี้จะเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี

(3.2) ช่วงกลางฤดูฝน ประมาณปลายเดือนมิถุนายน ถึงเดือนกรกฎาคม จะมีฝนทิ้งช่วงเกิดขึ้น ภัยแล้งลักษณะนี้จะเกิดขึ้นเฉพาะท้องถิ่นหรือบางบริเวณ บางครั้งอาจครอบคลุมพื้นที่เป็นบริเวณกว้างเกือบทั่วประเทศ

LIRT

ผลกระทบ

ปัญหาก็ยังได้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ด้านทำให้ขาดแคลนน้ำอุปโภค บริโภค ผลิตผลทางการเกษตรลดลง รัฐต้องสูญเสียงบประมาณช่วยเหลือผู้ประสบภัยแล้งเป็นจำนวนมาก ประชาชน ต้องอพยพเข้ามาหางานทำในเมืองใหญ่ ทำให้เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม ก่อให้เกิดความขัดแย้งในการแย่งชิงน้ำระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับภาคเกษตรกรรม

3) ปัญหาน้ำท่วม

น้ำท่วมเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในช่วงฤดูฝน ซึ่งการตั้งถิ่นฐานเดิมในพื้นที่ลุ่ม ชุมชนไม่ถือว่าเป็นภัยธรรมชาติ แต่เป็นปรากฏการณ์ที่เรียกว่าน้ำหลาก และวิถีชีวิตของชุมชน ก็จะดำรงสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ แต่เนื่องจากรูปแบบการพัฒนาประเทศในระยะหลัง ได้มุ่งเน้นไปในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน อาคารบ้านเรือน ทำให้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมต้องปรับเปลี่ยนมาสู่การดำรงชีวิตแบบใหม่ น้ำหลากในปัจจุบันจึงกลายเป็นภัย ที่เรียกว่าภัยจากน้ำท่วม ซึ่งรัฐต้องหามาตรการในการแก้ไขปัญหา การเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ การขยายตัวต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานได้ก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วมที่รุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงขึ้นอันเนื่องมาจาก น้ำท่วมซึ่งกินเวลายาวนาน ซึ่งอาจเรียกว่ามีลักษณะเป็นน้ำขัง

สาเหตุของการน้ำท่วม

(1) วิถีชีวิตของคนไทยที่เปลี่ยนไป การพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความทันสมัย มีการก่อสร้างถนน และปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างหรือถมททางน้ำกีดขวางการไหลของน้ำมากขึ้น จนได้ก่อให้เกิดความรุนแรงจากภัยน้ำท่วม

(2) สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดน้ำท่วม ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสภาพท้องที่และความผันแปรของธรรมชาติ เช่น ฝนตกกระจุกตัวบริเวณใดบริเวณหนึ่ง ความขาดแคลนพื้นที่ กักเก็บและสำรองน้ำ รวมทั้งการตัดไม้ทำลายป่าซึ่งเปรียบเสมือนการทำลายเขื่อนธรรมชาติ จึงอาจกล่าวได้ว่าการกระทำของมนุษย์เป็นส่วนสำคัญในการทำให้ภาวะการเกิดอุทกภัยมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น

ผลกระทบ

ในพื้นที่ที่ปัจจุบันเรียกว่าน้ำท่วม อยู่ในเขตที่ลุ่ม ทำให้มีปริมาณน้ำมากและฝนตกติดต่อกัน เป็นเวลานาน จนเกิดน้ำไหลบ่ามาตามผิวดินไม่สะดวกมีสิ่งกีดขวางทางน้ำ ลงสู่ร่องน้ำ ลำธารและแม่น้ำมากกว่าปกติ ซึ่งในขณะที่น้ำปริมาณมากไหลไปตามร่องน้ำ ลำธาร และแม่น้ำ

หากลำน้ำตอนใด ไม่สามารถรับปริมาณน้ำได้ ย่อมไหลป่าท่วมล้นเข้าไปในพื้นที่ต่างๆ หรือชุมชนที่ไม่
มีระบบ ระบายน้ำที่สมบูรณ์ ดังนั้นเมื่อเกิดฝนตกหนักเป็นเวลานานๆ ในแต่ละครั้ง มักเป็นปัญหาทำ
ให้เกิดน้ำท่วมขังแล้วทำความเสียหาย แก่พื้นที่เพาะปลูกและทรัพย์สินต่างๆ ได้เสมอ

4) ปัญหาคุณภาพน้ำ

ปัญหาด้านคุณภาพน้ำ หมายถึง น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติมีคุณภาพเสื่อมโทรมลง
ซึ่งบางกรณีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมลงมาก จนเกิดภาวะน้ำเสีย หรือมลพิษทางน้ำ

สาเหตุการเกิดปัญหามลพิษทางน้ำหรือคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม

การเกิดปัญหามลพิษทางน้ำหรือคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมมีสาเหตุมาจากการปล่อยน้ำทิ้ง
จากบ้านเรือน ชุมชน การทำการเกษตร และน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรม โดยไม่ได้บำบัดน้ำเสียให้
ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาจากการปล่อยน้ำเค็มจากการทำนาเกลือลงสู่
แหล่งน้ำธรรมชาติ เกิดจากการปนเปื้อนน้ำมันและสารเคมี

ผลกระทบปัญหาความขัดแย้ง

เมื่อน้ำเกิดสภาวะวิกฤตทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ความขัดแย้งเกี่ยวกับทรัพยากร
น้ำเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำที่ได้ประโยชน์มากและกลุ่มผู้เสียประโยชน์ ประกอบกับการจัดสรรน้ำที่
ไม่เป็นธรรมจึงนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้ง กลุ่มผู้ใช้น้ำดังกล่าวอาจจำแนกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

- (1) กลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค ในครัวเรือน
- (2) กลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรม
- (3) กลุ่มผู้ใช้น้ำในธุรกิจอุตสาหกรรมและบริการ
- (4) กลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศของชุมชน

5) ปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(1) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังคงเป็นลักษณะการ
ผูกขาด การตัดสินใจทั้งหมดขึ้นอยู่กับหน่วยงานของรัฐ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ยึดรูปแบบ
การจัดการ 25 ลุ่มน้ำ สำคัญของประเทศ แม้ว่ารัฐบาลจะให้มีร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ โดยมี
วัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดการกระจายอำนาจในการจัดการ โดยให้มีคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่ง
ชาติเป็นผู้วางรากฐานนโยบาย ให้มีคณะกรรมการลุ่มน้ำเพื่อมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการลุ่ม
น้ำ ให้มีคณะกรรมการลุ่มน้ำย่อยเพื่อให้ข้อเสนอแนะการจัดทำแผนการจัดการลุ่มน้ำ อย่างไรก็ตาม

LIRT

คณะกรรมการชุดต่างๆ ตามที่กล่าวข้างต้นอาจเป็นเพียงองค์ประกอบที่สร้างความชอบธรรมให้กับ การดำเนินโครงการของรัฐ เท่านั้น

(2) การจัดการน้ำของหน่วยงานของรัฐความไม่เป็นเอกภาพ ขาดประสิทธิภาพในการจัดการน้ำ ซึ่งในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ที่จะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ ควรพิจารณา ประเด็นแนวนโยบายน้ำแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แนวทางการพัฒนาและ จัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ ให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากร ทะเลและชายฝั่ง นอกจากนั้นต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความหลากหลายของวัฒนธรรมของคนใน ชาติ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรม

สาเหตุปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(1) ปัญหาเชิงโครงสร้างมีสาเหตุมาจากด้านหลักๆ 3 ด้าน คือ

ด้านกฎหมาย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียกกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ เพื่อให้ เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ แต่ทั้งนี้ กฎหมายต้องมุ่งเน้นการกระจายอำนาจในการจัดการที่ สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและวัฒนธรรมที่หลากหลาย การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ วางแผนการจัดการ การเคารพสิทธิของชุมชนในการเข้าถึงทรัพยากรน้ำอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้ กฎหมาย เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำต้องสนับสนุนให้เกิดการจัดการทรัพยากรน้ำและทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้องให้เกิด ความยั่งยืน

ในด้านนโยบาย การจัดการทรัพยากรน้ำ ต้องมุ่งเน้นการกระจายอำนาจในการ จัดการ ความเท่าเทียมและเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรน้ำ โดยเฉพาะพื้นที่ยากจน และน้ำแล้ง/ น้ำท่วมซ้ำซาก การผสมผสานระหว่างความรู้ท้องถิ่นกับความรู้ทางวิชาการ เพื่อใช้ในการจัดการ ทรัพยากรน้ำ และนโยบายต้องสอดคล้องกับพื้นฐานการดำรงชีวิตของประชาชนในชาติ อันหมายถึง ภาคเกษตรกรรม

ในด้านการบริหารจัดการ จำเป็นต้องสร้างเอกภาพในการจัดการทรัพยากรน้ำ โดยสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างกว้างขวาง เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการ วางแผนการจัดการ การดำเนินโครงการ การติดตามและประเมินผลการจัดการ

ปัญหาด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชาติ จะเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้าน การบริหารจัดการ ได้แก่ นโยบายน้ำแห่งชาติ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ คณะกรรมการลุ่มน้ำ โครงสร้างองค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กฎหมายน้ำ ระบบฐานข้อมูลและองค์ความรู้ด้าน

LIRT

ทรัพยากรน้ำ และการจัดการ 25 ลุ่มน้ำของประเทศ โดยแนวทางแก้ไขจะต้องดำเนินการทั้งการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชาติ และการจัดการ 25 ลุ่มน้ำหลักของประเทศ รวม 9 กลุ่มลุ่มน้ำ

(2) ปัญหาเชิงเทคนิค เป็นปัญหาที่เกิดจากสภาพพื้นที่ การจัดหา การจัดสรร การควบคุมมลภาวะ การรักษาพื้นที่ต้นน้ำลำธาร

2. วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคณะทำงานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะทำงานวิชาการและคณะทำงานประจำอื่นๆ ได้ดำเนินการจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี โดยมีวัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา คือ

2.1 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาข้อมูลการจัดการน้ำของประเทศไทย จากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ซึ่งปัจจุบันมีหน่วยงาน ที่ทำหน้าที่ในการบริหารการจัดการน้ำมากกว่า 30 หน่วยงาน
- 2) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ ภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาภาคเอกชน และชุมชน ที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งนอกจากจะได้ข้อมูลเพื่อประกอบการให้ข้อเสนอแนะแล้วยังสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ใช้น้ำได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ที่สอดคล้องกับธรรมชาติและมีความเหมาะสมกับสภาพแต่ละท้องถิ่น เพื่อสามารถนำไปกำหนดแนวทางปฏิบัติได้ชัดเจน

2.2 วิธีการประมวลข้อมูล

- 1) ศึกษางานทางวิชาการจากผลงานการวิจัยทั้งภายในและต่างประเทศ บรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับ "น้ำ" เพื่อสังเคราะห์และวิเคราะห์ประกอบการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเสนอในเชิงนโยบาย
- 2) จัดสัมมนาเวทีนโยบายสาธารณะ เรื่อง "การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อความเป็นธรรมและยั่งยืน: เมกะโปรเจกต์ การจัดสรรและมลภาวะ" เมื่อวันอังคารที่ 21 กุมภาพันธ์ 2549 ณ ศูนย์ประชุมสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ กรุงเทพฯ เพื่อระดมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ทั้งที่เป็นหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน องค์กรเอกชน และชุมชนผู้ใช้น้ำเกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหาการจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อสาธารณะชนและผลักดันให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างจริงจัง

LIRT

3) จัดสัมมนาเวทีนโยบายสาธารณะระดับ Focus Group เรื่อง "แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน" วันศุกร์ที่ 1 กันยายน 2549 ณ ห้องประชุมสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนวัตกรรม กรุงเทพมหานคร เพื่อแลกเปลี่ยนและระดมความคิดเห็นระดับผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากองค์กร/หน่วยงานภาคราชการที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเกี่ยวกับแนวทางการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายเรื่อง "แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน" ที่เป็นรูปธรรมมีความชัดเจน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้จริง

4) ศึกษาแนวทางการบริหารทรัพยากรน้ำ จากความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนวัตกรรมที่ 1 ที่เสนอคณะรัฐมนตรีทั้งหมด 24 เรื่อง ซึ่งคณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้ว 21 เรื่อง และคณะรัฐมนตรียังไม่พิจารณา 3 เรื่อง คือ

เรื่องที่คณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้ว 21 เรื่อง ได้แก่

ปี 2548 : ปัญหาภัยแล้งของประเทศกับแนวทางการบรรเทาและแก้ไข (ระยะสั้น/ระยะยาว), ภัยแล้งปีกับการดำเนินการของภาครัฐ, ยุทธศาสตร์การป้องกันภัยพิบัติและอุบัติภัย และแนวทางแก้ไขปัญหาการบุกรุก รุกป่า และละเลย 25 ลุ่มน้ำสำคัญของประเทศ และแหล่งน้ำสำคัญของชาติ

ปี 2547 : โครงการเส้นทางลัดสู่ภาคใต้ (สมุทรสาคร-แหลมผักเบี้ย-ชะอำ), การบริหารจัดการลุ่มน้ำยมและลุ่มน้ำน่าน, ปัญหาเขื่อนทด่น้ำบางปะกงกับการแก้ไขของภาครัฐ เมืองใหม่จังหวัดนครนายก กับแหล่งน้ำที่จะนำมาใช้, โครงการ Water Grid : ความเป็นไปได้และความคุ้มค่าต่อการลงทุน, แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชาติ และ 25 แม่น้ำสำคัญของประเทศ รวม 9 กลุ่ม ลุ่มน้ำ, การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าต้นน้ำและลุ่มน้ำของประชาชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน, แนวทางการบริหารจัดการระบบระบายน้ำและระบบป้องกันน้ำท่วมพื้นที่โดยรอบสนามบินสุวรรณภูมิ, แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชาติ และการจัดการ 25 ลุ่มน้ำสำคัญของประเทศ, แนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้น้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง และแม่น้ำบางปะกง เพื่อการผลิตน้ำประปา, แนวทางแก้ไขปัญหามลพิษในแม่น้ำเจ้าพระยา, แนวทางการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนทั่วประเทศ และแนวทางการแก้ไขปัญหามลพิษในแม่น้ำท่าจีน

ปี 2546 : สิทธิการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินต้นน้ำกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม : กรณีต้นน้ำน่าน, การบริหารจัดการภัยน้ำขาดแคลนในพื้นที่ราบลุ่มภาคกลางแบบบูรณาการ (กรณีศึกษา : แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง และแม่น้ำบางปะกง), การบริหารจัดการภัยน้ำเสียในพื้นที่ราบลุ่มภาคกลางแบบบูรณาการ (กรณีศึกษา : แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำ

แม่กลอง และแม่น้ำบางปะกง) และการบริหารจัดการภัยน้ำหลากในพื้นที่ราบลุ่มภาคกลางแบบบูรณาการ (กรณีศึกษา : แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง และแม่น้ำบางปะกง)

เรื่องที่คณะรัฐมนตรียังไม่พิจารณา ได้แก่

ปี 2547 : คำสั่งปิดบ่อน้ำบาดาลของนายกรัฐมนตรี : มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 27 เมษายน 2547

ปี 2546 : คำสั่งปิดบ่อน้ำบาดาลของนายกรัฐมนตรี : ผลกระทบและแนวทางแก้ไข

ปี 2545 : โครงการก่อสร้างประตูระบายน้ำแม่น้ำท่าจีน ณ จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดนครปฐม

5) ศึกษาดูงานเรื่องผลประโยชน์และผลกระทบจากการดำเนินการโครงการลำน้ำชี ณ จังหวัดอุบลราชธานี ยโสธร และมหาสารคาม ระหว่างวันที่ 24-25 กรกฎาคม 2549 และลำน้ำโขง-มูล ณ จังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ระหว่างวันที่ 7-10 กันยายน 2549

6) ศึกษาดูงานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงกรณีดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก จังหวัดแพร่ สุโขทัย อุตรดิตถ์ ระหว่างวันที่ 8-9 กรกฎาคม 2549 และ ศึกษาดูงานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงกรณีน้ำท่วมและดินถล่ม จังหวัดน่าน วันที่ 20-21 ตุลาคม 25

3 การประมวลผล

3.1) โครงการเมกกะโปรเจกต์ด้านทรัพยากรน้ำ

1) ภาพรวมโครงการเมกกะโปรเจกต์ด้านทรัพยากรน้ำ

รัฐบาลที่ผ่านมา(พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี)เตรียมโครงการการลงทุนขนาดใหญ่ (โครงการเมกกะโปรเจกต์) สำหรับบริหารประเทศ ประกอบด้วย 6 สาขา ได้แก่ โครงการรถไฟฟ้า สาขาที่อยู่อาศัย สาขาคมนาคมขนส่ง สาขาสธารณสุข สาขาทรัพยากรน้ำ สาขาด้านการศึกษาและอื่นๆ

สาขาทรัพยากรน้ำ เป็นโครงการในการจัดการน้ำ จัดหาน้ำ ให้สอดคล้องกับความต้องการแก้ปัญหาภัยแล้ง-อุทกภัย กำหนดการดำเนินการไว้ในกรอบแผนบริหารราชการแผ่นดิน ช่วงปี 2548-2552 ยุทธศาสตร์ที่ 4 เรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกลยุทธ์ที่หนึ่ง เน้นการจัดทำระบบจัดการลุ่มน้ำแบบบูรณาการ สร้างเอกภาพของกลไก ป้องกันอุทกภัย รักษาคุณภาพน้ำ และจัดการน้ำระหว่างประเทศ และกลยุทธ์ที่สอง เน้นการพัฒนาน้ำต้นทุน โดยการฟื้นฟู

แหล่งน้ำ วางระบบกระจายน้ำอย่างเป็นธรรม จัดทำฝายขนาดเล็กต่างๆ และเสริมความชุ่มชื้นโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างความปลอดภัยให้กับเขื่อนและอ่างเก็บน้ำที่มีอยู่ ป้องกันภัยพิบัติ ระบบการพยากรณ์ข้อมูล ระบบเตือนภัย ดูแลเรื่องน้ำเสีย และสร้างจิตสำนึกใน การใช้น้ำอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ

2) ความเห็นและข้อเสนอแนะโครงการเมกะโปรเจกต์ด้านทรัพยากรน้ำ

ภาพรวมของโครงการเมกะโปรเจกต์ด้านทรัพยากรน้ำ ยังคงเน้นการจัดการน้ำ สร้างระบบเก็บกักและระบบกระจายน้ำ เพื่อ การจัดหา น้ำ เป็นหลัก มากกว่าการจัดการด้านความต้องการน้ำ แม้ว่าจะมีการแบ่งประเภทโครงการออกเป็น ต้นน้ำ กลางน้ำ และท้ายน้ำ ก็ตาม นอกจากนั้นโครงการดังกล่าวไม่ได้คำนึงถึงความสมบูรณ์ของระบบนิเวศแหล่งน้ำ ตัวอย่าง เช่น การสร้างฝายจำนวนมากในโครงการโขง-ชี-มูล ได้ไปทำลายระบบนิเวศป่าบุ่งป่าทาม อันเป็นดินแดนที่สมบูรณ์ที่สุดในพื้นที่แห้งแล้งที่สุดของภาคอีสาน ดังนั้นการดำเนินการตามโครงการของภาครัฐดังกล่าว อาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำได้ตามเป้าหมายได้อย่างแท้จริง ซึ่งแนวทางของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีประสิทธิภาพ ควรมีการนำเสนอจากภาคประชาสังคม คือ การเริ่มต้นบริหารจัดการน้ำจากระดับลุ่มน้ำเล็กๆ และให้เกิดพัฒนาการของการรวมตัวเป็นลุ่มน้ำขนาดใหญ่ เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำของประเทศจะสามารถดึงเอาความรู้ในระดับท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชน และสร้างบรรยากาศของความเสมอภาค ความเป็นธรรมระหว่างผู้ใช้น้ำกลุ่มต่างๆ และความยั่งยืนของทรัพยากรน้ำในอนาคตได้

3.2 ทิศทางการจัดการทรัพยากรน้ำ

1) รัฐต้องกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการน้ำของชาติให้ชัดเจน มุ่งแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และเข้าถึงทรัพยากรน้ำอย่างเป็นธรรม จัดหาแหล่งน้ำต่างๆที่จะเกิดผลกระทบน้อยที่สุด

2) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้เกิดความสอดคล้องชัดเจนในนโยบายที่ตรงกัน บูรณาการและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศ ต้นทุนน้ำ การรักษาทรัพยากรดิน และป่าไม้

3) สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำในการเสนอแผน/แนวทางการพัฒนาบริหารจัดการน้ำและการบำรุงรักษาระบบนิเวศ การรักษาต้นน้ำ และแหล่งกักเก็บน้ำตามธรรมชาติ โดยรัฐสนับสนุนงบประมาณให้เป็นไปตามมติกรม.

LIRT

- 4) ควรคำนึงถึงปัจจัยทางด้านสังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้านและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น มากกว่ามุ่งด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว
- 5) ส่งเสริมให้ผู้ใช้น้ำและผู้จัดหาน้ำตระหนักในคุณค่าและความเป็นสาธารณะของทรัพยากรน้ำ
- 6) การจัดการน้ำเชิงวัฒนธรรม ใช้ระบบวัฒนธรรมมาเป็นตัวเชื่อมประสานการจัดการน้ำขององค์กร/กลไกหรือภาคส่วนต่างๆ
- 7) พิจารณาให้ความสำคัญกับการพัฒนาเชิงพื้นที่(มากกว่าการพัฒนาเป็น SECTOR เป็นด้าน) เช่น ด้านอุตสาหกรรม ภาคเกษตร เป็นต้น ซึ่งพิจารณาความสมดุลยั่งยืนของระบบนิเวศและทรัพยากรในพื้นที่
- 8) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ รัฐต้องให้ความสำคัญต่อการรักษาระบบนิเวศแหล่งน้ำ มากกว่าการดึงเอาน้ำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น
- 9) บริหารจัดการเกี่ยวกับผังเมือง แผนแม่บทการใช้ที่ดิน การอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ และการรักษาป่าต้นน้ำลำธาร
- 10) สิทธิในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ควรเป็นสิทธิหลายมิติ หรือสิทธิเชิงซ้อน ไม่ใช่กรรมสิทธิ์
- 11) การบริหารจัดการให้ยึดหลักกลุ่มน้ำย่อย เพื่อเป็นพื้นฐานในการวางแผนบริหารจัดการกลุ่มน้ำใหญ่ โดยมีการวางแผนการจัดการตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ
- 12) ทบทวนโครงการจัดการน้ำระบบท่อ (Water Grid) สำหรับเกษตรกรที่ไม่ประสบผลสำเร็จ สูญเสียงบประมาณโดยไม่เกิดประโยชน์ โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโครงการ
- 13) การสร้างภาวะสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติและระบบเตือนภัย เพื่อป้องกันการเกินภัยพิบัติ ถือเป็นภารกิจเร่งด่วนและมีความสำคัญมากกว่าการแก้ไขภัยพิบัติ เช่น การป้องกันและบรรเทาอุทกภัย และจัดการปัญหามลภาวะทางน้ำ
- 14) การใช้น้ำในกิจกรรมขนาดใหญ่เช่น โรงงานอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรม โรงไฟฟ้า ประปา หรือโรงงานอื่น ที่มีปริมาณมากและคาดว่าจะมีผลกระทบต่อการใช้ในน้ำในลุ่มน้ำเดิมอยู่แล้ว ควรต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการลุ่มน้ำ

LIRT

15) ให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ สำหรับโครงการต่างๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อสาธารณชนการขยายเมืองและอุตสาหกรรมต้องมีโครงการจัดหาน้ำก่อนและให้มีการทำประชาพิจารณ์

16) สร้างทางเลือกการจัดการน้ำที่หลากหลาย โดยไม่ยึดติดแต่การสร้างเขื่อน

17) การส่งเสริมปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมัน และนโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ต้องกำหนดพื้นที่ชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อไม่ก่อให้เกิดการทำลายพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำ

3.3 กลไกในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

1) มีกลไกการบริหารจัดการน้ำในระบบลุ่มน้ำ ที่เชื่อมโยงต้นน้ำ กลางน้ำและ ปลายน้ำ ในรูปแบบของเครือข่ายองค์กรชุมชนลุ่มน้ำ ในระดับตั้งแต่ลุ่มน้ำย่อยจนถึงลุ่มน้ำขนาดใหญ่ และองค์กรในระดับชาติ

2) มีกลไกการจัดสรรน้ำที่เป็นธรรมระหว่างการอุปโภค บริโภค อุตสาหกรรม การเกษตรกรรม และการจัดการสภาพแวดล้อม

3) มีกลไกการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการใช้น้ำในระดับชุมชน ท้องถิ่น และในระดับชาติ

4) มีกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพ

5) มีกลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน ในการตรวจสอบมลภาวะทางน้ำที่เกิดจากภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรมและชุมชน

6) มีกลไกเพื่อการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับประชาชนในการบริหารจัดการน้ำที่เป็นเอกภาพทุกระดับทั้งในระดับชาติ สถาบัน ท้องถิ่นรวมถึง การตรวจสอบมลภาวะทางน้ำ (การป้องกันและแก้ไขไม่ให้เกิดมลภาวะ และ การฟื้นฟูธรรมชาติ ให้เกิดประสิทธิภาพ

7) กลไกในการจัดตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำย่อย ลุ่มน้ำขนาดใหญ่ที่ประกอบไปด้วยตัวแทนของผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุมทุกภาคส่วน ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ และมีคุณธรรม รวมทั้งกำหนดบทบาทของแต่ละคณะกรรมการให้ชัดเจน ไม่ซ้อนทับกัน

8) มีกลไกในการติดตามตรวจสอบการใช้น้ำทุกภาคส่วน

9) กลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้ใช้น้ำ ซึ่งควรเป็นอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการลุ่มน้ำ

LIRT

10) มีกลไกในการติดตามตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานรับผิดชอบ เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ ป้องกันการรวมศูนย์อำนาจในการจัดการ รวมถึงมีกลไกในการป้องกันการทุจริต คอรัปชั่นในการดำเนินโครงการต่างๆ

11) มีกลไกในการตรวจสอบ กำกับ ไม่ให้บริษัทเอกชนหากำไรเกินควรจากการประกอบธุรกิจด้านการจัดการน้ำ

12) ควรใช้ระบบศาลในการดำเนินคดีด้านสิ่งแวดล้อม และการชดเชยแก่ผู้เสียหาย อย่างเป็นธรรม เช่นการมีศาลสิ่งแวดล้อม

13) กลไกการบริหารจัดการน้ำต้องมีหลายระดับและหลากหลายรูปแบบ กระจายอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ องค์กรชุมชน เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของหน่วยงานของรัฐลง

3.4 นโยบายและกฎหมาย

1) นโยบายการผันน้ำข้ามลุ่มน้ำ การดึงน้ำจากแม่น้ำโขง การดึงน้ำของประเทศเพื่อนบ้านมาใช้ รัฐต้องคำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชนในประเทศเพื่อนบ้านด้วย รวมถึงต้นทุนในการนำน้ำมาใช้ในระบบการเกษตร ว่าเกษตรกรรายย่อยสามารถจ่ายค่าน้ำได้หรือไม่ คุ่มทุนหรือไม่ และ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาโครงการดังกล่าวตั้งแต่ต้น

นอกจากนี้ ข้อตกลงเกี่ยวกับการใช้น้ำระหว่างประเทศ ที่ได้ดำเนินการไปก่อนแล้ว หรือจะดำเนินการต่อไปในอนาคต ต้องเปิดเผยข้อตกลงดังกล่าวนี้ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2) สนับสนุนให้เกิดการปฏิรูปการเมืองภาคประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้มีสิทธิในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและทรัพยากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การตรวจสอบ การดำเนินการของภาครัฐ เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลทางอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากร ซึ่งรวมถึงทรัพยากรน้ำด้วย รวมทั้งสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติในการใช้น้ำ โดยให้รัฐ สนับสนุนและเร่งออกกฎหมายเพื่อรับรองข้อบัญญัติของท้องถิ่นดังกล่าว

3) นโยบายในการแก้ไขผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินโครงการและการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติหลังเกิดภัยพิบัติ ต้องดำเนินการให้เป็นเอกภาพ และสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ

LIRT

4) กำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ โดยให้มีการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อประโยชน์ของ การใช้ ทรัพยากรน้ำในระยะยาว รวมถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

5) นโยบายการกำหนดเขตพื้นที่ที่เหมาะสม ทั้งที่อยู่อาศัย เขตอุตสาหกรรม เขตเกษตรกรรม เพื่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยทบทวน นโยบายเกี่ยวกับผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดินเสียใหม่

6) ส่งเสริมให้มีการรักษาและฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธาร โดยมุ่งเน้นให้สภาพป่าตามธรรมชาติได้รับการปกป้องให้คงสภาพสมบูรณ์ตลอดไป การดำเนินโครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อ ระบบนิเวศและการทำลายป่าต้นน้ำลำธาร การใช้พื้นที่ชุ่มน้ำและ Flood way (ทางน้ำไหล) ของภาครัฐ ต้องยกเลิกเพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชน

7) ให้ความสำคัญในการปรับปรุงแหล่งน้ำขนาดเล็ก รวมถึงการระมัดระวังมิให้น้ำ พื้นที่ชลประทาน แหล่งน้ำธรรมชาติ ระบบชลประทานมาใช้เพื่อประโยชน์อื่น

8) เสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำ การใช้น้ำอย่างประหยัด เพื่อให้มีวินัยในการใช้น้ำอย่างถูกต้อง รวมทั้งการอนุรักษ์น้ำอย่างถูกวิธี ในช่วงฤดูแล้ง เพื่อให้เกิด ความร่วมมือในการใช้น้ำอย่างประหยัดและรู้คุณค่าของทรัพยากรน้ำ

9) ในการกำหนดนโยบายและกฎหมายในเรื่องน้ำ โดยผู้ใช้น้ำ และ ภาคผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจะต้องมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นจนถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติ เช่น ร่าง พ.ร.บ.ทรัพยากร น้ำ พ.ศ.ที่รัฐบาลได้ดำเนินการยกร่างไว้สมควรเปิดโอกาสให้ ประชาชนทั่วไป ได้มีส่วนร่วมในการ พิจารณาเนื้อหาในร่างอย่างรอบคอบ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้กฎหมายฉบับนี้กลายเป็นอุปสรรคในการบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำ และเกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนผู้ใช้น้ำในอนาคต

10) การดำเนินโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ หรืออาจมีผลต่อทรัพยากร น้ำ ให้มีการจัดทำ SEA ก่อน จากนั้นจึงจะมีการทำ EIA และ HIA

11) ผู้บริหารในหน่วยงานของรัฐ ไม่ควรจะดำรงตำแหน่งในหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการน้ำ เช่น East Water เป็นต้น

LIRT

ส่วนที่ ๓

ภาคผนวก

:

- ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)
- บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของ
ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)
- ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....
(พลเอก สุรินทร์ พิภุลทอง สมาชิกสภา
นิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะ เป็นผู้เสนอ)
- บันทึกวิเคราะห์สรุปร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ
พ.ศ. .... (พลเอก สุรินทร์ พิภุลทอง สมาชิกสภา
นิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะ เป็นผู้เสนอ)
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหาร
ทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐

LIART

Legislative Institutional Repository of Thailand

**ร่างพระราชบัญญัติ
ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)**

Legislative Institutional Repository of Thailand

(๑)

ที่ นร ๐๕๐๓/๑๘๖๓๓

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา	
ปฏิบัติหน้าที่	
สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	
เลขรับ.....	240
วันที่.....	17 ต.ค. 2550
เวลา.....	10.50 น.

สำนักนายกรัฐมนตรี

ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติ
ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. .... ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ด้วย พร้อมทั้งบันทึกหลักการและเหตุผล
และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
พิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก

(สุรยุทธ์ จุลานนท์)

นายกรัฐมนตรี

กลุ่มงานพระราชบัญญัติ

รับที่..... 240 ..... / 2550

วันที่..... 17 ..... / ..... ๓๐ ..... / ๕๐

เวลา..... 13.10 ..... น.

สำนักการประชุม

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๕๐๐๐ ต่อ ๓๐๘ - ๕

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๕๐๕๘ (O/O.1018/D/ส)

www.cabinet.thaigov.go.th

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักการประชุม

รับที่..... ๑๑๓๕ / ๒๕๕๐

วันที่..... ๑๗ / ต.ค. / ๕๐ เวลา ๑๑.๒๐ น.

ส่ง..... พ.ร.บ. .... ดำเนินการ

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

หน้าว่าง

Legislative Institutional Repository of Thailand

ร่างฯ ที่ สคก. ตรวจสอบแล้ว
เรื่องเสร็จที่ ๖๗๐/๒๕๕๐

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำ

เหตุผล

เนื่องจากปัจจุบันมีปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาน้ำขาดแคลน การแย่งชิงน้ำ การใช้น้ำอย่างฟุ่มเฟือย น้ำท่วม การก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ การบุกรุกและการเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำ การดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้กระทำโดยหลายหน่วยงานตามอำนาจหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายหลายฉบับ โดยไม่มีกฎหมายแม่บทเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ ทำให้การดำเนินงานแก้ไขปัญหาน้ำขาดแคลนเป็นเอกภาพ ประกอบกับการจัดทำกิจกรรมและโครงการบางอย่างเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้นขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และบางครั้งยังส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอีกด้วย ดังนั้น จึงสมควรให้มีกฎหมายเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการในการรับประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการเข้าถึงน้ำ การควบคุมการใช้น้ำ การบริหารจัดการน้ำ การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การพัฒนา การคุ้มครอง ปันฟูและอนุรักษ์แหล่งน้ำ การป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและน้ำขาดแคลน การตั้งกองทุนทรัพยากรน้ำ การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในลุ่มน้ำ ตลอดจนการจัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติและระดับลุ่มน้ำ รวมทั้งองค์กรผู้ใช้น้ำเพื่อให้มีการดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หน้าว่าง

Legislative Institutional Repository of Thailand

ร่าง
พระราชบัญญัติ
ทรัพยากรน้ำ
พ.ศ. ....

“ทรัพยากรน้ำ” หมายความว่า น้ำ แหล่งต้นน้ำลำธาร แหล่งเก็บกักน้ำไม่ว่าจะเกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น คลองส่งน้ำ และสิ่งอื่นที่ใช้เพื่อการจัดการน้ำ

“ทรัพยากรน้ำของรัฐ” หมายความว่า

- (๑) น้ำในบรรยากาศ
- (๒) น้ำบนผิวดินที่ไหลตามธรรมชาติ
- (๓) น้ำใต้ดิน
- (๔) แหล่งต้นน้ำลำธาร
- (๕) แหล่งน้ำที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ
- (๖) แหล่งน้ำของรัฐ
- (๗) แหล่งน้ำระหว่างประเทศที่อาจนำมาใช้ประโยชน์ได้

“การใช้น้ำ” หมายความว่า การทำกิจกรรมในแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การประปา การผลิตพลังงาน การรักษาระบบนิเวศ หรือเพื่อประโยชน์อื่นใด ไม่ว่าจะทำให้น้ำมีปริมาณเปลี่ยนไปหรือไม่ก็ตาม

“ลุ่มน้ำ” หมายความว่า พื้นที่ซึ่งมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินครอบคลุมลำน้ำธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งที่รวมน้ำให้ไหลลงสู่ลำน้ำ

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกิน อัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นค่าธรรมเนียม และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวง เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

LIRT

หมวด ๑
แหล่งน้ำของรัฐ

มาตรา ๖ แหล่งน้ำของรัฐเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ประกอบด้วย

(๑) แหล่งน้ำสาธารณะ ได้แก่ แหล่งน้ำของรัฐที่ให้ประชาชนใช้หรือที่สงวนไว้ให้ประชาชนใช้ หรือโดยสภาพประชาชนอาจใช้ประโยชน์ร่วมกัน และให้แหล่งน้ำดังต่อไปนี้เป็นแหล่งน้ำสาธารณะ

(ก) แม่น้ำ ลำคลอง ทางน้ำ บึง แหล่งน้ำใต้ดิน ทะเลสาบ ทะเลอาณาเขต และแหล่งน้ำธรรมชาติอื่นๆ

(ข) แหล่งน้ำที่รัฐจัดสร้างขึ้นเพื่อให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน
แหล่งน้ำสาธารณะให้หมายความรวมถึง

๑) ที่ดินที่อยู่ใต้แหล่งน้ำตาม (ก) หรือ (ข) และในกรณีที่มีน้ำขึ้นลงให้ถือจุดสูงสุดที่น้ำขึ้นถึงในหน้าน้ำปกติเป็นเกณฑ์

๒) ที่ดินรกร้างว่างเปล่าริมแหล่งน้ำตาม (ก) หรือ (ข) ที่อยู่ถัดจากที่ดินตาม ๑) ในระยะที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นเขตสงวนเพื่อการใช้สอยแหล่งน้ำตามความเหมาะสมของสภาพแหล่งน้ำนั้น

(๒) แหล่งน้ำที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ได้แก่ แหล่งน้ำที่รัฐจัดสร้างหรือพัฒนาขึ้นและการใช้สอยเป็นไปเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรืออยู่ในการปกครองดูแลและควบคุมโดยตรงของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๗ ให้รัฐมีอำนาจพัฒนาแหล่งน้ำสาธารณะโดยเปลี่ยนแปลงรูปร่างของแหล่งน้ำหรือขยายพื้นที่ของแหล่งน้ำได้ แต่ถ้าเป็นการลดพื้นที่หรือให้เลิกใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดิน

เพื่อประโยชน์ในการบริหารทรัพยากรน้ำของรัฐ รัฐมนตรีอาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้แหล่งน้ำสาธารณะที่รัฐพัฒนาขึ้นแห่งใดเป็นแหล่งน้ำของรัฐตามมาตรา ๖ (๒) ได้ และจะกำหนดหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดเป็นผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลแหล่งน้ำดังกล่าวด้วยก็ได้

ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบตามวรรคสองมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์การเข้าใช้สอยแหล่งน้ำนั้นตามที่เห็นสมควรได้ หลักเกณฑ์ดังกล่าวเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

LIRT

หมวด ๒
สิทธิในน้ำ

มาตรา ๘ น้ำเป็นส่วนรวม บุคคลมีสิทธิใช้น้ำได้เท่าที่จำเป็นแก่ประโยชน์
ในกิจกรรมหรือที่ดินของตน โดยไม่เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนหรือเสียหายแก่บุคคลอื่น

มาตรา ๙ บุคคลมีสิทธินำน้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะในปริมาณพอสมควร
แก่ความจำเป็นมาใช้หรือเก็บกักได้เท่าที่ไม่เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนหรือเสียหายแก่บุคคล
อื่นซึ่งอาจใช้น้ำนั้น ทั้งนี้ เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตาม
พระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๐ เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินซึ่งมีน้ำพุเกิดขึ้นหรือมีน้ำไหลผ่าน
ตามธรรมชาติไม่ว่าบนดินหรือใต้ดิน ย่อมมีสิทธิเก็บกักหรือใช้น้ำนั้นได้เท่าที่จำเป็นแก่ประโยชน์
ในที่ดินของตน

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่เกิดภาวะขาดแคลนน้ำในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งหรือหลาย
ท้องที่ รัฐมนตรีหรือผู้ที่รัฐมนตรีมอบหมายมีอำนาจสั่งให้บุคคลซึ่งเก็บกักน้ำไว้ตามความจำเป็น
ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตาม
กฎหมายอื่น ต้องเปลี่ยนน้ำเพื่อประโยชน์สาธารณะตามปริมาณและวิธีการที่กำหนด ในกรณีเช่นว่านี้
ให้ผู้เก็บกักน้ำดังกล่าวมีสิทธิได้รับค่าทดแทนตามความเป็นธรรมจากการที่ต้องสูญเสียหน้าที่เก็บกัก
ไว้ แต่ถ้าบุคคลใดเก็บกักน้ำไว้เกินกว่าความจำเป็น ให้รัฐมนตรีหรือผู้ที่รัฐมนตรีมอบหมายมี
อำนาจสั่งตามที่เห็นสมควรเพื่อนำน้ำส่วนที่เกินมาใช้สอยเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยผู้นั้นจะ
เรียกร้องค่าทดแทนหรือค่าเสียหายใด ๆ มิได้

หมวด ๓

องค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ส่วนที่ ๑

คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

มาตรา ๑๒ ให้มีคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กนช.”
ประกอบด้วย

LIRT

(๑) นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ

(๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นรองประธานกรรมการ

(๓) ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงพลังงาน ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ และอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล เป็นกรรมการ

(๔) กรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำหกคน ซึ่งได้รับการคัดเลือกมาจากการกรรมการผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำสองคน กรรมการผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสองคน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสองคน เป็นกรรมการ

(๕) ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำสามคน เป็นกรรมการ

ให้อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำเป็นเลขานุการคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

มาตรา ๑๓ ให้กรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๑๒ (๔) มาจากการคัดเลือกทุกสองปี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๔ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา ๑๒ (๕) มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสามปีและจะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

มาตรา ๑๕ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการตามมาตรา ๑๒ (๔) และ (๕) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) นายกรัฐมนตรีให้ออกเพราะบกพร่อง ไม่สุจริตต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ

(๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) พ้นจากการเป็นกรรมการลุ่มน้ำ

(๖) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่กรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๑๒ (๔) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระตามมาตรา ๑๕ ให้เริ่มดำเนินการตามมาตรา ๑๓ ภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่กรรมการนั้นพ้นจากตำแหน่ง และให้ผู้ได้รับการคัดเลือกอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระ

LIRT

ที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน แต่ถ้าวาระที่เหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยยี่สิบวันจะไม่ดำเนินการคัดเลือกกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้ และในระหว่างที่ยังไม่มีการคัดเลือกกรรมการเข้ามาแทน ให้ถือว่า กนช. มีองค์ประกอบเท่าที่เหลืออยู่

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา ๑๒ (๕) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระตามมาตรา ๑๕ ให้นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างลงภายในหกสิบวันนับแต่วันที่กรรมการนั้นพ้นจากตำแหน่ง และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน แต่ถ้าวาระที่เหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยยี่สิบวันจะไม่แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้ และในระหว่างที่ยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการเข้ามาแทน ให้ถือว่า กนช. มีองค์ประกอบเท่าที่เหลืออยู่

มาตรา ๑๘ ในกรณีที่กรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๑๒ (๕) หรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา ๑๒ (๕) ดำรงตำแหน่งครบวาระแล้ว ให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการคัดเลือกหรือแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่

มาตรา ๑๙ การประชุม กนช. ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้ารองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ในการประชุม ถ้ามีการพิจารณาเรื่องที่กรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติผู้ใดมีส่วนได้เสียโดยตรง กรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติผู้นั้นไม่มีสิทธิเข้าประชุมพิจารณาเรื่องนั้น

ในการปฏิบัติหน้าที่ กนช. อาจมอบหมายให้กรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้รับผิดชอบในกิจการด้านต่าง ๆ ตามอำนาจหน้าที่ของ กนช. เพื่อเสนอรายงานต่อ กนช. หรือดำเนินการตามที่ กนช. มอบหมายก็ได้

มาตรา ๒๐ กนช. มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยทั่วไป รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เสนออนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำต่อคณะรัฐมนตรี

(๒) เสนอแนะและประสานแผนงานหรือโครงการต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการ

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม และนโยบายตาม (๑) เพื่อเป็นแนวทางในการจัดงบประมาณแผ่นดิน

(๓) พิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนแม่บทการพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำต่างๆ ตามที่คณะกรรมการลุ่มน้ำนำเสนอตามมาตรา ๓๒ (๑)

(๔) ควบคุม กำกับ ติดตาม เร่งรัดและตรวจสอบการดำเนินการตามนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ และการดำเนินการตามแผนงาน หรือโครงการตาม (๒) และรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบ

(๕) กำหนดกรอบและแนวทางการปฏิบัติงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำ และกำหนดลำดับความสำคัญของการใช้น้ำสำหรับกิจการประเภทต่างๆ เพื่อให้คณะกรรมการลุ่มน้ำนำไปพิจารณาในการจัดสรรน้ำ

(๖) ให้ความเห็นชอบแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมของคณะกรรมการลุ่มน้ำต่างๆ

(๗) ให้ความเห็นชอบการอนุญาตใช้น้ำประเภทที่สาม ตามมาตรา ๔๘

(๘) โกล่เกลี่ยและชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างคณะกรรมการลุ่มน้ำ

(๙) พิจารณาการจัดสรรเงินส่วนแบ่งค่าใช้น้ำ ค่าธรรมเนียมการขออนุญาตใช้น้ำ และค่าปรับให้แก่กองทุนทรัพยากรน้ำตามมาตรา ๓๘ วรรคสอง (๓) และ (๔)

(๑๐) เสนอแนะเกี่ยวกับการออกหรือการแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้

(๑๑) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ หรือที่กฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ กนช. หรือตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา ๒๑ ให้ กนช. จัดทำนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำตามมาตรา ๒๐ (๑) ทุกห้าปี

ในการจัดทำนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำตามวรรคหนึ่ง ให้ กนช. จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน องค์กรผู้ใช้น้ำ ผู้มีส่วนได้เสีย หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กนช. กำหนด

นโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ และให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำดังกล่าว

LIRT

มาตรา ๒๒ ในระหว่างที่นโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำตามมาตรา ๒๐ (๑) มีผลใช้บังคับอยู่ ให้ กนช. ติดตามและประเมินผลการดำเนินการ รวมทั้งพิจารณาทบทวนหรือปรับปรุงนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำดังกล่าวให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่มีการเปลี่ยนแปลงและรายงานต่อคณะรัฐมนตรีทุกปี

ในกรณีที่มีการปรับปรุงนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ ให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ และให้นำความในมาตรา ๒๑ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๓ ให้ กนช. มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่แทน กนช. หรือปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ กนช. มอบหมาย

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๙ มาใช้บังคับกับการประชุมของคณะกรรมการด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ กนช. หรือคณะกรรมการที่ กนช. มอบหมายมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้อัยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น

มาตรา ๒๕ ให้กรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติและอนุกรรมการตามมาตรา ๒๓ ได้รับเบี้ยประชุม ค่าพาหนะ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอย่างอื่น ตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด

มาตรา ๒๖ ให้กรมทรัพยากรน้ำทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการ กนช. โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ประสานงานกับหน่วยงานธุรการต่าง ๆ ของคณะกรรมการลุ่มน้ำ และคณะอนุกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขา เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) รวบรวมและจัดเตรียมข้อมูล ศึกษา วิเคราะห์ และริเริ่มกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของ กนช.

(๓) ช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ รวมทั้งการดำเนินงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะอนุกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขา ตามที่ได้รับการร้องขอ

(๔) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำและคณะอนุกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขา

(๕) ศึกษา วิจัย เกี่ยวกับการพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และเสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนและโครงการพัฒนาบริหารจัดการ บำรุงรักษา ฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ต่อ กนช.

- (๖) พัฒนาระบบสารสนเทศทรัพยากรน้ำและระบบเตือนภัย
- (๗) ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในด้านการอนุรักษ์ การพัฒนา การใช้ และการดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ
- (๘) จัดทำงบประมาณรายจ่ายเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของ กนช. และคณะกรรมการลุ่มน้ำ
- (๙) พิจารณาและเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องการจัดทำหรือปรับปรุงแก้ไขระเบียบ ข้อบังคับหรือกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ การพัฒนา การใช้ และการดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับ ทรัพยากรน้ำ
- (๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่ กนช. มอบหมาย

ส่วนที่ ๒

ลุ่มน้ำและคณะกรรมการลุ่มน้ำ

มาตรา ๒๗ การกำหนดลุ่มน้ำให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ทั้งนี้ ให้คำนึงถึง สภาพอุทกวิทยา สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และวิถีชีวิตของ ประชาชนด้วย

พระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งให้มีแผนที่แสดงเขตลุ่มน้ำแนบท้ายพระราช กฤษฎีกา แผนที่ดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๒๘ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ แล้ว ให้ กนช. แต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำลุ่มน้ำนั้น ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานของรัฐสิบคน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตลุ่มน้ำนั้นสามคน ผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำในเขตลุ่มน้ำนั้น เจ็ดคน และผู้ทรงคุณวุฒิสี่คน เป็นกรรมการ

ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ และ เลือกกรรมการอีกสองคนเป็นรองประธานกรรมการ

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรน้ำภาคเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๒๙ กรรมการลุ่มน้ำมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี แต่อาจได้รับ แต่งตั้งใหม่ได้อีก

มาตรา ๓๐ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๘ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก

LIRT

(๓) กนช. มีมติให้ออกเพราะบกพร่อง ไม่สุจริตต่อหน้าที่ มีความประพฤติดีเสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ

(๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) พ้นจากการเป็นผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

(๖) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๓๑ ให้นำมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๘ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการลุ่มน้ำด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๒ คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยทั่วไปในเขตลุ่มน้ำ รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำแผนแม่บทการพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำเสนอต่อ กนช.

(๒) พิจารณาปริมาณการใช้น้ำ การจัดสรรน้ำ และจัดลำดับความสำคัญในการใช้น้ำในเขตลุ่มน้ำ และควบคุมการใช้น้ำให้เป็นไปตามที่ได้รับการจัดสรรจาก กนช.

(๓) กำหนดหลักเกณฑ์และระเบียบการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ ทั้งนี้ ภายใต้กรอบและแนวทางที่ กนช. กำหนด

(๔) ให้ความเห็นชอบการอนุญาตใช้น้ำประเภทที่สอง ตามมาตรา ๔๗

(๕) พิจารณาและให้ความเห็นในการผิมน้ำระหว่างลุ่มน้ำ

(๖) ให้ข้อคิดเห็นต่อ กนช. เกี่ยวกับแผนงานและโครงการในการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำของหน่วยงานต่าง ๆ

(๗) รับเรื่องร้องทุกข์ โกล่เกลี่ยและชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างผู้ใช้น้ำ

(๘) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำ ในเขตลุ่มน้ำนั้น

(๙) ส่งเสริมและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ

(๑๐) ส่งเสริมและรณรงค์การสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ

(๑๑) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการลุ่มน้ำ หรือตามที่ กนช. มอบหมาย

LIRT

มาตรา ๓๓ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในเขตท้องที่ที่คณะกรรมการลุ่มน้ำกำหนดในเขตลุ่มน้ำที่ตนรับผิดชอบได้ตามที่เห็นสมควร

จำนวน องค์ประกอบ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ กนช. กำหนด

มาตรา ๓๔ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขามีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแผนงานและโครงการเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำสาขาต่อคณะกรรมการลุ่มน้ำ เพื่อนำไปพิจารณาเป็นส่วนหนึ่งของแผนแม่บทการพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ

(๒) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำ ในเขตลุ่มน้ำสาขา

(๓) ให้ความเห็นชอบการอนุญาตใช้น้ำประเภทที่สอง ในเขตลุ่มน้ำสาขา ตามที่คณะกรรมการลุ่มน้ำมอบหมาย

(๔) ส่งเสริมและรณรงค์การสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำสาขา

(๕) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการลุ่มน้ำมอบหมาย

มาตรา ๓๕ ให้นำมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับกับการประชุมและการดำเนินการของคณะกรรมการลุ่มน้ำและคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขาด้วยโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๓

องค์กรผู้ใช้น้ำ

มาตรา ๓๖ บุคคลซึ่งใช้น้ำในบริเวณใกล้เคียงกันและอยู่ในเขตลุ่มน้ำเดียวกันมีสิทธิรวมตัวกันจดทะเบียนก่อตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำเพื่อประโยชน์ร่วมกันเกี่ยวกับการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ในหมู่สมาชิกขององค์กรผู้ใช้น้ำ

วัตถุประสงค์ สถานะ อำนาจหน้าที่ การดำเนินงาน ระบบบัญชีและการเงินขององค์กรผู้ใช้น้ำ รวมทั้งหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการก่อตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

LIRT

มาตรา ๓๗ กฎกระทรวงตามมาตรา ๓๖ จะกำหนดสถานะ หลักเกณฑ์การจัดตั้ง ภารกิจ อำนาจหน้าที่ขององค์กรผู้ใช้น้ำให้แตกต่างกันในแต่ละลุ่มน้ำก็ได้ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงสภาพอุทกวิทยา สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ วัฒนธรรม จารีตประเพณี วิถีชีวิตของประชาชน และความจำเป็นในการบริหารจัดการด้วย

หมวด ๔ กองทุนทรัพยากรน้ำ

มาตรา ๓๘ ให้จัดตั้ง “กองทุนทรัพยากรน้ำ” ขึ้นในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา พื้นฟู คุ้มครอง และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ รวมทั้งการศึกษา วิจัย และการวางแผนแม่บทเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

กองทุนทรัพยากรน้ำประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

- (๑) ทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้
- (๒) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
- (๓) ส่วนแบ่งค่าใช้น้ำและค่าธรรมเนียมการขออนุญาตใช้น้ำตามพระราชบัญญัตินี้ ตามอัตราที่ กนช. กำหนด
- (๔) ส่วนแบ่งค่าปรับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ตามอัตราที่ กนช.

กำหนด

- (๕) เงินอุดหนุนจากภาคเอกชนหรือองค์กรอื่น รวมทั้งจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ และเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้
  - (๖) ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน
- เงินของกองทุนทรัพยากรน้ำตามวรรคสอง ให้นำส่งเข้าบัญชีกองทุนทรัพยากรน้ำ โดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน การจัดหาผลประโยชน์ และการจัดการกองทุน ให้เป็นไปตามระเบียบที่ กนช. กำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา ๓๙ เงินกองทุนทรัพยากรน้ำให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการดังต่อไปนี้

- (๑) สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา วิจัยเพื่อพัฒนา พื้นฟู คุ้มครอง และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ
- (๒) สนับสนุนและส่งเสริมการสร้างจิตสำนึก ฝึกอบรม และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนา พื้นฟู คุ้มครอง และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ
- (๓) สนับสนุนชุมชนหรือองค์กรผู้ใช้น้ำในการร่วมพัฒนา พื้นฟู คุ้มครอง และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ
- (๔) ช่วยเหลือและสนับสนุนกิจการใดๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามที่คณะกรรมการบริหารกองทุนเห็นสมควร และโดยความเห็นชอบของ กนช.

(๕) ค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุน

การใช้จ่ายเงินกองทุนทรัพยากรน้ำตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำตามมาตรา ๒๐ (๑) ที่คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแล้ว

มาตรา ๔๐ ให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประธาน อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ อธิบดีกรมบัญชีกลาง ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ และผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำซึ่งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติแต่งตั้งสามคน เป็นกรรมการ

ให้อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๔๑ ให้นำมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๘ มาใช้ บังคับกับกรรมการผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๔๐ ด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๔๒ ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนทรัพยากรน้ำมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) บริหารกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่ กนช. กำหนด
- (๒) ควบคุมการใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนทรัพยากรน้ำให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๘
- (๓) เสนอรายงานการดำเนินงานของกองทุนทรัพยากรน้ำต่อ กนช.
- (๔) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น ที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกองทุนทรัพยากรน้ำ หรือตามที่ กนช. มอบหมาย

มาตรา ๔๓ ให้กองทุนทรัพยากรน้ำจัดทำงบดุล งบการเงิน และบัญชีทำการ ส่งผู้สอบบัญชีภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

ในทุกรอบปี ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชี และประเมินผล การใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของกองทุนทรัพยากรน้ำ เพื่อเสนอบันทึกรายงานผลการสอบบัญชีต่อ กนช.

มาตรา ๔๔ ให้นำมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ มาใช้ บังคับกับการประชุมและการดำเนินการของคณะกรรมการบริหารกองทุนทรัพยากรน้ำด้วย โดยอนุโลม

LIRT

หมวด ๕
การจัดสรรน้ำ

มาตรา ๔๕ การใช้น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะแบ่งเป็นสามประเภท คือ

- (๑) การใช้น้ำประเภทที่หนึ่ง ได้แก่ การใช้น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะเพื่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภคในครัวเรือน การเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์เพื่อยังชีพ การอุตสาหกรรมในครัวเรือนและการใช้น้ำในปริมาณเล็กน้อยตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (๒) การใช้น้ำประเภทที่สอง ได้แก่ การใช้น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะเพื่อการเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์เพื่อการพาณิชย์ การอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การผลิตพลังงานไฟฟ้า การประปา และกิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (๓) การใช้น้ำประเภทที่สาม ได้แก่ การใช้น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะเพื่อกิจการขนาดใหญ่ที่ใช้น้ำปริมาณมากหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบข้ามลุ่มน้ำหรือครอบคลุมพื้นที่อย่างกว้างขวางตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๖ รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการลุ่มน้ำที่เกี่ยวข้องและโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการใช้น้ำประเภทที่หนึ่ง สำหรับแต่ละลุ่มน้ำได้

การกำหนดหลักเกณฑ์ตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคเป็นสำคัญ

มาตรา ๔๗ การใช้น้ำประเภทที่สอง ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำที่แหล่งน้ำสาธาณะนั้นตั้งอยู่

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต การออกใบอนุญาต อายุใบอนุญาต การพักใช้หรือการเพิกถอนใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สอง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในการพิจารณาอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สอง คณะกรรมการลุ่มน้ำอาจมอบหมายให้คณะอนุกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขาในลุ่มน้ำคณะใดคณะหนึ่งหรือหลายคณะพิจารณาให้ความเห็นชอบก็ได้ ทั้งนี้ การมอบอำนาจให้กระทำเป็นประกาศคณะกรรมการลุ่มน้ำ

มาตรา ๔๘ การใช้น้ำประเภทที่สาม ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยความเห็นชอบของ กนช.

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต การออกใบอนุญาต อายุใบอนุญาต การพักใช้หรือการเพิกถอนใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สาม ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๙ ในกรณีแหล่งน้ำใดเปลี่ยนสถานะจากเดิมมาเป็นแหล่งน้ำสาธารณะภายหลังจากวันที่กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต และการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สองตามมาตรา ๔๗ หรือกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สามตามมาตรา ๔๘ ใช้บังคับแล้ว ให้ผู้ใช้น้ำในแหล่งน้ำนั้นที่เข้าลักษณะของการใช้น้ำประเภทที่สองตามมาตรา ๔๕ (๒) หรือการใช้น้ำประเภทที่สามตามมาตรา ๔๕ (๓) แล้วแต่กรณี ยื่นคำขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่แหล่งน้ำดังกล่าวเปลี่ยนสถานะจากเดิมมาเป็นแหล่งน้ำสาธารณะ และเมื่อได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตภายในกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ให้ใช้น้ำต่อไปได้จนกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะมีคำสั่งไม่อนุญาต

มาตรา ๕๐ ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สอง และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สามไม่เกินอัตราที่กำหนดในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๑ รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนดอัตราค่าใช้น้ำ สำหรับการใช้น้ำประเภทที่สองและการใช้น้ำประเภทที่สามได้

มาตรา ๕๒ ในการออกใบอนุญาตการใช้น้ำ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจกำหนดเงื่อนไขการใช้น้ำที่ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องปฏิบัติไว้ในใบอนุญาตด้วยก็ได้

การกำหนดเงื่อนไขตามวรรคหนึ่งอาจกำหนดในเรื่องเกี่ยวกับปริมาณน้ำสูงสุดที่จะอนุญาตให้มีการใช้หรือเก็บกักไว้เพื่อใช้ กำหนดเวลาที่จะนำน้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะขึ้นมาใช้ บริเวณที่จะให้น้ำขึ้นมาได้ สถานที่เก็บกักน้ำ และบริเวณที่จะใช้น้ำ ตลอดจนเงื่อนไขอื่นอันจำเป็นแก่การควบคุมปริมาณและคุณภาพของน้ำ

มาตรา ๕๓ ใบอนุญาตการใช้น้ำที่ออกไปแล้วนั้นถ้าต่อมากฎหมายหรือสาระสำคัญแห่งพหุติการณได้เปลี่ยนแปลงไป หรือมีเหตุสำคัญเพื่อประโยชน์สาธารณะ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำหรือ กนช. แล้วแต่กรณี มีอำนาจสั่งแก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการใช้น้ำที่ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องปฏิบัติได้

มาตรา ๕๔ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบและควบคุมการใช้น้ำ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตการใช้น้ำต้องติดตั้งเครื่องมือวัดปริมาณน้ำที่ใช้ และการเก็บข้อมูลที่เป็นเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำประกาศกำหนด

LIRT

มาตรา ๕๕ เมื่อปรากฏว่าผู้ได้รับใบอนุญาตการใช้น้ำฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามเงื่อนไขในใบอนุญาต หรือตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้พนักงานเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำหรือ กนช. แล้วแต่กรณี มีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตมีกำหนดเวลาตามที่เห็นสมควรแต่ต้องไม่เกินสองเดือน และถ้าเป็นกรณีสำคัญจะสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเสียก็ได้

เมื่อมีเหตุที่จะสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต พนักงานเจ้าหน้าที่อาจมีคำเตือนให้บุคคลนั้นปฏิบัติตามให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนดก่อน หากผู้ได้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติตามให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนดจึงจะสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้

มาตรา ๕๖ ในกรณีที่มีข้อมูลเพียงพอที่จะชี้ได้ว่าจะเกิดภาวะการขาดแคลนน้ำ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขตขาดแคลนน้ำและกำหนดการแบ่งปันน้ำ โดยกำหนดให้กิจการใดสามารถใช้น้ำได้ในปริมาณเพียงใด

การแบ่งปันน้ำตามวรรคหนึ่งต้องเป็นไปเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม และให้ผู้ใช้น้ำต้องเสียหายน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ทั้งนี้ ให้ทำเป็นประกาศปิดไว้ในที่เปิดเผย และเห็นได้ง่ายในเขตขาดแคลนน้ำตามจำนวนที่เหมาะสม

เมื่อภาวะการขาดแคลนน้ำได้พ้นไปแล้ว ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำประกาศในราชกิจจานุเบกษายกเลิกเขตขาดแคลนน้ำ

มาตรา ๕๗ ในกรณีมีความจำเป็นต้องนำน้ำจากลุ่มน้ำหนึ่งไปยังอีกลุ่มน้ำหนึ่ง เพื่อบรรเทาภาวะขาดแคลนน้ำ รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจสั่งให้ดำเนินการดังกล่าวได้เท่าที่จำเป็นในการบรรเทาภาวะขาดแคลนนํานั้น

หมวด ๖

การป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม

มาตรา ๕๘ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม ขึ้นไว้เป็นการล่วงหน้า โดยให้จัดทำเป็นแผนเพื่อเตรียมการรองรับทั้งกรณีปกติซึ่งสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดภาวะน้ำท่วมในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งเป็นประจำ และกรณีฉุกเฉินที่มีน้ำท่วมเกิดขึ้นโดยฉับพลัน

แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ เกี่ยวกับการจัดเตรียมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม การเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ วิธีการระบายน้ำที่รวดเร็วและถูกต้องตามหลักวิชาการให้น้ำระบายไปตามแนวทางที่กำหนด วิธีการกักเก็บน้ำเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป การประสานงานกับ

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือหน่วยงานอื่นเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อาจได้รับภัยพิบัติจากน้ำท่วม

ในการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวบน้ำท่วม ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในเขตลุ่มน้ำตามความเหมาะสม

มาตรา ๕๙ เมื่อคณะกรรมการลุ่มน้ำได้จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวบน้ำท่วมขึ้นแล้วให้เสนอ กนช. ให้ความเห็นชอบ และจัดส่งแผนดังกล่าวไปยังหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบและดำเนินการ ในการนี้ให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องจัดสร้างหรือเตรียมอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการป้องกันและแก้ไขภาวบน้ำท่วม รวมทั้งบำรุงรักษาสสิ่งก่อสร้าง หรืออุปกรณ์นั้น หรือดำเนินการใด ๆ เพื่อให้เป็นไปตามแผนดังกล่าว

มาตรา ๖๐ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำติดตามการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวบน้ำท่วมที่ กนช. ให้ความเห็นชอบ ทบทวนแผนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะดำเนินการได้เมื่อเกิดภาวบน้ำท่วม

มาตรา ๖๑ ในกรณีมีความจำเป็นต้งน่าน้ำจากลุ่มน้ำหนึ่งไปยังอีกลุ่มน้ำหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจสั่งให้ดำเนินการดังกล่าวได้เท่าที่จำเป็นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมนั้น

มาตรา ๖๒ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินของบุคคลใด ๆ เพื่อทำการสำรวจ ตรวจสอบ หรือเก็บรวบรวมข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อการป้องกันและแก้ไขภาวบน้ำท่วมได้

ในการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขภาวบน้ำท่วมให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจทำลายสิ่งกีดขวางหรือตัดฟันต้นไม้ ขุดดิน ปิดกั้นแนวเขตที่ดิน รื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งมีใช่เป็นบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของบุคคลใด ๆ หรือดำเนินการอื่นใดเท่าที่จำเป็นแก่การป้องกันและแก้ไขภาวบน้ำท่วมได้ แต่ต้องชดใช้ค่าเสียหายแก่บุคคลนั้นตามความเป็นธรรม

มาตรา ๖๓ ในกรณีที่มีความจำเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่อาจใช้ที่ดินของบุคคลใด ๆ เพื่อก่อสร้าง วางสิ่งของ สืบน้ำหรือระบายน้ำผ่านที่ดิน หรือติดตั้งอุปกรณ์ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวบน้ำท่วมได้ โดยแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันที่จะมีการดำเนินการ ทั้งนี้ ต้องแสดงวัตถุประสงค์และลักษณะของการใช้ที่ดินและวันเวลาที่จะใช้ประโยชน์ที่ดินด้วย

ในกรณีฉุกเฉินเพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะจากน้ำท่วม ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าใช้ที่ดินเพื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

การดำเนินการตามมาตรานี้ ให้กำหนดค่าทดแทนตามความเป็นธรรมในการใช้ที่ดินและค่าเสียหายอันอาจเกิดขึ้นจากการใช้ที่ดินให้แก่เจ้าของที่ดินหรือผู้ครอบครองที่ดินด้วย

มาตรา ๖๔ การที่พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในที่ดินของบุคคลใดเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๓ ให้กระทำในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก

ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องมีการดำเนินการต่อเนื่องจากเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่งหรือมีกรณีฉุกเฉิน จะดำเนินการในเวลาอื่นนอกจากเวลาดังกล่าวตามวรรคหนึ่งก็ได้

มาตรา ๖๕ ในกรณีที่เห็นสมควรให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดให้บุคคลใดต้องปฏิบัติตามใด ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมตามหลักเกณฑ์ที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดก็ได้ ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวต้องเสียค่าใช้จ่ายในการนี้ และการปฏิบัติตามดังกล่าวมิได้เป็นไปเพื่อประโยชน์เฉพาะตนเพียงผู้เดียว ให้กำหนดค่าทดแทนตามความเหมาะสมเพื่อจ่ายให้แก่บุคคลนั้น

มาตรา ๖๖ ห้ามมิให้บุคคลใดเอาไป ยักยอก ทำอันตราย หรือทำให้เสียหายแก่สิ่งก่อสร้าง สิ่งของหรืออุปกรณ์ใด ๆ หรือละเมิดมาตรการใด ๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีขึ้นเพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม

ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดให้กลับคืนดีดังเดิม ถ้าผู้นั้นไม่ยินยอมกระทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการโดยผู้นั้นจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าว

หมวด ๗

การอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำของรัฐ

มาตรา ๖๗ ในกรณีที่ กนช. เห็นว่าพื้นที่ใดมีลักษณะเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารสมควรสงวนไว้เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของรัฐ ให้ กนช. เสนอรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการให้พื้นที่นั้นเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

LIRT

มาตรา ๖๘ รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีเขตติดต่อหรืออาจส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำสาธารณะ เพื่อมิให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐในแหล่งน้ำสาธารณะหรือ เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์หรือพัฒนาทรัพยากรน้ำของรัฐให้เป็นไปโดยเหมาะสมได้

หลักเกณฑ์การใช้ที่ดินที่กำหนดในกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งจะกำหนดให้ เรื่องใดเรื่องหนึ่งใช้บังคับเป็นการทั่วไปทุกท้องที่ หรือให้ใช้บังคับเฉพาะท้องที่ใดท้องที่หนึ่งก็ได้

ในกรณีที่มิกฎกระทรวง ประกาศ หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นซึ่งออกตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง หรือกฎหมายอื่นกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณเดียวกันหรือในเรื่องเดียวกัน ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่ง ให้บังคับตาม กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่กฎกระทรวง ประกาศ หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นซึ่งออก ตามกฎหมายดังกล่าวจะมีขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะที่สำคัญยิ่งกว่า

มาตรา ๖๙ เมื่อได้มีกฎกระทรวงตามมาตรา ๖๘ ใช้บังคับแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใด ใช้ประโยชน์ที่ดินแตกต่างหรือขัดกับข้อกำหนดในกฎกระทรวงนั้น

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่กรณีเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินที่ได้ใช้ ประโยชน์ที่ดินมาก่อนที่จะมีกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งใช้บังคับ และจะใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้น ต่อไป แต่ถ้ารัฐมนตรีเห็นว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไปอาจมีผลกระทบต่อ ทรัพยากรน้ำของรัฐ รัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือถึงเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดิน ให้แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือระงับการใช้ประโยชน์ที่ดินตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และ ภายในระยะเวลาที่เห็นสมควรได้ แต่ถ้าการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวทำให้เจ้าของหรือ ผู้ครอบครองที่ดินนั้นต้องเสียหาย หรือขาดประโยชน์ที่เคยได้รับเกินสมควร ให้ผู้นั้นมีสิทธิ ได้รับค่าทดแทนตามความเป็นธรรมด้วย

มาตรา ๗๐ เมื่อมีเหตุฉุกเฉินหรือมีภัยอันตรายใดที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากร น้ำของรัฐอย่างรุนแรงซึ่งจำเป็นต้องมีการป้องกันหรือแก้ไขโดยเร่งด่วน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจเข้าไปดำเนินการใด ๆ ในที่ดิน หรือใช้ประโยชน์ในที่ดินของบุคคลอื่นเพื่อป้องกัน ระงับ หรือบรรเทาเหตุนั้นได้ โดยให้นำมาตรา ๖๒ มาตรา ๖๓ มาตรา ๖๔ มาตรา ๖๕ และมาตรา ๖๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๗๑ เว้นแต่จะเป็นกรณีที่มีกฎหมายอื่นบัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้รัฐมนตรี โดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อคุ้มครอง สภาพแหล่งน้ำสาธารณะ และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของรัฐในเรื่องดังต่อไปนี้ได้

- (๑) การใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำของรัฐหรือทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้อง
- (๒) กำหนดห้ามการกระทำใด ๆ ที่มีผลเป็นการเสื่อมสภาพแหล่งน้ำหรือเสื่อม ประโยชน์ต่อการใช้น้ำ

LIRT

(๓) กำหนดให้ผู้ใช้น้ำซึ่งมีที่ดินติดต่อกับหรือใกล้เคียงกับแหล่งน้ำสาธารณะจัดให้มีสิ่งปลูกสร้าง ติดตั้งอุปกรณ์หรือเครื่องมือ หรือใช้กรรมวิธีใดตามที่กำหนดเพื่อตรวจสอบแหล่งที่ก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายแก่คุณภาพน้ำ หรือเพื่อป้องกัน หรือแก้ไขอันตรายหรือความเสียหายแก่คุณภาพน้ำ

(๔) กำหนดมาตรการอื่นอันสมควรและเหมาะสมแก่การคุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของรัฐ

กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่ง จะกำหนดให้กรณีใดกระทำได้อเมื่อได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการลุ่มน้ำกำหนดก็ได้

มาตรา ๗๒ ห้ามมิให้บุคคลใดเท ทิ้ง หรือระบายสิ่งใด ๆ ให้ปะปนไปในน้ำหรือลงในที่ดินที่มีผลโดยตรงไปยังแหล่งน้ำสาธารณะ อันอาจเป็นเหตุทำให้เกิดภาวะมลพิษแก่น้ำหรือทำให้น้ำมีสภาพเป็นพิษจนน่าจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคล

การเท ทิ้ง หรือระบายสิ่งใด ๆ ที่มีค่ามลพิษต่ำกว่ามาตรฐานที่กฎหมายกำหนดให้เท ทิ้ง หรือระบายลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะได้ ให้ถือว่าเป็นการกระทำที่ทำให้เกิดภาวะมลพิษแก่น้ำตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๗๓ ในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐ หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการดูแลทรัพยากรน้ำของรัฐในบริเวณที่เกิดความเสียหายนั้น อาจมีหนังสือขอความร่วมมือให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดความเสียหายนั้นดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจัดความเสียหายและทำให้ทรัพยากรน้ำของรัฐกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมหรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ภายในระยะเวลาที่กำหนดได้

ถ้าความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐเป็นกรณีฉุกเฉินจำเป็นและอาจก่อความเสียหายอย่างร้ายแรง ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบมีอำนาจออกคำสั่งแทนหนังสือขอความร่วมมือตามวรรคหนึ่งก็ได้

หมวด ๘

การควบคุมและตรวจตราทรัพยากรน้ำ

มาตรา ๗๔ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมและตรวจตราทรัพยากรน้ำให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินของบุคคลใด เพื่อตรวจตราแหล่งน้ำ สำนวณ หรือเก็บข้อมูลที่จำเป็นในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกได้

LIRT

มาตรา ๗๕ ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการกระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้องค์กรเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดิน อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะของบุคคลใดในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อตรวจค้น กัก ยึดหรืออายัดเอกสาร หรือสิ่งใดที่เกี่ยวข้องได้

การเข้าไปดำเนินการตามวรรคหนึ่ง หากมีความจำเป็นให้องค์กรเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจทำลายสิ่งกีดขวางอันเป็นอุปสรรคในการที่จะเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ได้ แต่จะต้องใช้ความระมัดระวังให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด

มาตรา ๗๖ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้องค์กรเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๙

ความรับผิดทางแพ่งในกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐ

มาตรา ๗๗ ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำโดยผิดกฎหมายทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐหรือใช้ทรัพยากรน้ำของรัฐโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย ผู้นั้นต้องรับผิดชอบชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

ถ้าความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐเกิดจากวัตถุหรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายหรือเป็นพิษ ผู้ครอบครองหรือควบคุมวัตถุหรือสิ่งอื่นใดนั้นต้องรับผิดชอบชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้นแม้จะมีได้เกิดขึ้นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือเป็นการกระทำตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่

ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา này ให้รวมถึง

(๑) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการกำจัด เคลื่อนย้ายสิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือกระทำให้สิ่งนั้นหมดสภาพความเป็นอันตรายหรือความเป็นพิษ ตลอดจนการนำเอาของนั้นมาเก็บ กัก หรือรักษาไว้

(๒) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการทำให้ทรัพยากรน้ำของรัฐกลับคืนสู่สภาพเดิม

(๓) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการช่วยเหลือบุคคล หรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นเนื่องในความเสียหายนั้น

(๔) ค่าดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐในการประเมินความเสียหายและประเมินค่าใช้จ่ายในการเยียวยาผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำของรัฐ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพของบุคคล

LIRT

(๕) ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่รัฐได้จ่ายในการดำเนินการใด ๆ เพื่อให้ได้รับค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมาย เช่น ค่าใช้จ่ายที่รัฐจ่ายเป็นค่าทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ค่าใช้จ่ายในการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินคดีในศาล และค่าธรรมเนียมศาล

(๖) มูลค่าของทรัพยากรน้ำของรัฐที่ต้องเสียหายหรือถูกใช้ไปโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย

(๗) ค่าเสียหายที่เกิดจากการใช้งบประมาณของรัฐหรือจากแหล่งเงินทุนอื่นเพื่อใช้ในการบำบัดฟื้นฟูและบูรณะความเสียหายของทรัพยากรน้ำของรัฐให้คืนกลับสู่สภาพเดิม

(๘) ค่าเสียโอกาสในการนำงบประมาณหรือเงินทุนที่ใช้ตาม (๗) ไปลงทุนในโครงการอื่นของรัฐเพื่อสังคมโดยรวม

(๙) ค่าเสียหายต่อเนื่องอื่น ๆ อันพึงเกิดในอนาคต

ให้กรมทรัพยากรน้ำเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐตามมาตรา ๓ โดยให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในศาลตามที่กรมทรัพยากรน้ำมีคำขอ

มาตรา ๗๘ ในกรณีที่ความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐเกิดจากการกระทำของลูกจ้าง ตัวแทน หรือผู้รับจ้าง ให้นายจ้าง ตัวการ หรือผู้ว่าจ้างของบุคคลนั้นต้องร่วมกันรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามความในหมวดนี้ด้วย ทั้งนี้ ให้น้ำหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบของนายจ้าง ตัวการ และผู้ว่าจ้างในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่ผู้ที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐเป็นนิติบุคคล ให้ผู้แทนนิติบุคคล กรรมการผู้มีอำนาจ หรือผู้จัดการของนิติบุคคลนั้นต้องร่วมรับผิดชอบกับนิติบุคคลดังกล่าวด้วย ถ้าการกระทำของผู้นั้นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมมีส่วนทำให้นิติบุคคลนั้นกระทำการดังกล่าว

มาตรา ๗๙ ในกรณีที่ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐได้กระทำตามหนังสือขอความร่วมมือหรือตามคำสั่งตามมาตรา ๗๓ และมีผลเป็นการจัดหรือบรรเทาความเสียหายและทำให้ทรัพยากรน้ำของรัฐกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมหรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ ให้มีผลเป็นการลดจำนวนค่าสินไหมทดแทนตามส่วนที่ได้กระทำ

หมวด ๑๐

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๘๐ ผู้ใดฝ่าฝืนหลักเกณฑ์การเข้าใช้สอยแหล่งน้ำตามมาตรา ๗ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๑ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งที่ออกตามมาตรา ๒๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๒ ผู้ใดฝ่าฝืนกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๔๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๓ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๘ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๕ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๖๒ มาตรา ๖๓ มาตรา ๗๔ หรือมาตรา ๗๕ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๖๕ หรือไม่ดำเนินการตามหนังสือขอความร่วมมือตามมาตรา ๗๓ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๖ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖๙ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง (๑) หรือ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๘ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๗๒ ต้องระวางโทษ ดังนี้

(๑) ในกรณีที่ทำให้เกิดภาวะมลพิษแก่น้ำ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๒) ในกรณีที่ทำให้มีสภาพเป็นพิษจนน่าจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๙ ผู้ใดครอบครอง รุกฉ่ำหรือปลูกสร้างสิ่งใดในแหล่งน้ำสาธารณะ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

LIRT

มาตรา ๙๐ ในกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้แทนนิติบุคคล กรรมการผู้มีอำนาจ หรือผู้จัดการของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นหรือยินยอมในการกระทำความผิดนั้น

มาตรา ๙๑ บรรดาความผิดตามมาตรา ๘๐ มาตรา ๘๑ มาตรา ๘๒ มาตรา ๘๓ และมาตรา ๘๕ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษามีอำนาจเปรียบเทียบ และเมื่อได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้วให้ถือว่าคดีเลิกกัน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๙๒ ในระหว่างที่ยังมิได้มีการกำหนดลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๗ หรือยังมิได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๘ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ปฏิบัติหน้าที่ตามเดิมในลุ่มน้ำนั้นไปพลางก่อน ทั้งนี้ ไม่เกินสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

มาตรา ๙๓ ในระหว่างที่ยังมิได้มีการคัดเลือกผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๑๒ (๔) และยังมิได้มีการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๒ (๕) ให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีการคัดเลือกผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๑๒ (๔) และแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๒ (๕)

มาตรา ๙๔ เมื่อกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สองตามมาตรา ๔๗ หรือกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สามตามมาตรา ๔๘ ใช้บังคับแล้ว ให้ผู้ใช้น้ำที่เข้าลักษณะของการใช้น้ำประเภทที่สองตามมาตรา ๔๕ (๒) หรือการใช้น้ำประเภทที่สามตามมาตรา ๔๕ (๓) แล้วแต่กรณียื่นคำขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำภายในหกสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงดังกล่าวมีผลบังคับ และเมื่อได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตภายในกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วให้ใช้น้ำต่อไปได้จนกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะมีคำสั่งไม่อนุญาต

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

LIRT

อัตราค่าธรรมเนียม

---

๑. ค่าขอ	ฉบับละ ๑๐ บาท
๒. ใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สอง	ฉบับละ ๑๐,๐๐๐ บาท
๓. ใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สาม	ฉบับละ ๕๐,๐๐๐ บาท
๔. ใบแทนใบอนุญาต ฉบับละกึ่งหนึ่งของค่าธรรมเนียมใบอนุญาต	
๕. การต่ออายุใบอนุญาต ครั้งละเท่ากับค่าธรรมเนียมใบอนุญาต	
๖. การโอนใบอนุญาต ครั้งละเท่ากับค่าธรรมเนียมใบอนุญาต	

**บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของ
ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)**

**บันทึกวิเคราะห์สรุป
สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....**

บันทึกวิเคราะห์สรุปนี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำขึ้นเพื่อชี้แจงความเป็นมาและสรุปรายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. .... เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๑๔๒ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๕๐๓/๘๔๑๙ ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๐ อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. .... ตามมติคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๑ ที่มีมติเมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๐ อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. .... ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอและให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้ความเห็นของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและประเด็นอภิปรายของคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๑ ไปประกอบการพิจารณาด้วย

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอให้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ตรวจพิจารณา โดยมีผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมชลประทาน) ผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมทรัพยากรน้ำ) ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) ผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงาน ก.พ. สำนักงาน ก.พ.ร. และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี) เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียด และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นสมควรจัดทำบันทึกประกอบร่างพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ และสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ

(๑) เหตุผลและความจำเป็น

เนื่องจากปัจจุบันมีปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาน้ำขาดแคลน การแย่งชิงน้ำ การใช้น้ำอย่างฟุ่มเฟือย น้ำท่วม การก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ การบุกรุกและการเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำ การดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้กระทำโดยหลายหน่วยงานตามอำนาจหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายหลายฉบับ โดยไม่มีกฎหมายแม่บทเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ ทำให้การดำเนินงานแก้ไขปัญหาน้ำขาดแคลนเป็นเอกภาพ ประกอบกับการจัดทำกิจกรรมและโครงการบางอย่างเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวนั้นขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน

และบางครั้งยังส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอีกด้วย ดังนั้น จึงสมควรให้มีกฎหมายเพื่อวางหลักเกณฑ์และมาตรการในการรับประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการเข้าถึงน้ำ การควบคุมการใช้น้ำ การบริหารจัดการน้ำ การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การพัฒนา การคุ้มครอง พื้นฟูและอนุรักษ์แหล่งน้ำ การป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและน้ำขาดแคลน การตั้งกองทุนทรัพยากรน้ำ การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชน ในลุ่มน้ำ ตลอดจนการจัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติและระดับลุ่มน้ำ รวมทั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ เพื่อให้มีการดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(๒) สาระสำคัญ

(ก) ให้มีกฎหมายแม่บทสำหรับการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

(ข) ให้มีองค์กรในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติ ระดับลุ่มน้ำ ระดับลุ่มน้ำย่อยและระดับผู้ใช้น้ำ

(ค) เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ใช้น้ำเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และสามารถรวมตัวกันเป็นองค์กรผู้ใช้น้ำ สหพันธ์ผู้ใช้น้ำ และสมาพันธ์ผู้ใช้น้ำได้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ)

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. .... ที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๒.๑ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ กำหนดให้มีคณะกรรมการ ทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรี มอบหมาย เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงพลังงาน ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ และอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรรมการ ผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำทกคน และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้และ ประสบการณ์เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำสามคน เป็นกรรมการ ทั้งนี้ ให้อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ เป็นเลขานุการคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (ร่างมาตรา ๑๒)

๒.๒ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ กำหนดให้ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยทั่วไป รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ ๑) เสนอนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับ

LIRT

การบริหารทรัพยากรน้ำต่อคณะรัฐมนตรี ๒) เสนอแนะและประสานแผนงานหรือโครงการของหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดงบประมาณแผ่นดิน ๓) พิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนแม่บทการพัฒนาการบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำต่าง ๆ ตามที่คณะกรรมการลุ่มน้ำนำเสนอ ๔) ควบคุม กำกับ ติดตาม เร่งรัดและตรวจสอบการดำเนินการตามนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ ๕) กำหนดกรอบและแนวทางการปฏิบัติงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำ และกำหนดลำดับความสำคัญของการใช้น้ำสำหรับกิจการประเภทต่าง ๆ เพื่อให้คณะกรรมการลุ่มน้ำนำไปพิจารณาในการจัดสรรน้ำ ๖) ให้ความเห็นชอบแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมของคณะกรรมการลุ่มน้ำ ๗) ให้ความเห็นชอบการอนุญาตใช้น้ำประเภทที่สาม ๘) โกล่เกลี่ยและชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างคณะกรรมการลุ่มน้ำ ๙) พิจารณาการจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่กองทุนทรัพยากรน้ำ ๑๐) เสนอแนะเกี่ยวกับการออกหรือการแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้ และ ๑๑) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ หรือที่กฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย (ร่างมาตรา ๒๐)

๒.๓ สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ กำหนดให้กรมทรัพยากรน้ำทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ ๑) ประสานงานกับหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการลุ่มน้ำ และคณะอนุกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขา เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ๒) รวบรวมและจัดเตรียมข้อมูล ศึกษา วิเคราะห์ และริเริ่มกิจกรรมหรือโครงการเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ๓) ช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ รวมทั้งการดำเนินงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะอนุกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขา ตามที่ได้รับการร้องขอ ๔) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำและคณะอนุกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขา ๕) ศึกษา วิจัย และเสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนและโครงการพัฒนา บริหารจัดการ บำรุงรักษา ฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ต่อคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ๖) พัฒนาระบบสารสนเทศทรัพยากรน้ำและระบบเตือนภัย ๗) ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในด้านการอนุรักษ์ การพัฒนา การใช้ และการดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ ๘) จัดทำงบประมาณรายจ่ายเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และคณะกรรมการลุ่มน้ำ ๙) พิจารณาและเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องการจัดทำหรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ การพัฒนา การใช้ และการดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ และ ๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติมอบหมาย (ร่างมาตรา ๒๖)

๒.๔ ลุ่มน้ำและคณะกรรมการลุ่มน้ำ การกำหนดลุ่มน้ำได้กำหนดให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยให้คำนึงถึงสภาพอุทกวิทยา สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และวิถีชีวิตของประชาชน โดยให้มีแผนที่แสดงเขตลุ่มน้ำแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย (ร่างมาตรา ๒๗) และเมื่อมีพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำแล้ว ได้กำหนดให้

คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำลุ่มน้ำนั้น ประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานของรัฐสิบคน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตลุ่มน้ำนั้นสามคน ผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำในเขตลุ่มน้ำนั้นเจ็ดคน และผู้ทรงคุณวุฒิสี่คน เป็นกรรมการ โดยให้ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรน้ำภาคเป็นกรรมการและเลขานุการ (ร่างมาตรา ๒๘)

๒.๕ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการลุ่มน้ำ กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยทั่วไปในเขตลุ่มน้ำ รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ ๑) จัดทำแผนแม่บทการพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำเสนอต่อคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ๒) พิจารณาปริมาณการใช้น้ำ การจัดสรรน้ำ และจัดลำดับความสำคัญในการใช้น้ำในเขตลุ่มน้ำ และควบคุมการใช้น้ำให้เป็นไปตามที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ๓) กำหนดหลักเกณฑ์และระเบียบการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ ๔) ให้ความเห็นชอบการอนุญาตใช้น้ำประเภทที่สอง ๕) พิจารณาและให้ความเห็นในการผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำ ๖) ให้ข้อคิดเห็นต่อคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเกี่ยวกับแผนงานและโครงการในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ ๗) รับเรื่องร้องทุกข์ โกล่เกลี่ยและชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างผู้ใช้น้ำ ๘) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำ ในเขตลุ่มน้ำนั้น ๙) ส่งเสริมและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ ๑๐) ส่งเสริมและรณรงค์การสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ และ ๑๑) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการลุ่มน้ำ หรือตามที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติมอบหมาย (ร่างมาตรา ๓๒)

นอกจากนี้ ได้กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในเขตท้องที่ที่คณะกรรมการลุ่มน้ำกำหนดในเขตลุ่มน้ำที่ตนรับผิดชอบได้ตามที่เห็นสมควร (ร่างมาตรา ๓๓) โดยให้คณะอนุกรรมการลุ่มน้ำประจำสาขามีอำนาจหน้าที่ ๑) เสนอแผนงานและโครงการเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำสาขาคณะอนุกรรมการลุ่มน้ำ เพื่อนำไปพิจารณาเป็นส่วนหนึ่งของแผนแม่บทการพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ ๒) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำในเขตลุ่มน้ำสาขา ๓) ให้ความเห็นชอบการอนุญาตใช้น้ำประเภทที่สอง ในเขตลุ่มน้ำสาขา ตามที่คณะกรรมการลุ่มน้ำมอบหมาย ๔) ส่งเสริมและรณรงค์การสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในการใช้น้ำ การพัฒนา

การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำสาขา และ ๕) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการลุ่มน้ำมอบหมาย (ร่างมาตรา ๓๔)

๒.๖ องค์การผู้ใช้น้ำ กำหนดให้บุคคลซึ่งใช้น้ำในบริเวณใกล้เคียงกันและอยู่ในเขตลุ่มน้ำเดียวกันมีสิทธิรวมตัวกันจดทะเบียนก่อตั้งองค์การผู้ใช้น้ำ โดยวัตถุประสงค์ สถานะ อำนาจหน้าที่ การดำเนินงาน ระบบบัญชีและการเงินขององค์การผู้ใช้น้ำ รวมทั้งหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการก่อตั้งองค์การผู้ใช้น้ำให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ร่างมาตรา ๓๖) ทั้งนี้ กฎกระทรวงดังกล่าวจะกำหนดหลักเกณฑ์ให้แตกต่างกันในแต่ละลุ่มน้ำก็ได้ โดยให้คำนึงถึงสภาพ อุทกวิทยา สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ วัฒนธรรม จารีตประเพณี วิถีชีวิตของประชาชน และความจำเป็นในการบริหารจัดการด้วย (ร่างมาตรา ๓๗)

๒.๗ กองทุนทรัพยากรน้ำ กำหนดให้จัดตั้งกองทุนทรัพยากรน้ำขึ้นใน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา ฟื้นฟู คุ้มครอง และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ รวมทั้งการศึกษา วิจัย และการวางแผนแม่บทเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว (ร่างมาตรา ๓๘) และให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วยปลัดกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประธาน อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ อธิบดีกรมบัญชีกลาง ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ และผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำซึ่งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติแต่งตั้งสามคน เป็นกรรมการ โดยให้อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำเป็นเลขานุการ (ร่างมาตรา ๔๐) ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนทรัพยากรน้ำมีอำนาจหน้าที่ ๑) บริหารกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติกำหนด ๒) ควบคุมการใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนทรัพยากรน้ำให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน ๓) เสนอรายงานการดำเนินงานของกองทุนต่อคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และ ๔) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกองทุนทรัพยากรน้ำ หรือตามที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติมอบหมาย (ร่างมาตรา ๔๒)

๒.๘ การจัดสรรน้ำ ได้แบ่งการใช้น้ำเป็นสามประเภท คือ ๑) การใช้น้ำประเภทที่หนึ่ง ได้แก่ การใช้น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะเพื่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภค ในครัวเรือน การเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์เพื่อยังชีพ การอุตสาหกรรมในครัวเรือนและการใช้น้ำในปริมาณเล็กน้อยตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ๒) การใช้น้ำประเภทที่สอง ได้แก่ การใช้น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะเพื่อการเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์เพื่อการพาณิชย์ การอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การผลิตพลังงานไฟฟ้า การประปา และกิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และ ๓) การใช้น้ำประเภทที่สาม ได้แก่ การใช้น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะเพื่อกิจการขนาดใหญ่ ที่ใช้น้ำปริมาณมากหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบข้ามลุ่มน้ำหรือครอบคลุมพื้นที่อย่างกว้างขวางตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ร่างมาตรา ๔๕)

การใช้น้ำประเภทที่หนึ่ง ได้กำหนดให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการลุ่มน้ำที่เกี่ยวข้องและโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการใช้น้ำประเภทที่หนึ่ง สำหรับแต่ละลุ่มน้ำได้ โดยให้คำนึงถึงการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคเป็นสำคัญ (ร่างมาตรา ๔๖)

การใช้น้ำประเภทที่สอง ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำที่แหล่งน้ำสาธารณะนั้นตั้งอยู่ โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต การออกใบอนุญาต อายุใบอนุญาต การพักใช้หรือการเพิกถอนใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สอง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ร่างมาตรา ๔๗)

การใช้น้ำประเภทที่สาม ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต การออกใบอนุญาต อายุใบอนุญาต การพักใช้หรือการเพิกถอนใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สาม ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ร่างมาตรา ๔๘)

ทั้งนี้ รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าใช้น้ำ สำหรับการใช้น้ำประเภทที่สองและการใช้น้ำประเภทที่สามได้ (ร่างมาตรา ๔๑)

๒.๙ มาตราการแก้ไขภาวะขาดแคลนน้ำ ในกรณีที่เกิดภาวะขาดแคลนน้ำขึ้น ได้กำหนดให้รัฐมนตรีหรือผู้ที่รัฐมนตรีมอบหมายมีอำนาจสั่งให้บุคคลซึ่งเก็บกักน้ำไว้ตามความจำเป็นตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายอื่น ต้องเจียน้ำเพื่อประโยชน์สาธารณะตามปริมาณและวิธีการที่กำหนด โดยให้ผู้เก็บกักน้ำดังกล่าวมีสิทธิได้รับค่าทดแทนตามความเป็นธรรมจากการที่ต้องสูญเสียหน้าที่เก็บกักไว้ แต่ถ้าบุคคลใดเก็บกักน้ำไว้เกินกว่าความจำเป็น ให้รัฐมนตรีหรือผู้ที่รัฐมนตรีมอบหมายมีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควรเพื่อนำน้ำส่วนที่เกินมาใช้สอยเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยผู้นั้นจะเรียกร้องค่าทดแทนหรือค่าเสียหายใด ๆ มิได้ (ร่างมาตรา ๑๑)

อนึ่ง ในกรณีที่มีข้อมูลเพียงพอที่จะชี้ได้ว่าจะเกิดภาวะการขาดแคลนน้ำ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขตขาดแคลนน้ำและกำหนดการแบ่งปันน้ำ โดยกำหนดให้กิจการใดสามารถใช้น้ำได้ในปริมาณเพียงใด และต้องเป็นไปเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมโดยให้ผู้ใช้น้ำต้องเสียหายน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (ร่างมาตรา ๔๖)

๒.๑๐ การป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมขึ้นไว้เป็นการล่วงหน้า โดยให้จัดทำเป็นแผนเพื่อเตรียมการรองรับทั้งกรณีปกติซึ่งสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดภาวะน้ำท่วมในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งเป็นประจำ และกรณีฉุกเฉินที่มีน้ำท่วมเกิดขึ้นโดยฉับพลัน ทั้งนี้ ในการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในเขตลุ่มน้ำตามความเหมาะสม (ร่างมาตรา ๔๘) และเมื่อคณะกรรมการลุ่มน้ำได้จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมขึ้นแล้วให้เสนอคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติให้ความเห็นชอบ และจัดส่งแผนดังกล่าวไปยังหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบและ

ดำเนินการจัดสร้างหรือเตรียมอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม รวมทั้งบำรุงรักษาสสิ่งก่อสร้าง หรืออุปกรณ์นั้น หรือดำเนินการใด ๆ เพื่อให้เป็นไปตามแผนดังกล่าว (ร่างมาตรา ๕๙)

กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินของบุคคลใด ๆ เพื่อทำการสำรวจ ตรวจสอบ หรือเก็บรวบรวมข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมได้ และให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจทำลายสิ่งกีดขวางหรือตัดฟันต้นไม้ ขุดดิน ปิดกั้นแนวเขตที่ดิน รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างซึ่งมิใช่เป็นบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของบุคคลใด ๆ หรือดำเนินการเท่าที่จำเป็นแก่การป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมได้ แต่ต้องชดเชยค่าเสียหายแก่บุคคลนั้นตามความเป็นธรรม (ร่างมาตรา ๖๒) และในกรณีที่มีความจำเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่อาจใช้ที่ดินของบุคคลใด ๆ เพื่อก่อสร้าง วางสิ่งของ สูบน้ำหรือระบายน้ำผ่านที่ดิน หรือติดตั้งอุปกรณ์ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมได้ โดยแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันที่จะมีการดำเนินการ แต่ในกรณีฉุกเฉินเพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะจากน้ำท่วม ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าใช้ที่ดินเพื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า (ร่างมาตรา ๖๓) ทั้งนี้ การที่เข้าไปในที่ดินของบุคคลใดเพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้กระทำให้ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก แต่ในกรณีที่จะต้องมีการดำเนินการต่อเนื่องจากเวลาที่กำหนดหรือมีกรณีฉุกเฉิน จะดำเนินการในเวลาอื่นนอกจากเวลาดังกล่าวก็ได้ (ร่างมาตรา ๖๔)

๒.๑๑ การอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำของรัฐ กำหนดให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเสนอรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการให้พื้นที่ที่มีลักษณะเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารสมควรสงวนไว้เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของรัฐเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ (ร่างมาตรา ๖๗) และกำหนดให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีเขตติดต่อหรืออาจส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำสาธารณะ เพื่อมิให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐในแหล่งน้ำสาธารณะหรือเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์หรือพัฒนาทรัพยากรน้ำของรัฐให้เป็นไปโดยเหมาะสมได้ (ร่างมาตรา ๖๘)

๒.๑๒ การควบคุมและตรวจตราทรัพยากรน้ำ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินของบุคคลใด เพื่อตรวจตราแหล่งน้ำ สำรวจ หรือเก็บข้อมูลที่จำเป็นในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกได้ (ร่างมาตรา ๗๔) และในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการกระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดิน อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะของบุคคลใด เพื่อตรวจค้น กัก ยึด หรืออายัดเอกสารหรือสิ่งใดที่เกี่ยวข้องได้ โดยหากมีความจำเป็นให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจทำลายสิ่งกีดขวางอันเป็นอุปสรรคในการที่จะเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ได้ (ร่างมาตรา ๗๕)

LIRT

๒.๑๓ ความรับผิดชอบทางแพ่งในกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐ กำหนดให้ผู้จงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำโดยผิดกฎหมายให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐหรือใช้ทรัพยากรน้ำของรัฐโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งค่าสินไหมทดแทนนี้รวมถึง ๑) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการกำจัดเคลื่อนย้ายสิ่งกีดขวางที่เกิดความเสียหาย หรือกระทำให้สิ่งนั้นหมดสภาพความเป็นอันตรายหรือความเป็นพิษ ตลอดจนการนำเอาของนั้นมาเก็บ กัก หรือรักษาไว้ ๒) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการทำให้ทรัพยากรน้ำของรัฐกลับคืนสู่สภาพเดิม ๓) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการช่วยเหลือบุคคล หรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นเนื่องในความเสียหายนั้น ๔) ค่าดำเนินงานต่างๆ ของรัฐในการประเมินความเสียหายและประเมินค่าใช้จ่ายในการเยียวยาผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำของรัฐ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพของบุคคล ๕) ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่รัฐได้จ่ายในการดำเนินการใดๆ เพื่อให้ได้รับค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมาย เช่น ค่าใช้จ่ายที่รัฐจ่ายเป็นค่าทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ค่าใช้จ่ายในการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินคดีในศาล และค่าธรรมเนียมศาล ๖) มูลค่าของทรัพยากรน้ำของรัฐที่ต้องเสียหายหรือถูกใช้ไปโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย ๗) ค่าเสียหายที่เกิดจากการใช้งบประมาณของรัฐหรือจากแหล่งเงินทุนอื่นเพื่อใช้ในการบำบัดฟื้นฟูและบรรเทาความเสียหายของทรัพยากรน้ำของรัฐให้คืนกลับสู่สภาพเดิม ๘) ค่าเสียโอกาสในการนำงบประมาณหรือเงินทุนไปลงทุนในโครงการอื่นของรัฐเพื่อสังคมโดยรวม และ ๙) ค่าเสียหายต่อเนื้ออื่น ๆ อันพึงจะเกิดในอนาคต (ร่างมาตรา ๗๗)

กรณีที่ความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐเกิดจากการกระทำของลูกจ้างตัวแทน หรือผู้รับจ้าง ให้นายจ้าง ตัวการ หรือผู้ว่าจ้างของบุคคลนั้นต้องร่วมกันรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามความในหมวดนี้ด้วย หรือกรณีที่ผู้ที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐเป็นนิติบุคคล ให้ผู้แทนนิติบุคคล กรรมการผู้มีอำนาจ หรือผู้จัดการของนิติบุคคลนั้นต้องร่วมรับผิดชอบกับนิติบุคคลดังกล่าวด้วย ถ้าการกระทำของผู้นั้นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมมีส่วนทำให้นิติบุคคลนั้นกระทำการดังกล่าว (ร่างมาตรา ๗๘)

อนึ่ง ได้กำหนดให้กรมทรัพยากรน้ำเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำของรัฐ โดยให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในศาลตามที่กรมทรัพยากรน้ำมีคำขอ (ร่างมาตรา ๗๗ วรรคท้าย)

๒.๑๔ รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมาย กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นค่าธรรมเนียม และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๕)

๒.๑๕ บทเฉพาะกาล กำหนดให้ระหว่างที่ยังมิได้มีการกำหนดลุ่มน้ำตาม มาตรา ๒๗ หรือยังมิได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๒๘ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ปฏิบัติหน้าที่ตามเดิมในลุ่มน้ำนั้นไปพลางก่อน ทั้งนี้ ไม่เกินสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๙๒) และระหว่างที่ยังมิได้มีการคัดเลือกผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตาม

มาตรา ๑๒ (๕) และยังมีได้มีการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๒ (๕) ให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีการคัดเลือกผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำตามมาตรา ๑๒ (๕) และแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๒ (๕) (ร่างมาตรา ๙๓)

กำหนดให้เมื่อกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สองตามมาตรา ๔๗ หรือกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สามตามมาตรา ๔๘ ใช้บังคับแล้ว ให้ผู้ใช้น้ำที่เข้าลักษณะของการใช้น้ำประเภทที่สองตามมาตรา ๔๕ (๒) หรือการใช้น้ำประเภทที่สามตามมาตรา ๔๕ (๓) แล้วแต่กรณี ยื่นคำขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำภายในหกสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงดังกล่าวมีผลบังคับ และเมื่อได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตภายในกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วให้ใช้น้ำต่อไปได้จนกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะมีคำสั่งไม่อนุญาต (ร่างมาตรา ๙๔)

ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....
(พลเอก สุรินทร์ พิกุลทอง สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
และคณะ เป็นผู้เสนอ)

(๕๑)

(สำเนา)

เลขรับ ๑๘๐/๒๕๕๐ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๐

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ถนนอุทองใน กทม. ๑๐๓๐๐

๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. .... พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล
และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ

ด้วยกระผมและคณะสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติผู้มีรายชื่อท้ายนี้ ขอเสนอ
ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. .... พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบ
และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ มาเพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณา ตามรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วยที่แนบมา
พร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) พลเอก สุรินทร์ พิกุลทอง ผู้เสนอ

(สุรินทร์ พิกุลทอง)

สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ หมายเลข ๒๑๐

(ลงชื่อ) ศิวะพร ทรธรานนท์ ผู้เสนอ
(นายศิวะพร ทรธรานนท์)

(ลงชื่อ) พลเอก สุรพล ชินะจิตร ผู้เสนอ
(สุรพล ชินะจิตร)

(ลงชื่อ) สุจิต บุญบงการ ผู้เสนอ
(นายสุจิต บุญบงการ)

(ลงชื่อ) ชัยอนันต์ สมุทวณิช ผู้เสนอ
(นายชัยอนันต์ สมุทวณิช)

(ลงชื่อ) คำณูณ สิทธิสมาน ผู้เสนอ
(นายคำณูณ สิทธิสมาน)

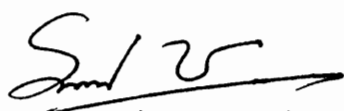
(ลงชื่อ) พลเอก ปรีดี สามิกกดิ์ ผู้เสนอ
(ปรีดี สามิกกดิ์)

สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติผู้ร่วมเสนอร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ

พ.ศ. .... (ต่อ)

(ลงชื่อ) พลอากาศเอก วีรวิท คงศักดิ์ ผู้เสนอ (วีรวิท คงศักดิ์)	(ลงชื่อ) พลเอก อาทร โลหิตกุล ผู้เสนอ (อาทร โลหิตกุล)
(ลงชื่อ) อัสวิน ชินคำธรวงศ์ ผู้เสนอ (นายอัสวิน ชินคำธรวงศ์)	(ลงชื่อ) ณรงค์ โชควัฒนา ผู้เสนอ (นายณรงค์ โชควัฒนา)
(ลงชื่อ) วันชัย ศิริชนะ ผู้เสนอ (นายวันชัย ศิริชนะ)	(ลงชื่อ) ภัทระ คำพิทักษ์ ผู้เสนอ (นายภัทระ คำพิทักษ์)
(ลงชื่อ) มนัส โกศล ผู้เสนอ (นายมนัส โกศล)	(ลงชื่อ) กัญญา ศิลปอาชา ผู้เสนอ (นางสาวกัญญา ศิลปอาชา)
(ลงชื่อ) พลเอก อู๊ด เบื้องบน ผู้เสนอ (อู๊ด เบื้องบน)	(ลงชื่อ) วัลลภ ตั้งคณานุรักษ์ ผู้เสนอ (นายวัลลภ ตั้งคณานุรักษ์)
(ลงชื่อ) พลเอก ปรีชา เปรมาสวัสดิ์ ผู้เสนอ (ปรีชา เปรมาสวัสดิ์)	(ลงชื่อ) กงกฤษ หิรัญกิจ ผู้เสนอ (นายกงกฤษ หิรัญกิจ)
(ลงชื่อ) พลตำรวจโท วัชรพล ประสารราชกิจ ผู้เสนอ (วัชรพล ประสารราชกิจ)	(ลงชื่อ) พลอากาศเอก อติเรก จำรัสฤทธิรงค์ ผู้เสนอ (อติเรก จำรัสฤทธิรงค์)

สำเนาถูกต้อง

(นายพรพงษ์ คุชฌาภิรมย์)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานพระราชบัญญัติ

สำนักงานการประชุม

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ
พ.ศ. ....

หลักการ
ให้มีกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

เหตุผล

โดยที่ทรัพยากรน้ำเป็นทรัพยากรและปัจจัยที่สำคัญต่อความมั่นคงของประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเป็นฐานรากในการพัฒนาประเทศ แต่พระราชบัญญัติเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำที่มีอยู่ปัจจุบัน เป็นพระราชบัญญัติเฉพาะด้าน เช่น การชลประทาน คลองและทางน้ำ น้ำบาดาล เป็นต้น ยังไม่มีพระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำที่เป็นหลัก หรือแม่บทด้านทรัพยากรน้ำ เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานให้กับทั้งส่วนราชการ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ชุมชน และประชาชน ให้ครอบคลุมพื้นที่แหล่งน้ำ เชื้อน อ่างเก็บน้ำ ระบบชลประทาน ฝ่าย พื้นที่ใช้น้ำ รวมไปถึงการให้บริการน้ำ ทั้งที่เป็นสาธารณะ การเกษตร การอุตสาหกรรม โดยพระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำจะเป็นกรอบในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่เกี่ยวข้อง กับ ๓ กระทรวงหลัก คือ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงมหาดไทย ซึ่งจำเป็นต้องมีพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ระเบียบ ต่าง ๆ ที่ต้องเชื่อมโยง เพื่อให้เกิดการประสานการ ดำเนินงาน ให้เกิดประสิทธิภาพ ลดความเสียหาย เกิดความมั่นคง เป็นธรรมและยั่งยืน จึงจำเป็นต้องตรา พระราชบัญญัตินี้

หน้าว่าง

ร่าง
พระราชบัญญัติ
ทรัพยากรน้ำ
พ.ศ. ....

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ การใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่มีกฎหมายใดกำหนดเกี่ยวกับการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ หรือการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเรื่องใดไว้โดยเฉพาะและมีหลักเกณฑ์ที่มีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้ดำเนินการไปตามกฎหมายเฉพาะนั้น

พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแก่ทรัพยากรน้ำที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าด้วย แต่การผ่านหรือเข้าไปบนพื้นดินในเขตดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ทรัพยากรน้ำ” หมายความว่า น้ำในบรรยากาศ น้ำบนผิวดินที่ไหลตามธรรมชาติ น้ำใต้ดิน น้ำในทะเลอาณาเขต คลอง แม่น้ำ หนอง บึง พื้นที่ชุ่มน้ำ แหล่งต้นน้ำ และแหล่งน้ำระหว่างประเทศที่ประเทศไทยอาจนำมาใช้

“แหล่งน้ำธรรมชาติ” หมายความว่า แหล่งรวมน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง น้ำบาดาล แหล่งน้ำที่เกิดขึ้นจากการกระทำของธรรมชาติ ซึ่งแบ่งออกเป็นน้ำผิวดิน และน้ำใต้ดิน

“แหล่งน้ำสาธารณะ” หมายความว่า สระน้ำสาธารณะที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน

“พื้นที่ต้นน้ำ” หมายความว่า พื้นที่ตอนบนของลำน้ำซึ่งล้อมรอบโดยสันเขา หรือสันปันน้ำ รับน้ำฝนที่ตกลงมาให้ไหลลงไปรวมเป็นร่องลำน้ำต้นกำเนิดของแม่น้ำ

“น้ำใต้ดิน” หมายความว่า แหล่งสะสมน้ำใต้ผิวดิน น้ำจืดที่ขังอยู่ในช่องว่างของดินหรือหิน เกิดจากการไหลซึมของน้ำผิวดินผ่านชั้นดินลงไปกักเก็บอยู่ใต้ผิวดิน

“ทางน้ำชลประทาน” หมายความว่า ทางน้ำที่ใช้ในการขนส่ง ระบาย กัก หรือกั้นน้ำ เพื่อการชลประทานเพื่อการคมนาคมซึ่งมีการชลประทานรวมอยู่ด้วย เฉพาะภายในเขตที่ได้รับประโยชน์จากการชลประทาน ทางน้ำที่สงวนไว้ใช้ในการชลประทาน และทางน้ำอันเป็นอุปกรณ์แก่การชลประทาน

“สภาวะวิกฤต” หมายความว่า การเกิดสาธารณภัยเกี่ยวกับน้ำ

“พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม” หมายความว่า พื้นที่ลุ่มน้ำหรือพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำ ซึ่งมีโอกาสเกิดน้ำท่วมจากสาเหตุน้ำไหลหลากล้นตลิ่งลำน้ำหรือจากพื้นที่ข้างเคียง หรือน้ำท่วมขังจากปริมาณฝนตกหนักในพื้นที่เอง

“พื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง” หมายความว่า พื้นที่ห่างไกลจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งมีโอกาสขาดแคลนน้ำทั้งเพื่อการอุปโภคบริโภค เพื่อการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ได้ง่าย หรืออยู่ในบริเวณที่มีปริมาณน้ำฝนตกค่อนข้างน้อย มีแหล่งน้ำธรรมชาติน้อย

“พื้นที่ชุ่มน้ำ” หมายความว่า พื้นที่ลุ่มน้ำ พื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ชื้นแฉะ พื้นที่ฉ่ำน้ำ มีน้ำท่วม มีน้ำขัง พื้นที่พรุ พื้นที่แหล่งน้ำทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่มีน้ำขังหรือท่วมอยู่ถาวร และชั่วคราว ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งและน้ำไหล ทั้งที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม

“พื้นที่ลุ่มน้ำ” หมายความว่า พื้นที่ซึ่งเมื่อฝนตกลงมาแล้ว น้ำจะไหลรวมกันลงสู่แม่น้ำ ทะเลสาบ หรืออ่างเก็บน้ำนั้น ๆ พื้นที่รอบลำน้ำที่ล้อมรอบด้วยแนวสันเขาและสันปันน้ำ ซึ่งรองรับน้ำฝนทั้งหมดที่ตกลงในพื้นที่ ไหลไปรวมกันในลำน้ำนั้น

“พื้นที่กลุ่มลุ่มน้ำ” หมายความว่า พื้นที่ลุ่มน้ำที่มีทางน้ำไหลออกมารวมกันออกสู่ทะเล หรือแม่น้ำนานาชาติร่วมกัน

“แนวเขตดอนรน” หมายความว่า ที่ดินริมนอกสุดของชายตลิ่ง ด้านแผ่นดินที่เป็นแนวป้องกันทางชีวภาพที่กำหนดขึ้น โดยการปลูกหาหรือ และตกลงร่วมกันของชุมชนริมตลิ่งแต่ละช่วงต่อช่วง โดยปราศจากสิ่งปลูกสร้าง ยกเว้น สิ่งปลูกสร้างสาธารณะที่ได้รับความยินยอมจากชุมชนชายฝั่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

“ผู้ใช้น้ำ” หมายความว่า ราษฎรผู้ใช้ประโยชน์แหล่งน้ำ

“องค์กรผู้ใช้น้ำ” หมายความว่า การรวมกลุ่มของผู้ใช้น้ำตั้งแต่ ๒ รายขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำใด ๆ ร่วมกัน และลดปัญหาความขัดแย้ง

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงรัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

LIRT

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ หรืออธิบดีกรมชลประทาน หรืออธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจออกกฎกระทรวง และแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตน

กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๖ ให้พื้นที่ลุ่มน้ำ พื้นที่กลุ่มลุ่มน้ำ ตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นพื้นที่จัดการทรัพยากรน้ำ ที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพลังงาน กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กรมประมง กรมควบคุมมลพิษ กรมทรัพยากรธรณี กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การประปานครหลวง การประปาส่วนภูมิภาค การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงคมนาคม กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมที่ดิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รวมทั้งหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง พนักงานเจ้าหน้าที่ ตลอดจนชุมชนลุ่มน้ำ มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินการ จัดการร่วมกันอย่างเป็นองค์รวม และบูรณาการในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืนตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗ เมื่อมีเหตุสภาวะวิกฤตอันก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อสาธารณะที่เนื่องมาจากการแพร่กระจายของมลพิษ ภัยธรรมชาติ หรือเหตุอื่นใดทางน้ำ ซึ่งหากปล่อยไว้เช่นนั้นจะก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน สุขภาพอนามัยของประชาชน สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ หรือทรัพยากรและระบบนิเวศทางน้ำ ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจหรือมอบอำนาจผู้ใดสั่งการตามที่เห็นสมควร ให้หน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลใดรวมทั้งบุคคลซึ่งอาจได้รับอันตรายหรือความเสียหายดังกล่าว กระทำ หรือร่วมกันกระทำการใดๆ เพื่อควบคุม ระงับ หรือบรรเทาผลร้ายจากอันตรายและความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นได้อย่างทันที่

ในกรณีที่ทราบว่าคุณใดเป็นผู้ก่อให้เกิดมลภาวะหรือภัยพิบัติดังกล่าว ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้บุคคลนั้นไม่ให้กระทำการใดอันจะมีผลเป็นการเพิ่มความรุนแรงแก่มลภาวะหรือภัยพิบัตินั้นในระหว่างที่มีเหตุภัยอันตรายดังกล่าวด้วย

อำนาจในการสั่งตามวรรคหนึ่ง นายกรัฐมนตรีจะมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดปฏิบัติราชการภายในเขตจังหวัดแทนนายกรัฐมนตรีก็ได้ โดยให้ทำเป็นคำสั่งและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๑ สิทธิในทรัพยากรน้ำ

มาตรา ๘ ทรัพยากรน้ำเป็นของประชาชน ซึ่งรัฐและประชาชนร่วมกันพัฒนา และร่วมกันจัดสรร ให้มี ใช้ และกักเก็บทรัพยากรน้ำ เพื่อ

(๑) การดำรงชีพ การอุปโภคบริโภค การเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์เพื่อยังชีพ การอุตสาหกรรม ในครัวเรือน

(๒) การเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์เพื่อการพาณิชย์

(๓) การอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การผลิตพลังงานไฟฟ้า การประปา

(๔) กิจกรรมขนาดใหญ่ที่ใช้น้ำปริมาณมากหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบข้ามลุ่มน้ำ

(๕) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

มาตรา ๙ เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินซึ่งมีน้ำพุเกิดขึ้นหรือมีน้ำไหลผ่านตามธรรมชาติ ไม่ว่าบนดิน หรือใต้ดิน ย่อมมีสิทธิเก็บกักหรือใช้น้ำนั้นได้เท่าที่จำเป็นแก่ประโยชน์ที่ดินของตน

มาตรา ๑๐ ภายใต้บทบัญญัติอื่นแห่งพระราชบัญญัตินี้ ประชาชนย่อมมีสิทธิในการเข้าถึง และใช้ทรัพยากรน้ำอย่างเหมาะสม แต่การใช้สิทธินั้นต้องไม่เกินความจำเป็นแก่ประโยชน์ในกิจกรรมหรือ ที่ดินของตนจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายเกินสมควรแก่บุคคลอื่นในการใช้ทรัพยากรน้ำ หรือแก่เจ้าของ ที่ดินริมแหล่งน้ำนั้น

หมวด ๒ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ส่วนที่ ๑ หน่วยงานรับผิดชอบหลัก

มาตรา ๑๑ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ให้กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ร่วมกันในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติเสนอคณะรัฐมนตรี

LIRT

(๒) จัดทำมาตรการ แนวทาง เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับดำเนินการตามนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เสนอรัฐมนตรี

(๓) จัดทำระเบียบการจัดสรรทรัพยากรน้ำ จัดลำดับความสำคัญเพื่อการจัดสรรทรัพยากรน้ำ รวมทั้งกำหนดสิทธิในทรัพยากรน้ำของแต่ละลุ่มน้ำ รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการขออนุญาตใช้และจัดสรรทรัพยากรน้ำขององค์กรผู้ใช้น้ำเสนอรัฐมนตรี

(๔) จัดทำหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้บริการน้ำเสนอรัฐมนตรี

(๕) จัดทำระเบียบ หลักเกณฑ์ ขั้นตอนและวิธีการในการกำหนดขอบเขตและกิจกรรมของกลุ่มลุ่มน้ำ และลุ่มน้ำ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มลุ่มน้ำและลุ่มน้ำเสนอรัฐมนตรี

(๖) ประสานงาน ติดตาม ประเมินผล และเร่งรัดผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่ได้รับ มอบหมายให้ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ ให้เป็นไปตามแนวทางและนโยบายในการจัดการทรัพยากรน้ำ

(๗) ประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องในการจัดการ การจัดสรร การใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการพัฒนาทรัพยากรน้ำ

(๘) ประสานงาน รวบรวมข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำของหน่วยงานต่างๆ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ ร่วมกัน

(๙) จัดให้มีการปรึกษาหารือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินกิจการต่าง ๆ

(๑๐) ดำเนินการ สำรวจ และขึ้นทะเบียน องค์กรผู้ใช้น้ำ ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งประสานและติดตามการดำเนินการ

(๑๑) ให้คำแนะนำการพัฒนา อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำ รวมทั้งสร้างความเข้าใจและส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ การอนุรักษ์ การคุ้มครอง และการฟื้นฟูทรัพยากรน้ำ

(๑๒) เสนอมาตรการเพื่อการแก้ไขปัญหาในสภาวะวิกฤตต่อคณะรัฐมนตรี

(๑๓) ประสานงานและจัดประชุมร่วมกับหน่วยงานอื่นที่แต่งตั้งขึ้นตามกฎหมาย หรือตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและแผนการจัดการทรัพยากรน้ำ

(๑๔) รับเรื่องราวร้องทุกข์ พร้อมทั้งจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ

(๑๕) ประสานการปฏิบัติตามนโยบาย แผน และการใช้บังคับ กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ของหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรน้ำ

(๑๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น

ในกรณีที่อำนาจหน้าที่ตามวรรคหนึ่งไม่ชัดเจนว่าเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานใด ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตกลงกันและเสนอนายกรัฐมนตรีสั่งการ

LIRT

ส่วนที่ ๒ องค์กรผู้ใช้น้ำ

มาตรา ๑๒ หากพื้นที่ใดมีผู้ใช้น้ำรวมกลุ่มกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ร่วมกันเกี่ยวกับการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ในพื้นที่ของตนเอง สามารถจดทะเบียนเพื่อจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำได้

ให้องค์กรผู้ใช้น้ำซึ่งได้จดทะเบียนตามวรรคหนึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอจดทะเบียน และการอนุมัติให้จัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำให้กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๓ องค์กรผู้ใช้น้ำซึ่งได้จดทะเบียนตามมาตรา ๑๒ มีสิทธิเข้ามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการดำเนินงาน การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ โดยการประสานงานและทำงานร่วมกับหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๑๔ องค์กรผู้ใช้น้ำ อาจขออนุญาตใช้และมีอำนาจในการจัดสรรทรัพยากรน้ำให้แก่สมาชิกของตนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๑๕ บทบัญญัติมาตรา ๑๒ ถึงมาตรา ๑๔ ย่อมไม่ตัดสิทธิผู้ใช้น้ำที่จะรวมตัวกันเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำในรูปแบบอื่น

หมวด ๓ นโยบายทรัพยากรน้ำ

มาตรา ๑๖ ให้คณะรัฐมนตรีกำหนดนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ บรรจุนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติควรประกอบด้วย การจัดสรรน้ำ การชลประทาน การบริหารจัดการพื้นที่แหล่งน้ำ การบริหารจัดการน้ำท้องถิ่น การบริหารจัดการ ความมั่นคง ความเสี่ยงและการบรรเทาวิกฤต การประเมินและติดตามผล

มาตรา ๑๗ เพื่อให้การจัดการทรัพยากรน้ำเป็นไปอย่างบูรณาการในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาที่ยั่งยืน อธิบดีพึงดำเนินการเพื่อจัดให้มีนโยบาย ระเบียบ หรือข้อบังคับในการจัดการทรัพยากรน้ำที่สอดคล้องกันในทุกด้านอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

หากมีการกำหนดนโยบายทรัพยากรน้ำไว้ แต่ยังไม่มีกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับในเรื่องนั้น อธิบดีพึงดำเนินการเพื่อจัดให้มีกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับให้สอดคล้องครบถ้วนกับนโยบายนั้น อย่างบูรณาการ

หากมีกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับ แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์หรือนโยบายทรัพยากรน้ำในเรื่องนั้น อธิบดีพึงดำเนินการเพื่อจัดให้มียุทธศาสตร์หรือนโยบายทรัพยากรน้ำในเรื่องนั้น ให้สอดคล้องครบถ้วนกับกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับนั้นอย่างบูรณาการ

มาตรา ๑๘ ในการจัดทำนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ให้อธิบดีรวบรวมความคิดเห็นของประชาชน ผู้ประกอบการ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการจัดทำนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติด้วย
นโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาตินั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้มีผลบังคับใช้ได้

มาตรา ๑๙ อธิบดีโดยอนุมติรัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดระเบียบการจัดสรรน้ำในสภาวะปกติ การจัดสรรน้ำในสภาวะวิกฤต และจัดลำดับความสำคัญของการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค การเกษตร การอุตสาหกรรม การใช้และการบริการน้ำขนาดใหญ่ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการกักเก็บน้ำ โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมและสมเหตุสมผล เพื่อให้การใช้น้ำมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน และเพื่อการรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อม

ระเบียบการจัดสรรน้ำและจัดลำดับความสำคัญของการใช้น้ำตามวรรคหนึ่ง ให้เสนอขอความเห็นชอบ ต่อคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๒๐ ให้อธิบดีติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และต้องเสนอปรับปรุงนโยบายดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เปลี่ยนแปลงไป

หมวด ๔

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในทางน้ำชลประทาน

มาตรา ๒๑ นอกจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ การจัดหา การพัฒนา การบริหารจัดการ การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในทางน้ำชลประทานให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทานหลวง

มาตรา ๒๒ กรมชลประทานมีอำนาจกำหนดให้แม่น้ำ และลำน้ำหลัก ซึ่งเชื่อมเชื่อม อ่างเก็บน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำ ในกลุ่มลุ่มน้ำเข้าด้วยกัน เป็นทางน้ำชลประทานหลัก

ลำน้ำซึ่งเชื่อมเชื่อม อ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก และพื้นที่ลุ่มน้ำย่อยเข้าด้วยกัน ให้กำหนดเป็นทางน้ำ ชลประทานรอง

LIRT

มาตรา ๒๓ ในการจัดสรรน้ำและพิจารณาการขออนุญาตใช้น้ำจากทางน้ำชลประทานตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทานหลวง ให้กรมชลประทานหรือผู้มีอำนาจ ปฏิบัติตามแผนหรือหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการจัดสรรน้ำที่กำหนดขึ้น

ในการจัดทำแผน หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการจัดสรรทรัพยากรน้ำ และการพิจารณาอนุญาตการใช้น้ำตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงวัตถุประสงค์เดิมในการจัดทำโครงการชลประทาน ตลอดจนภาระข้อผูกพันตามสัญญาระหว่างกรมชลประทานกับบุคคลที่สามด้วย

หมวด ๕

การพัฒนา พื้นฟู คุ่มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

มาตรา ๒๔ รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้การทำโครงการประเภทใดหรือขนาดใด รวมทั้งการพิจารณาอนุญาตให้ทำโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าวภายในลุ่มน้ำที่อาจส่งผลกระทบต่อลุ่มน้ำ

มาตรา ๒๕ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองพื้นที่ต้นน้ำลำธาร รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดพื้นที่ต้นน้ำลำธารเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมได้ ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

มาตรา ๒๖ ให้กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ดำเนินการตามนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

มาตรา ๒๗ หากการใช้ทรัพยากรน้ำของบุคคลใดก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้บุคคลนั้นหยุดหรือลดการใช้ทรัพยากรน้ำนั้นเป็นการชั่วคราว เพื่อเป็นการป้องกันหรือบรรเทาปัญหาดังกล่าวได้

มาตรา ๒๘ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมมลพิษทางน้ำ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำ มาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด เขตควบคุมมลพิษ พร้อมทั้งมาตรการเพื่อควบคุมและแก้ไขปัญหามาจากมลพิษดังกล่าวนี้

ในการกำหนด การแก้ไข การเปลี่ยนแปลง หรือการยกเลิกมาตรฐานคุณภาพน้ำ มาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด และเขตควบคุมมลพิษดังกล่าวในวรรคหนึ่ง รวมทั้งมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด เขตควบคุมมลพิษ และมาตรการตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

ในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการออกประกาศกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด เขตควบคุมมลพิษ และมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด เขตควบคุมมลพิษ และมาตรการตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

หมวด ๖ **การบริหารจัดการน้ำท้องถิ่น**

มาตรา ๒๙ ให้กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารจัดการพื้นที่แหล่งน้ำ และการชลประทาน เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

มาตรา ๓๐ ในการจัดการทรัพยากรน้ำ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ให้คำปรึกษา ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกกับองค์กรผู้ใช้น้ำ ตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๗ **การบริหารจัดการน้ำใต้ดิน**

มาตรา ๓๑ นอกจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ การบริหารจัดการน้ำใต้ดินให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล

มาตรา ๓๒ ในกรณีเกิดสภาวะวิกฤต ให้กรมทรัพยากรน้ำบาดาลประสานงานกับกรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และรายงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำใต้ดิน ต่อคณะรัฐมนตรี

หมวด ๘ **การให้บริการน้ำ**

มาตรา ๓๓ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดมาตรฐานในการให้บริการน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค แก่ประชาชน

ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้สัมปทานการให้บริการน้ำ

มาตรา ๓๔ การใช้ทรัพยากรน้ำแบ่งเป็นสามประเภท คือ

(๑) การใช้ทรัพยากรน้ำประเภทที่ ๑ ได้แก่ การใช้ทรัพยากรน้ำเพื่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภค ในครัวเรือน การเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์เพื่อยังชีพ การอุตสาหกรรมในครัวเรือนและการใช้ทรัพยากรน้ำ ในปริมาณเล็กน้อยตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๒) การใช้ทรัพยากรน้ำประเภทที่ ๒ ได้แก่ การใช้ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์ เพื่อการพาณิชย์ การอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การผลิตพลังงานไฟฟ้า การประปา และกิจการอื่น ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ การใช้ทรัพยากรน้ำประเภทที่ ๒ ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๓) การใช้ทรัพยากรน้ำประเภทที่ ๓ ได้แก่ การใช้ทรัพยากรน้ำเพื่อกิจการขนาดใหญ่ที่ใช้น้ำปริมาณมาก หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบข้ามลุ่มน้ำหรือครอบคลุมพื้นที่อย่างกว้างขวางตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ การใช้ทรัพยากรน้ำประเภทที่ ๓ ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การใช้ทรัพยากรน้ำตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคเป็นสำคัญ

มาตรา ๓๕ เพื่อประโยชน์ในการให้บริการน้ำ รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการให้บริการน้ำทุกประเภทสำหรับแต่ละลุ่มน้ำ

หมวด ๔

การบริหารจัดการน้ำในสภาวะวิกฤต

มาตรา ๓๖ เมื่อเกิดสภาวะวิกฤตน้ำขึ้นในท้องที่ใด ให้นายกรัฐมนตรี มีอำนาจออกประกาศสภาวะ วิกฤตน้ำและพื้นที่

เมื่อมีประกาศตามวรรคหนึ่งให้นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย จากนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบสั่งการ

มาตรา ๓๗ ให้กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น รับผิดชอบ จัดทำแผนที่พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม พื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง กำหนดแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและน้ำขาดแคลน และจัดการทบทวนแผน เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานรายปี

LIRT

มาตรา ๓๘ เมื่อเกิดอุทกภัยฉุกเฉินขึ้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของบุคคล และให้มีอำนาจเคลื่อนย้าย ทำลายหรือรื้อถอนสิ่งใด ๆ รวมทั้งติดตั้งเครื่องมือ อุปกรณ์ในการสูบน้ำ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมนั้นได้เท่าที่จำเป็น

ให้กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันภัย

มาตรา ๓๙ เมื่อเกิดสภาวะวิกฤตน้ำแล้งอย่างรุนแรงขึ้นในท้องที่ใด ให้นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีมีอำนาจออกประกาศกำหนดให้ท้องที่นั้นเป็นเขตขาดแคลนน้ำได้

เมื่อมีประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้บุคคลใดลดหรืองดการใช้น้ำในกิจการที่กำหนดเป็นการชั่วคราวได้ และให้มีอำนาจนำน้ำนั้นไปแบ่งปันแก่บุคคลอื่น

มาตรา ๔๐ ในกรณีมีความจำเป็นต้องนำน้ำจากลุ่มน้ำหนึ่งไปยังอีกลุ่มน้ำหนึ่ง เพื่อบรรเทาภาวะขาดแคลนน้ำ หรือเพื่อประโยชน์ในการป้องกันแก้ไขปัญหาน้ำท่วม นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้ดำเนินการดังกล่าวได้เท่าที่จำเป็นในการบรรเทาภาวะขาดแคลนน้ำ หรือการป้องกันแก้ไขปัญหาน้ำท่วม

หากการดำเนินการตามวรรคหนึ่งก่อให้เกิดความเสียหาย ภาวะ หรือการขาดประโยชน์แก่ลุ่มน้ำที่ถูกนำน้ำไป หรือลุ่มน้ำที่ต้องยอมรับน้ำนั้นเข้ามา กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจช่วยเหลือ พัฒนาลุ่มน้ำที่ได้รับความเสียหาย หรือต้องรับภาระหรือขาดประโยชน์นั้นก็ได้

มาตรา ๔๑ ในกรณีที่บุคคลใดเก็บกักน้ำไว้ตามความจำเป็นตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือตามกฎหมายอื่น ถ้าเกิดภาวะขาดแคลนน้ำในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งหรือหลายท้องที่ รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้บุคคลซึ่งเก็บกักน้ำไว้ตามความจำเป็นดังกล่าวต้องเจียน้ำเพื่อประโยชน์สาธารณะตามปริมาณและวิธีการที่กำหนด ถ้าบุคคลใดเก็บกักน้ำไว้เกินกว่าความจำเป็น ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควรเพื่อนำน้ำส่วนที่เกินมาใช้สอยเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยผู้นั้นจะเรียกร้องค่าใช้จ่ายหรือค่าเสียหายใด ๆ มิได้

มาตรา ๔๒ เมื่อเกิดสภาวะวิกฤต ให้อธิบดีสามารถเข้าควบคุมการบริหารจัดการของผู้รับสัมปทานการให้บริการน้ำได้

มาตรา ๔๓ ให้กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นร่วมกันจัดทำรายงานการดำเนินการ สาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและน้ำแล้ง

LIRT

หมวด ๑๐
การประเมินและติดตาม

มาตรา ๔๔ ให้กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทำการประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำประจำปี โดยประเมินการบริหารสมดุลงานตามพื้นที่ การประสานงาน และใช้ข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ ความพึงพอใจและข้อร้องเรียนของประชาชน การบังคับใช้กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ตามนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

เพื่อประเมินความเสี่ยงน้ำท่วม น้ำแล้ง ให้ทำการประเมินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในสภาวะวิกฤต และพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม พื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง โดยแบ่งการประเมินตามกลุ่มลุ่มน้ำและลุ่มน้ำ ทางน้ำชลประทาน และพื้นที่ต้นน้ำ

มาตรา ๔๕ ให้กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นติดตามประเมินผลการดูแลรักษา การพัฒนาทรัพยากรน้ำ และการใช้งบประมาณ ของหน่วยงานต่างๆ โดยแบ่งการประเมินตามกลุ่มลุ่มน้ำและลุ่มน้ำ ทางน้ำชลประทาน พื้นที่ต้นน้ำ และท้องถิ่น

มาตรา ๔๖ ให้กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นร่วมกันจัดทำรายงานประจำปีเสนอรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี เพื่อเสนอรัฐสภาทุกสิ้นปีงบประมาณ รายงานนี้ให้กล่าวถึงผลการดำเนินงานในปีที่ล่วงมาแล้ว รวมทั้งคำชี้แจงเกี่ยวกับนโยบาย โครงการ และแผนงานที่จะจัดทำในภายหน้า

หมวด ๑๑
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๗ เจ้าของ ผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลภาวะ หรือผู้ใด โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิด หรือเป็นแหล่งกำเนิดของการรั่วไหลหรือการแพร่กระจายของมลภาวะ อันเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย หรือเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่นหรือของรัฐเสียหายด้วยประการใด ๆ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้นั้นต้องรับผิดชอบและมีหน้าที่ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายเพื่อการนั้น

ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายตามวรรคหนึ่ง หมายรวมถึง ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่หน่วยงานของรัฐ หรือผู้เสียหายต้องรับภาระจ่ายจริงในการขจัดมลภาวะที่เกิดขึ้นนั้นด้วย

เจ้าของ ผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลภาวะ หรือผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายพิเศษในกรณีที่มีการรั่วไหล การแพร่กระจายของมลภาวะ

หรือการกระทำดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ก่อให้เกิดผลกระทบและความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือเป็นภัยพิบัติต่อสาธารณะ

มาตรา ๔๘ ผู้ใดกระทำหรือละเว้นการกระทำด้วยประการใดโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันเป็นการทำลาย หรือทำให้สูญหาย หรือเสียหายแก่ทรัพยากรน้ำ ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือค่าเสียหายนั้นตามมูลค่าทั้งหมดของทรัพยากรน้ำ

ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายตามวรรคหนึ่ง หมายรวมถึง ค่าความเสื่อมสภาพของทรัพยากรน้ำ นั้นและค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่หน่วยงานของรัฐ หรือชุมชนต้องรับภาระจ่ายจริงในการจัดการความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นด้วย

ผู้ที่กระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทำลาย ทำให้สูญหาย หรือเสียหายอย่างร้ายแรง ต่อทรัพยากรน้ำ ต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายพิเศษ หากปรากฏว่าการกระทำหรือการละเว้น การกระทำนั้น ก่อให้เกิดการทำลาย ทำให้สูญหาย หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อทรัพยากรน้ำนั้น

มาตรา ๔๙ ผู้ใดใช้ทรัพยากรน้ำประเภทที่ ๒ ตามมาตรา ๓๔ (๒) โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาตที่กำหนดตามมาตรา ๓๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๐ ผู้ใดใช้ทรัพยากรน้ำประเภทที่ ๓ ตามมาตรา ๓๔ (๓) โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาตที่กำหนดตามมาตรา ๓๔ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ หนึ่งปีถึงสามปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสามล้านบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

มาตรา ๕๑ ผู้ใดฝ่าฝืนกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๓๔ ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๒ ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๔ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๓ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งรัฐมนตรีที่ออกตามมาตรา ๒๗ และคำสั่งที่ออกตามมาตรา ๓๙ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๔ ผู้ใดครอบครอง รุกล้ำ หรือปลูกสร้างสิ่งใดในแหล่งน้ำธรรมชาติโดยไม่ชอบด้วย กฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การอนุญาตให้บุคคลใดครอบครอง รุกล้ำ หรือปลูกสร้างสิ่งใดในแหล่งน้ำธรรมชาติ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

LIRT

(๕๘)

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๕ ในระหว่างที่ยังมิได้กำหนดขอบเขตลุ่มน้ำ หรือยังมิได้มีการดำเนินงานของกลุ่มลุ่มน้ำ และลุ่มน้ำใด ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำ แห่งชาติปฏิบัติหน้าที่ตามเดิมในลุ่มน้ำนั้นไปพลางก่อน ทั้งนี้ ไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ มีผลใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

Legislative Institutional Repository of Thailand

**บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของ
ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....
(พลเอก สุรินทร์ พิภุลทอง สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
และคณะ เป็นผู้เสนอ)**

สรุปคำชี้แจง
ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....

ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. .... นี้ จัดทำขึ้นตามแนวคิดโครงร่างของคณะทำงานยกร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. .... ภายใต้คณะอนุกรรมการทรัพยากรน้ำ ในคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มี ๑๑ หมวด และบทเฉพาะกาล รวม ๕๕ มาตรา แบ่งออกเป็นแต่ละหมวด ดังนี้

บททั่วไป มาตรา ๑ - ๗

คำจำกัดความ แนวทางในการจัดการทรัพยากรน้ำของหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมและบูรณาการในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน และให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจ หรือมอบอำนาจผู้ใดสั่งการเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินหรือเหตุภัยอันตรายต่อสาธารณะ

ให้นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจออกกฎกระทรวง และแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของตน

หมวด ๑ สิทธิในทรัพยากรน้ำ มาตรา ๘ - ๑๐

ให้สิทธิในทรัพยากรน้ำเป็นของประชาชน โดยรัฐและประชาชนร่วมกันในการพัฒนา จัดสรรให้มี ใช้ และกักเก็บทรัพยากรน้ำ เพื่อการอุปโภคบริโภค การเกษตร การอุตสาหกรรม ในกิจการขนาดใหญ่ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งประชาชนมีสิทธิเข้าถึงและใช้ทรัพยากรน้ำอย่างพอเพียงและเหมาะสม แต่การใช้สิทธินั้นต้องไม่เป็นการรอนสิทธิผู้อื่น

เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินซึ่งมีน้ำพุหรือมีน้ำไหลผ่านตามธรรมชาติ มีสิทธิเก็บกักหรือใช้น้ำได้เท่าที่จำเป็น

หมวด ๒ องค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย

ส่วนที่ ๑ หน่วยงานรับผิดชอบหลัก มาตรา ๑๑

กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ร่วมกันในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จัดทำนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติ มาตรการ แนวทาง เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับดำเนินการตามนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติ รวมทั้งจัดทำระเบียบการจัดสรรทรัพยากรน้ำ จัดลำดับความสำคัญเพื่อการจัดสรรทรัพยากรน้ำ

กำหนดสิทธิในทรัพยากรน้ำของแต่ละลุ่มน้ำ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตใช้และจัดสรรทรัพยากรน้ำขององค์กรผู้ใช้น้ำ การให้บริการน้ำ เสนอรัฐมนตรี

จัดทำระเบียบ หลักเกณฑ์ ขั้นตอนและวิธีการในการกำหนดขอบเขตและกิจกรรมของกลุ่มลุ่มน้ำและลุ่มน้ำ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มลุ่มน้ำและลุ่มน้ำ เสนอรัฐมนตรี

ประสานงาน ติดตาม ประเมินผล และเร่งรัดผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ ประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องในการจัดการ การจัดสรร การใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการพัฒนาทรัพยากรน้ำ รวบรวมข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำของหน่วยงานต่างๆ และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินกิจการต่างๆ ศึกษา วิจัย เกี่ยวกับการพัฒนา อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำ รวมทั้งสร้างความเข้าใจ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ดำเนินการสำรวจ และขึ้นทะเบียน องค์กรผู้ใช้น้ำ ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งประสานและติดตามการดำเนินการ ประสานงาน จัดประชุม และประสานการปฏิบัติตามนโยบาย แผน และการใช้บังคับ กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ของหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรน้ำ

รับเรื่องราวร้องทุกข์ พร้อมทั้งจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ เสนอมาตรการเพื่อการแก้ไขปัญหาในสภาวะวิกฤตต่อคณะรัฐมนตรี

ในกรณีที่อำนาจหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นไม่ชัดเจนว่าเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานใด ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตกลงกันและเสนอนายกรัฐมนตรี

ส่วนที่ ๒ องค์กรผู้ใช้น้ำ มาตรา ๑๒ - ๑๔

หากพื้นที่ใดมีผู้ใช้น้ำรวมกลุ่มกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ร่วมกันในกลุ่มผู้ใช้น้ำเกี่ยวกับการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในพื้นที่ของตนเอง สามารถจดทะเบียนเพื่อจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำได้

องค์กรผู้ใช้น้ำซึ่งได้จดทะเบียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีสิทธิเข้ามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการดำเนินงาน การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ และอาจขออนุญาตใช้ และมีอำนาจในการจัดสรรทรัพยากรน้ำให้แก่สมาชิกของตน โดยในกรณีนี้ไม่เป็นการคัดสิทธิผู้ใช้น้ำที่จะรวมตัวกันเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำในรูปแบบอื่น

LIRT

หมวด ๓ นโยบายทรัพยากรน้ำ มาตรา ๑๖ - ๒๐

ให้คณะรัฐมนตรีกำหนดนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ซึ่งในการจัดทำนโยบายต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ผู้ประกอบการ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และให้สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ บรรจุนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติควรประกอบด้วย การจัดสรรน้ำ การชลประทาน การบริหารจัดการพื้นที่แหล่งน้ำ การบริหารจัดการน้ำท้องถิ่น การบริหารจัดการ ความมั่นคง ความเสี่ยง และบรรเทาวิกฤต การประเมินติดตาม

อธิบดีโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรี มีอำนาจกำหนดระเบียบการจัดสรรน้ำในภาวะปกติ และในสภาวะวิกฤต และจัดลำดับความสำคัญของการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค การเกษตร การอุตสาหกรรม การใช้และการบริการน้ำขนาดใหญ่ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการกักเก็บน้ำ รวมทั้งให้อธิบดีติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และปรับปรุงนโยบายให้สอดคล้องกับความเป็นจริง

หมวด ๔ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในทางน้ำชลประทาน มาตรา ๒๑ - ๒๓

กรมชลประทานเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการน้ำในทางน้ำชลประทาน โดยนอกจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ การจัดหา การพัฒนา การบริหารจัดการ การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในทางน้ำชลประทาน โดยกรมชลประทานมีอำนาจกำหนดให้แม่น้ำและลำน้ำหลัก ซึ่งเชื่อมเชื่อม อ่างเก็บน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำ ในกลุ่มลุ่มน้ำเข้าด้วยกัน เป็นทางน้ำชลประทานหลัก ลำน้ำซึ่งเชื่อมเชื่อม อ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก และพื้นที่ลุ่มน้ำย่อยเข้าด้วยกัน ให้กำหนดเป็นทางน้ำชลประทานรอง โดยต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียในแหล่งน้ำสาธารณะนั้นก่อน

หมวด ๕ การพัฒนา ฟื้นฟู คัดกรองและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ มาตรา ๒๔ - ๒๘

รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้การทำโครงการบางประเภท หรือการพิจารณาอนุญาตให้ทำโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อลุ่มน้ำ ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในลุ่มน้ำ และมีอำนาจสั่งให้บุคคลใดหยุดหรือลดการใช้ทรัพยากรน้ำ หากการใช้ทรัพยากรน้ำของบุคคลนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสิ่งแวดล้อมในลุ่มน้ำ

รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้พื้นที่ต้นน้ำเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และเพื่อการควบคุมมลพิษทางน้ำ รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำ มาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด เขตควบคุมมลพิษ และมาตรการเพื่อควบคุมและแก้ไขปัญหามลพิษ

ให้กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ดำเนินการตามนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

หมวด ๖ การบริหารจัดการน้ำท้องถิ่น มาตรา ๒๙ - ๓๐

ให้กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารจัดการพื้นที่แหล่งน้ำ และการชลประทานเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ให้คำปรึกษาให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกกับองค์กรผู้ใช้น้ำ ตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๗ การบริหารจัดการน้ำใต้ดิน มาตรา ๓๑ - ๓๒

การบริหารจัดการน้ำใต้ดินให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล และในกรณีเกิดสภาวะวิกฤต ให้กรมทรัพยากรน้ำบาดาลประสานกับกรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และรายงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำใต้ดินต่อคณะรัฐมนตรี

หมวด ๘ การให้บริการน้ำ มาตรา ๓๓ - ๓๔

รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดมาตรฐานการให้บริการน้ำ ระเบียบ หลักเกณฑ์การให้สัมปทานการให้บริการน้ำ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้บริการน้ำทุกประเภท

แบ่งประเภทของการใช้ทรัพยากรน้ำ ออกเป็น ๓ ประเภท โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการใช้ทรัพยากรน้ำแต่ละประเภทให้กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๙ การบริหารจัดการน้ำในสภาวะวิกฤต มาตรา ๓๖ - ๔๓

เมื่อเกิดสภาวะวิกฤต ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศสภาวะวิกฤตน้ำและพื้นที่ และให้นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบสั่งการ และมีอำนาจออกประกาศกำหนดให้ท้องที่นั้นเป็นเขตขาดแคลนน้ำได้ รวมทั้งให้อธิบดีสามารถเข้าควบคุมการบริหารจัดการของผู้รับสัมปทานการให้บริการน้ำได้

ให้กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น รับผิดชอบจัดทำแผนที่พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม พื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง กำหนดแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและน้ำขาดแคลน จัดการทบทวนแผน เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานรายปี จัดทำรายงานการดำเนินการ สาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและน้ำแล้ง และให้กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นร่วมกันจัดทำรายงานการดำเนินการ สาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและน้ำแล้ง

เมื่อเกิดอุทกภัยฉุกเฉิน พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการ การก่อสร้าง การทำลายสิ่งกีดขวาง ปล่องน้ำ ระบายน้ำ ผันน้ำ ประสานงานช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยให้กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันภัย

LIRT

ในกรณีมีความจำเป็นต้องนำน้ำจากลุ่มน้ำหนึ่งไปยังอีกลุ่มน้ำหนึ่ง เพื่อบรรเทาภาวะขาดแคลนน้ำ หรือเพื่อประโยชน์ในการป้องกันแก้ไขปัญหาน้ำท่วม นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้ดำเนินการดังกล่าวได้เท่าที่จำเป็น และหากการดำเนินการก่อให้เกิดความเสียหาย ภาวะ หรือการขาดประโยชน์แก่ลุ่มน้ำที่ถูกนำน้ำไป หรือลุ่มน้ำที่ต้องยอมรับน้ำนั้นเข้ามา กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจช่วยเหลือ พัฒนาลุ่มน้ำที่ได้รับการเสียหาย หรือต้องรับภาวะหรือขาดประโยชน์นั้น

ถ้าเกิดภาวะขาดแคลนน้ำในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งหรือหลายท้องที่ รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้บุคคลซึ่งเก็บกักน้ำไว้ตามความจำเป็นดังกล่าวต้องเฉลี่ยน้ำเพื่อประโยชน์สาธารณะตามปริมาณและวิธีการที่กำหนด ถ้าบุคคลใดเก็บกักน้ำไว้เกินกว่าความจำเป็น ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งตามความเห็นสมควรเพื่อนำน้ำส่วนที่เกินมาใช้สอยเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยผู้นั้นจะเรียกร้องค่าใช้จ่ายหรือค่าเสียหายใดๆ มิได้

หมวด ๑๐ การประเมินและติดตาม มาตรา ๔๔ - ๔๖

ให้กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ทำการประเมินและติดตามผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทุกปี เพื่อใช้ในการกำหนด ทบทวนนโยบายทรัพยากรน้ำ รวมทั้งจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อรัฐสภาทุกสิ้นปีงบประมาณ

ให้ประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในสภาวะวิกฤต และพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม พื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง เพื่อประเมินความเสี่ยงน้ำท่วม น้ำแล้ง

หมวด ๑๑ บทกำหนดโทษ มาตรา ๔๗ - ๔๘

ค่าสินไหมทดแทนและค่าเสียหายเพื่อละเมิด

โทษทางอาญาเมื่อไม่กระทำตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือฝ่าฝืนคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้

บทเฉพาะกาล มาตรา ๔๙

ในระหว่างที่ยังมิได้กำหนดขอบเขตลุ่มน้ำ หรือยังมิได้มีการดำเนินงานของกลุ่มลุ่มน้ำ และลุ่มน้ำใด ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติปฏิบัติหน้าที่ตามเดิมในลุ่มน้ำนั้นไปพลางก่อน ทั้งนี้ ไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

LIRT

**ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย
การบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐**

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๐

เพื่อให้การบริหารทรัพยากรน้ำของประเทศในด้านกระบวนการบริหารจัดการ การจัดหา การใช้ประโยชน์ การบำรุงรักษา การพัฒนา การป้องกัน การแก้ไขปัญหา การอนุรักษ์การฟื้นฟู และการดำเนินการด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ เป็นไปอย่างมีเอกภาพและบูรณาการสอดคล้องสัมพันธ์กัน ทั้งระดับลุ่มน้ำและระดับประเทศ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารการใช้น้ำและการบำรุงรักษาแหล่งน้ำขนาดเล็ก พ.ศ. ๒๕๒๕

(๒) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๒

(๓) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“ทรัพยากรน้ำ” หมายความว่า น้ำบนผิวดิน น้ำใต้ดิน และน้ำในทะเลอาณาเขต ที่อยู่ในแหล่งน้ำธรรมชาติหรือที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งแหล่งน้ำระหว่างประเทศที่ประเทศไทยอาจนำมาใช้ประโยชน์ได้

“การบริหารทรัพยากรน้ำ” หมายความว่า กระบวนการบริหารจัดการ การจัดหา การใช้ประโยชน์ การบำรุงรักษา การพัฒนา การป้องกัน การแก้ไขปัญหา การอนุรักษ์ การฟื้นฟูและการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ

LIRT

“ลุ่มน้ำ” หมายความว่า บริเวณพื้นที่ซึ่งครอบคลุมลุ่มน้ำธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งที่รวมน้ำให้ไหลลงสู่ลำน้ำตามที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติกำหนดตามลักษณะภูมิศาสตร์และวัตถุประสงค์ในการบริหาร

“แหล่งน้ำขนาดเล็ก” หมายความว่า แหล่งน้ำที่เกิดจากการสร้างฝายหรือประตูระบายน้ำอ่างเก็บน้ำ คลองส่งน้ำ หนอง บึง สระน้ำ บ่อน้ำตื้น บ่อน้ำบาดาล และอื่น ๆ ซึ่งใช้เวลาก่อสร้างไม่เกินหนึ่งปี

“สิ่งแวดล้อม” หมายความว่า สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำขึ้น

“ส่วนราชการ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค และรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“องค์กรผู้ใช้น้ำ” หมายความว่า บุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรเอกชน หรือนิติบุคคลที่ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ

ข้อ ๕ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

หมวด ๑

คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

ข้อ ๖ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ” เรียกโดยย่อว่า “กชนช.” ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นรองประธานกรรมการคนที่สาม ผู้แทนส่วนราชการและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ

ให้อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการได้ตามความจำเป็น

ข้อ ๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี

LIRT

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ หรือในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการอื่นยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว และหากยังมีได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างให้กรรมการที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่งแล้ว หากยังมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่ง เพื่อดำเนินการต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ ๘ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) นายกรัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ

(๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ข้อ ๙ การประชุมของ กนช. ให้นำบทบัญญัติหมวด ๕ คณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๐ ให้ กนช. มีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำต่อคณะรัฐมนตรี

(๒) เสนอแนะคณะรัฐมนตรีให้มีการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ

(๓) เสนอคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับกรอบงบประมาณในด้านการบริหารทรัพยากรน้ำของประเทศแบบบูรณาการ

LIRT

(๔) ประสานงานกับส่วนราชการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือคณะกรรมการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดแนวทางจัดการสิ่งแวดล้อมในการบริหารทรัพยากรน้ำ

(๕) ประสานงานกับส่วนราชการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือคณะกรรมการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านป้องกันภัยพิบัติ เพื่อกำหนดแนวทางการจัดทำแผนป้องกันภัยพิบัติอันเนื่องมาจากทรัพยากรน้ำและการรักษาคุณภาพน้ำ

(๖) พิจารณาให้ความเห็นชอบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการบริหารทรัพยากรน้ำของประเทศตามที่คณะกรรมการลุ่มน้ำต่างๆ นำเสนอ

(๗) ติดตาม ดูแล ประสาน สนับสนุน และเร่งรัดการดำเนินการของคณะกรรมการลุ่มน้ำต่างๆ ส่วนราชการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ

(๘) กำหนดลำดับความสำคัญเพื่อการจัดสรรและควบคุมการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการ ทั้งในด้านการอุปโภคบริโภค การอุตสาหกรรม การเกษตรกรรม การรักษาระบบนิเวศน์ การขนส่งทางน้ำ การผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ และด้านอื่น ๆ แล้วแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบ

(๙) กำหนดแนวทางการติดตามและประเมินผลการถ่ายโอนภารกิจด้านทรัพยากรน้ำไปสู่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนภายหลังการถ่ายโอนตามกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

(๑๐) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของ กนช. ได้ตามความจำเป็น

(๑๑) ให้ความเห็นชอบในการว่าจ้างผู้ทรงคุณวุฒิหรือสถาบันเพื่อปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของ กนช. และกำหนดค่าตอบแทนตามความจำเป็น

(๑๒) ออกระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งเพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้

(๑๓) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ ๑๑ ให้กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสำนักงานเลขานุการ กนช. โดยมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานเลขานุการของ กนช. และประสานงานกับสำนักงานเลขานุการต่าง ๆ ของคณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานที่ กนช. หรือคณะกรรมการลุ่มน้ำแต่งตั้ง

LIRT

(๒) รวบรวมข้อมูลและข้อสนเทศเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในประเทศและระหว่างประเทศ ประเมินความต้องการใช้น้ำเพื่อการต่าง ๆ และความสามารถในการสนองความต้องการดังกล่าว รวมทั้งผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต

(๓) จัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำและกรอบงบประมาณของประเทศ แบบบูรณาการเสนอต่อ กนช.

(๔) เสนอแนะแนวทางการวางแผนเพื่อการบริหารทรัพยากรน้ำต่อคณะกรรมการลุ่มน้ำ ส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบ

(๕) ติดตาม ประเมินผล และจัดทำรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานตามนโยบาย การบริหาร ทรัพยากรน้ำตามระยะเวลาที่ กนช. กำหนด

(๖) เสนอแนะ กนช. ในการจัดทำหรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ

(๗) ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในด้านการบริหารทรัพยากรน้ำ

(๘) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่ กนช. มอบหมาย

หมวด ๒

คณะกรรมการลุ่มน้ำ

ข้อ ๑๒ ให้ กนช. แต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำขึ้นเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละลุ่มน้ำ จำนวน ไม่เกินสามสิบห้าคน ประกอบด้วย ผู้แทนส่วนราชการ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทน องค์กรผู้ใช้น้ำ และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ เป็นกรรมการ สำหรับประธานกรรมการให้แต่งตั้งจากกรรมการในลุ่มน้ำนั้น

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรน้ำภาคซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำที่รับผิดชอบ เป็น กรรมการและเลขานุการ และให้ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรน้ำภาคแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการได้ตาม ความจำเป็น

การแต่งตั้งกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้แต่งตั้งจากบุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรืออยู่อาศัยในลุ่มน้ำ นั้น โดยคำนึงถึงจำนวนกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนจากภาครัฐและภาคเอกชนในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

ข้อ ๑๓ ให้นำความในข้อ ๗ และข้อ ๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลมกับวาระการดำรง ตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการลุ่มน้ำซึ่งแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ

LIRT

ข้อ ๑๔ ให้นำความในข้อ ๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลมกับการประชุมของคณะกรรมการ
ลุ่มน้ำ

ข้อ ๑๕ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอความเห็นต่อ กนช. เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ แนวทาง
แก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการบริหารทรัพยากรน้ำ รวมทั้งการดำเนินงานใด ๆ ของส่วนราชการ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ลุ่มน้ำ

(๒) จัดทำแผนการบริหารทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ

(๓) ประสานการจัดทำแผนปฏิบัติการและแผนงบประมาณของส่วนราชการและองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ลุ่มน้ำให้เป็นไปตามแผนการบริหารทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ
ตาม (๒) และเป็นไปตามกรอบงบประมาณตามข้อ ๑๐ (๓)

(๔) พิจารณาจัดลำดับความสำคัญ พร้อมทั้งกำหนดปริมาณการใช้น้ำในแต่ละกิจกรรมอย่าง
ชัดเจน และกำหนดมาตรการจัดสรรน้ำให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำที่มีอยู่ด้วยความเป็นธรรมและ
มีประสิทธิภาพ

(๕) ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ
ในพื้นที่ลุ่มน้ำ

(๖) ส่งเสริม สนับสนุน ให้คำแนะนำแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหาร
ทรัพยากรน้ำจากแหล่งน้ำขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์และเป็นธรรม

(๗) ขอเอกสารข้อมูล และข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำเพื่อรวบรวมสถิติ ข้อมูล
ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ

(๘) ประนีประนอม ไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้ง และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ
ในพื้นที่ลุ่มน้ำ

(๙) ประสานการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำกับคณะกรรมการลุ่มน้ำอื่นที่
เกี่ยวข้อง

(๑๐) เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ รับฟังความคิดเห็นและสร้างความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับ
การบริหารทรัพยากรน้ำ

(๑๑) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อดำเนินการตามที่คณะกรรมการลุ่มน้ำ
มอบหมาย

(๑๒) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่ กนช. มอบหมาย

LIRT

ข้อ ๑๖ ให้สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการลุ่มน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำที่รับผิดชอบ โดยมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) รับผิดชอบงานเลขานุการของคณะกรรมการลุ่มน้ำ และประสานงานกับสำนักงานเลขานุการ กนช. และสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการลุ่มน้ำต่างๆ
- (๒) รวบรวมข้อมูล ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อสนเทศ เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ เสนอคณะกรรมการลุ่มน้ำสำหรับใช้จัดทำแผนและแก้ไขปัญหาการบริหารทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ
- (๓) รวบรวมแผนปฏิบัติการและแผนงบประมาณของส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ลุ่มน้ำเพื่อเสนอคณะกรรมการลุ่มน้ำในการจัดทำแผนการบริหารทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ
- (๔) พัฒนา เสริมสร้างขีดความสามารถ รวมทั้งเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ
- (๕) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่ กนช. หรือคณะกรรมการลุ่มน้ำมอบหมาย

หมวด ๓

การจัดทำทะเบียนแหล่งน้ำขนาดเล็ก

ข้อ ๑๗ เพื่อประโยชน์ในการบริหารทรัพยากรน้ำ ให้กระทรวงมหาดไทยประสานงานไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแหล่งน้ำขนาดเล็กอยู่ในเขตพื้นที่เพื่อจัดทำทะเบียนแหล่งน้ำขนาดเล็กส่งไปยังจังหวัดและคณะกรรมการลุ่มน้ำอันเป็นที่ตั้งของแหล่งน้ำนั้นปีละหนึ่งครั้ง และให้จังหวัดและคณะกรรมการลุ่มน้ำรวบรวมข้อมูลดังกล่าวเพื่อจัดตั้งเป็นศูนย์ข้อมูลแหล่งน้ำขนาดเล็กของจังหวัดและของลุ่มน้ำต่อไป

การจัดทำทะเบียนแหล่งน้ำขนาดเล็ก ให้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (๑) ประเภทหรือลักษณะของแหล่งน้ำ
- (๒) สถานที่ตั้งของแหล่งน้ำ
- (๓) หน่วยงานที่ก่อสร้างหรือรับผิดชอบ
- (๔) เวลาที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ
- (๕) พื้นที่และจำนวนครัวเรือนที่ได้รับประโยชน์

LIRT

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๑๘ ให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติและคณะกรรมการลุ่มน้ำตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติและคณะกรรมการลุ่มน้ำตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีนี้เข้ารับหน้าที่ ทั้งนี้ ให้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามระเบียบนี้ ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ

ข้อ ๑๙ ในระหว่างที่ยังไม่มีระเบียบ ประกาศ และคำสั่งของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติและคณะกรรมการลุ่มน้ำตามระเบียบนี้ ให้นำระเบียบ ประกาศ และคำสั่งของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติและคณะกรรมการลุ่มน้ำตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ รวมทั้งระเบียบ ประกาศ และคำสั่งที่ออกตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารการใช้น้ำและการบำรุงรักษาแหล่งน้ำขนาดเล็ก พ.ศ. ๒๕๒๕ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับมาใช้โดยอนุโลมเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๐

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

นายกรัฐมนตรี